

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 29. MAJA 1980

ŠTEVILKA: 21 • LETO: XXIX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

INVESTICIJE V SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Letos je zadnje leto uresničevanja načrta srednjeročnega načrta razvoja za obdobje 1976–1980. Ko smo pripravljali investicijske naložbe za to obdobje, smo po dokončanju posameznega projekta načrtovali tudi, da bo obratovanje novih naprav prispevalo načrtovano dodatno količino jekla. Pred petimi leti smo bili prepričani, da bo letošnja proizvodnja surovega jekla že blizu milijon ton. Danes že vemo, da se ne moremo tej količini niti približati in da bo letos prvič preseženih 800.000 ton, kar je bila želja in cilj v preteklih petih letih.

Osnovni vzrok, da predvidevanja niso uresničena, je kasnitev v gradnji oziroma časovno zaostajanje realizacije načrtovanih investicij. Po srednjeročnem načrtu je bilo predvideno, da bo znašala proizvodnja surovega jekla v železarni Jesenice leta 1980 že 600.000 ton. Obratovati bi morala, poleg obstoječih zmogljivosti, tudi že nova električna obločna

peč, v kateri bi letos morali izdelati že okoli 100.000 ton surovega jekla. Za novo jeklaro na Jesenicah je do slej komaj izdelan investicijski program.

V ravenski jeklarni je bila za letos predvidena letna proizvodnja jekla 220.000 ton. Naložba, ki bi se morala zaključiti, je komaj dobro pričetna. Če se bo letos proizvodnja surovega

jekla v železarni Ravne približala s srednjeročnim načrtom predvideni količini, je to posledica boljšega izkoriščanja obstoječih naprav, ne pa novih naložb.

V železarni Štore so pričeli konec leta 1979 s poskusnim obratovanjem druge, nove električne obločne peči. Letos je torej prvo leto uvajanja in težav z odpravo ozkih grl, od priprave vložka, do vlivanja in varstva okolja. Letošnja proizvodnja surovega jekla bo za okoli 45.000 do 50.000 ton nižja od predvidevanj srednjeročnega načrta za leto 1980.

Da investicije kasnijo, smo uvideli že pred dvema letoma in zato je bil tudi opravljen družbeni dogovor o razvoju SOZD Slovenske železarne do leta 1980 in predvidena proizvodnja za letošnje leto znižana na okoli 900.000 ton. Že pred dvema letoma je bilo jasno, da se bo pričetek gradnje nove jeseniške jeklarne zavlekel, vendar je obstajala možnost hitrejšje gradnje v železarni Štore in realizacija naložbe v jeklarni železarne Ravne. Za to zadnjo naložbo je bil investicijski program izdelan sredi leta 1977 in je delavski svet SOZD Slovenske železarne investicijo potrdil v decembru 1977. Finančna sredstva in s tem pogoj za prijavo pričetka izvajanja in-

(Nadaljevanje na 3. strani)

VINKO HAFNER O NALOGAH SINDIKATA

»Samo dobro obveščen in osveščen delavec je lahko dober samoupravljaec in gospodar, hkrati pa se tudi sam plemeniti in kultivira«, je povzel besedo na posvetu s predsedniki komisij za obveščanje pri medobčinskih in občinskih svetih zveze sindikatov predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner. Omenil je, da je bilo obveščanje doslej preveč zapostavljeno in da ni dobro, če sindikati niso organizirani tako, da bi obvladovali tudi to sestavino samoupravnih družbenih odnosov.

»Delavec mora biti dobro in objektivno obveščen o gospodarjenju in stanju organizacije združenega dela. Vsak prispevek k temu je dobrodošel pri uveljavljanju družbenoekonomskega položaja delavcev in pri gospodarjenju.« Opozoril je na nekatere neposredne oblike obveščanja. »Delavska enotnost naj bi dobila še bolj pomembno vlogo pri osveščanju sindikalnih aktivistov in delavcev. Gre za večjo kakovost in naklado — saj bi bilo idealno, če bi jo dobil vsak delavec.

Javna glasila, republiška in regionalna, so prav tako pomembna za uveljavljanje vsega, kar služi napredku združenega dela. Mnogi lokalni časopisi marsikdaj predstavljajo — ob radiu in TV edino glasilo.

Glasila organizacij združenega dela. Gre za prek 500 glasil združenega dela s mesečno naklado prek 900 tisoč primerkov. Izdajajo jih v različnih obdobjih, večinoma mesečno, na krajše ali daljše obdobje. To so tista sredstva obveščanja, ki

lahko zelo veliko storijo za neposredno obveščenost delavca. Ponovil bi, da je za nas celotno področje

(Nadaljevanje na 10. strani)

NEKAJ MISLI K PRIPOMBAM NA PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O MERILIH DELITVE OD

V javni razpravi v mesecu januarju in februarju o osnutku samoupravnega sporazuma o merilih za delitev osebnih dohodkov, ki je bila v samoupravnih delovnih skupinah, delavskih svetih in odborih za uresničevanje zakona o združenem delu v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naše železarne je bilo oblikovanih 1350 pripomb, od katerih se je nanašalo 1280 na posamezne člene sporazuma.

Iz tega se lahko zaključi, da so bile razprave o tem sporazumu precej živahne in da so se povsod trudili, da bi dali ustvarjalni prispevek k dokončni obliki tega sporazuma. Pripombe so bile obdelane v odgovorni službi na sektorju za ekonomiko in organizacijo, o njih je razpravljala in se opredeljevala delovna skupina, ki je sestavljala osnutek sporazuma.

Nato je bilo gradivo posredovano odboru za uresničevanje zakona o združenem delu.

V tem prispevku želim poudariti nekaj osnovnih sprememb, ki se s predlogom tega sporazuma uveljavljajo v našo prakso. Probleme v tem prispevku bom obravnaval temat-

(Nadaljevanje na 8. strani)

PROIZVODNI STROŠKI V APRILU

Dejanski stroški, ki so nastali z doseženo proizvodnjo v aprilu, so bili nižji od načrtovanih za 25 milijonov dinarjev. Z višjimi stroški so poslovali le v naslednjih temeljnih organizacijah: Plavž, Valjarna bluming-štekel, Valjarna debele pločevine, Žičarna, Vratni podboji, Želbjarna in Energetika.

V temeljni organizaciji Plavž so bili stroški višji za 0,195 milijona dinarjev, na kar so vplivale višje interne cene storitev kot so bile planirane. Drugače pa so tako na plavžu, kot v aglomeraciji delali z nižjimi stroški. Še vedno pa so pre-

koračitve pri koksu zaradi večje porabe.

Večje pa je odstopanje v temeljni organizaciji Valjarna bluming-štekel. Proizvodne stroške so v mesecu

(Nadaljevanje na 8. strani)

OCENA DELOVANJA DELEGATSKEGA SISTEMA NA SEJI OBČINSKE KONFERENCE SZDL

Na seji občinske konference SZDL občine Jesenice, ki jo predsednik Zdravko Črv sklicuje v ponedeljek, 2. junija, bo osrednja pozornost namenjena obravnavi ocene delovanja delegatskega sistema v občini Jesenice. Poleg tega bodo razpravljali in sprejeli nekatera dopolnila in spremembe pravil občinske konference SZDL in razrešitev dosedanjega sekretarja in izvolitev novega sekretarja občinske konference SZDL Jesenice. Iz ocene delovanja delegatskega sistema v občini, ki so jo delegati dobili v pisni obliki, povzemamo nekaj najpomembnejših misli.

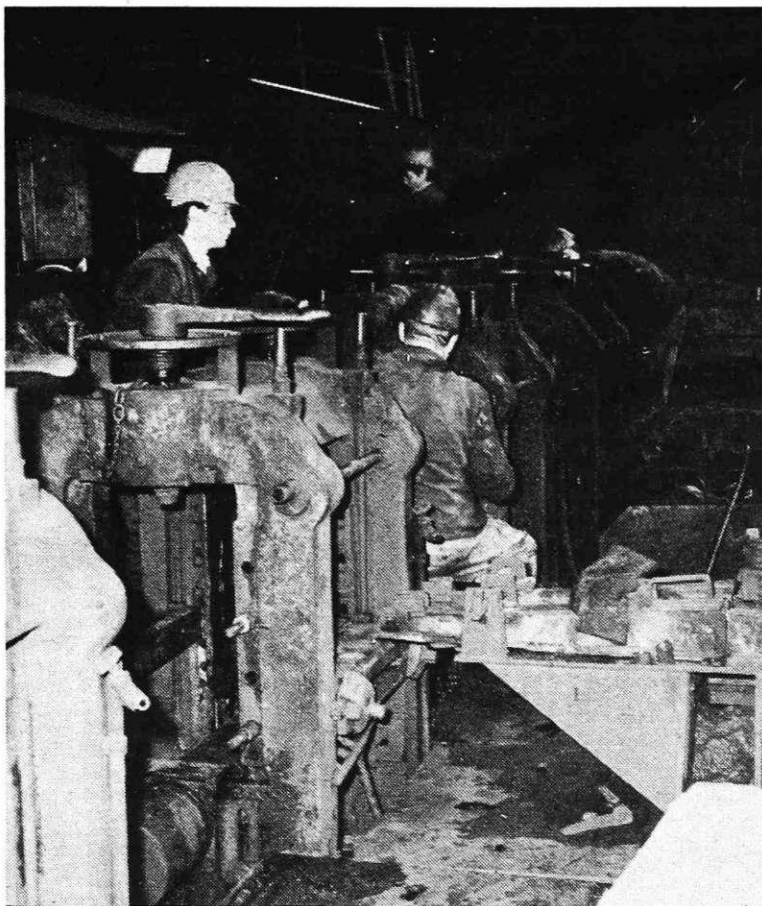
Pri volitvah delegatov in delegacij leta 1978 so v primerjavi s prvim delegatskim obdobjem nastale nekatere pomembne spremembe, ki se najbolj odražajo v tem, da smo na zadnjih volitvah v občini izvolili

4212 delegatov, med tem ko smo jih v prvem delegatskem obdobju imeli le 1363. Tako imamo danes v združenem delu 280 posebnih delegacij.

(Nadaljevanje na 14. strani)

Nadaljnje razvijanje naše socialistične samoupravne prakse postavlja bolj zapletene naloge tudi pri idejnopolitičnem usposabljanju. Stopili smo na poti povezovanja različnih področij dela in družbenega življenja. Te poti so v marsičem nove. To od ljudi terja mnogo več znanja, širša obzorja, bogatejšo kulturo. Naš delovni človek je v takšnem položaju, da s svojega delovnega mesta sodeluje pri odločanju o vseh vprašanih razvoja svoje temeljne organizacije združenega dela, svoje občine in skupnosti v celoti. Za reševanje teh vprašanj združuje del dohodka, ki je tudi rezultat njegovega dela. Takšen položaj terja od njega tudi globlje razumevanje zakonitosti družbenega razvoja.

Predsednik TITO na XI. kongresu ZKJ

Sodelavci pri popravilu valjarne žice (Foto: S. Kokalj)

HITREJŠE UVELJAVLJANJE SAMOUPRAVNIH DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSOV

Tako kot so v vseh naših temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, kakor tudi na nivoju delovne organizacije Železarne, stalno prisotna prizadevanja in ukrepi za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, tako poskušamo tudi na tem mestu uveljaviti stalno razmišljanje in spodbujanje stabilizacijskih prizadevanj. Zato se bomo prav gotovo k nekaterim temeljnim vprašanjem večkrat vračali ali jih poudarjali. To pa je najbrž tudi potrebno, kajti še vedno je preveč prisoten občutek, pa tudi predlagani ukrepi kažejo na to, da smo pri tem premalo orientirani na dolgoročnejšo stabilizacijske rezultate, da pri tem premalo izhajamo iz temeljev za dolgoročno stabilizacijo gospodarskih in družbenih gibanj, ki imajo svojo osnovo v zakonu o združenem delu.

Iz tega razloga je tudi v vseh usmeritvah aktivnosti družbenopolitičnih organizacij — zveze sindikatov, SZDL, ZSMS — pri uresničevanju družbenoekonomske politike gospodarske stabilizacije že v uvodu poudarjeno hitrejšo uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskega odnosov. Slovenski sindikati so v svojih usmeritvah poudarili:

»V Zvezi sindikatov Slovenije se zavedamo, da je temeljni pogoj za dolgoročno stabilizacijo gospodarskih in družbenih gibanj hitrejšo uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskega odnosov ter utrjevanje položaja, vloge in odgovornosti delavcev, da smotno gospodarijo z družbenimi sredstvi ter da odločajo o vseh pogojih, sredstvih in rezultatih svojega dela ...«

Iz te opredelitve, ki ima svoj izvor v zakonu o združenem delu, torej izhaja, da moramo na prvo mesto za doseganje dolgoročnejših stabilizacijskih gibanj postaviti prizadevanja in naloge, da bodo ustvarjanje, pridobivanje, razporejanje in delitev rezultatov združenega dela resnično v rokah in pod kontrolo združenih delavcev, kar je tudi pot za osvoboditev dela in človeka kot strateške naloge socialistične revolucije.

Vsi stabilizacijski ukrepi in naloge, ki so jih sprejele temeljne organizacije združenega dela in delovne skupnosti ter delavski svet Železarne imajo torej lahko le kratkoročne rezultate, če ne bomo hkrati in na prvem mestu bolj odgovorno in zavzeto uveljavljali samoupravnih družbenoekonomskega odnosov. Seveda je sestavni del teh odnosov tudi delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela, vendarle pa je predpogoj tega, da so tudi med temeljnimi organizacijami združenega dela in delovnimi skupnostmi uveljavljeni samoupravni dohodkovni odnosi, da je tudi na tej relaciji uveljavljen sistem delitve po delu, ne pa, kakor je velikokrat sedaj, po nekih administrativnih korekcijah, da ne bi prihajalo do prevelikih odstopanj med posameznimi TOZD in delovnimi skupnostmi.

Zelo spodbudno je, da so v zadnjem času v nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela v tej smeri začeli zelo odgovorno razmišljati, to pa je nedvomno edina pot, da v Železarni kot celoti dosledno nadaljujemo z uveljavljanjem samoupravnih družbenoekonomskega odnosov. Pri tem pa imajo še posebno odgovornost socialistične in demokratične ustvarjalne sile, to je poleg družbenopolitičnih organizacij tudi poslovodne strukture, strokovne in znanstvene službe. Seveda pa nas v tem pogledu čaka obsežno delo, ki ga bomo morali opraviti dovolj odgovorno in ustvarjalno, ne da bi z nekaterimi stvarmi odlašali, tako kot smo nemalokrat v preteklosti.

LETOS BOMO PRVIČ PRAZNOVALI DAN NOVATORJEV

Predsedstvo Zveze iznajditeljev Jugoslavije se je 15. maja sestalo v Titogradu na svoji osmi redni seji. Predložen je bil obsežen dnevni red, med najpomembnejša obravnavana vprašanja pa vsakokor sodijo:

verifikacija statuta zveze iznajditeljev, informacija o dosedanjih priporočilih mednarodne konference, poročilo o izvajanju družbenega dogovora o doseganju in vrednotenju ustvarjanja, dogovor o proslavi dneva novatorjev, sprejem vrstnega reda predsednikov po republikah in pokrajinah, sprejem programa dvajsetletnice izhajanja časopisa Jugoslovensko pronalazaštvo in poročilo o poslovanju zveze v letu 1979.

Poleg teh točk dnevnega reda je bilo na seji predloženo tudi nekaj poročil o delu zveze od zadnje seje, ki je bila 22. novembra v Titovih Užicah.

Predlog statuta zveze je bil sprejet na sedmi redni seji predsedstva in dan v razpravo vsem republiškimi zvezam, na osmi seji pa je bilo ugotovljeno, da zveze iz republik in pokrajin niso imele bistvenih pripomb in je predsedstvo zveze statut verifikiralo.

Komite odbora za pripravo mednarodne konference na temo: Iznajditeljstvo kot faktor razvoja tehnologije v državah v razvoju je predložil predsedstvu zelo obširno poročilo o dosedanjih pripravah. Predsedstvo je poročilo odobrilo in dalo komiteju nalog, da odbor še naprej dela na pripravi te konference.

O izvajanju družbenega dogovora o doseganju in vrednotenju ustvarjanja je bilo predsedstvu predloženo zelo obširno poročilo, ki je bilo napravljeno skupno z republiškimi in pokrajinskimi sekretariati za delo. Predsedstvo je ugotovilo, da je potrebno to poročilo še dopolniti z delom tistih delovnih organizacij, ki imajo na tem področju večje dosežke in izkušnje, kajti če že naštevamo posamezne organizacije, potem moramo biti bolj dosledni. V razpravi je bilo predlagano nekoliko dopolnil.

V letu 1980 bomo prvič praznovali dan novatorjev, zato je bilo temu vprašanju namenjeno na seji največ pozornosti. Predlog predsedstva je bil, da se ob tem dnevu podelijo najbolj zaslužnim tri zlate značke zveze, predlog pa pripravi predsedstvo zveze.

Po republikah in pokrajinah pa se bodo podelila naslednja priznanja: en zlati znak, ena listina, pet plaket, deset diplom. Predloge v republiških in pokrajinskih zvezah pripravijo društva iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav z utemeljitvami do septembra 1980. V tem mesecu bo deveta seja predsedstva po utrjenem principu, da je vsaka seja v drugi republiki, v SR Sloveniji. Ves ta čas pa morajo po republikah in pokrajinah potekati razne dejavnosti v počastitev dneva novatorjev. Podelitev prvih priznanj bo v Beogradu, 12. oktobra.

Glede na to, da traja mandat predsednika zveze leto dni in da se predsednika voli iz republik in

pokrajin, smo na osmi seji sprejeli vrstni red, po katerem bo naslednji predsednik iz pokrajine Kosovo, za njim iz SR Črne gore, potem pa iz pokrajine Vojvodina. Tak vrstni red upravičuje to, da so bili iz ostalih republik že predsedniki zveze.

V letošnjem letu imamo tudi jubilej, in sicer dvajset let izhajanja glasila zveze Jugoslovensko pronalazaštvo. V zvezi s tem smo sprejeli naslednji program:

— izdaja posebne svečane številke časopisa,

— nagradni natečaj na temo: iznajditeljstvo v času NOB, razvoj in uveljavitev inventivnega dela v samoupravni socialistični republiki Jugoslaviji,

— seja konference zveze posvečene dnevu novatorjev in 20-letnici izhajanja časopisa,

— podelitev priznanj za sodelovanje pri časopisu,

— predlog za podelitev družbene-ga priznanja časopisu.

V nadaljevanju se je predsedstva smo obravnavali finančno poročilo in nekaj ostalih problemov, med njimi moram omeniti, da je bila izrečena posebna kritika na račun dela Zveze društva iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav SR Slovenije, posebno kritično je bilo obravnavano pismo predsednika slovenske zveze, ki se nanaša na kritiko oblike značke in legitimacije. Pri tem je bilo poudarjeno, da je predsednik slovenske zveze sodeloval na seji predsedstva, na kateri so sprejeli tako osnutek znaka, kakor tudi legitimacije in ni imel posebnih pripomb. Ugotovljeno je tudi bilo, da Slovenija ne plačuje dogovorjene akontacije v višini 20.000,00 dinarjev, kot je bilo to dogovorjeno na seji predsedstva. Za reševanje tega problema je določena posebna delegacija, ki bo obiskala predsednika Zveze sindikatov Slovenije Vinka Hafnerja.

Stane Torkar

TUDI Z VEČJO INFORMIRANOSTJO DO BOLJŠIH REZULTATOV

Poslovodni odbor Železarne je v ponedeljek, 26. maja, poslal vsem delavcem TOZD in delovnih skupnosti posebno informacijo, s katero opozarja na resnost stanja zaradi izkazane izgube v prvem tromesečju in navedbo ukrepov za saniranje in izboljšanje stanja.

Posebna informacija, poleg tednika Železar, je bila predlagana na skupnem sestanku izvršnega odbora konference osnovnih organizacij zveze sindikatov Železarne, predstavnikov izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata, sekretarjev osnovnih organizacij zveze komunistov in poslovodnega odbora, s sklepom pa potrdil odbor za informiranje pri delavskem svetu Železarne. Praviloma naj bi posebna informacija izšla enkrat tedensko.

Informacijo zaradi njene izredne aktualnosti in njenega pomena za daljše časovno obdobje objavljamo tudi v našem rednem tedenskem glasilu. Takole se glasi:

Ze ob prvih ocenah proizvodnih in poslovnih rezultatov v prvem četrtletju leta 1980 so bile izdelane potrebne analize o vzrokih za nastalo izgubo s predlogi ukrepov za izboljšanje stanja.

Te analize so obravnavale ustrezni samoupravni organi in sprejeli sklepe, ki morajo zagotoviti pozitiven finančni rezultat ob polletju. Ukrepi, potrebni za doseganje tega cilja, so bili objavljeni v 20. številki Železarja, 22. maja. Delavski svet Železarne je na zadnji seji 21. maja te ukrepe v celoti podprl in dopolnil. Delegati so bili namreč mnenja, da je potrebno o nastali situaciji razpravljati v zboru združenega dela skupščine občine, ker so za takšno stanje tudi objektivni vzroki.

Zaradi težav pri oskrbi s polizdelki in surovinami je nujno, da zavzame svoje stališče tudi zbor združenega

dela skupščine SR Slovenije in preko Gospodarske zbornice SRS ustrezno ukrepa.

Za pokrivanje izgub v višini 36 milij. dinarjev iz prvega četrtletja bodo potrebna v Železarni posebna prizadevanja na naslednjih področjih:

— Dvig strokovnih ukrepov in večje izkoriščanje lastnega tehničnega znanja na področju delovnih naprav,

— realizacija planskih zadolžitvev v preostalih treh tromesečjih predvsem v TOZD Jeklarne,

— preusmeritev proizvodnje v tiste finalne proizvode, ki so po rangi donosnosti najuspešnejši,

— znižanje specifične porabe surovin in energije do planskih normativov,

— izboljšanje izplenov,

— dohodkovno povezovanje,

— stabilizacijski ukrepi na področju investicij,

— ukrepi na področju delitve osebnega dohodka,

— ukrepi na področju skupne porabe,

— stabilizacijske naloge s področja delovnih razmerij.

V podrobnih analizah so navedeni tudi konkretni ukrepi za posamezna dela in nujne spremembe v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela. Pri tem gre za bistvene spremembe v načinu obratovanja in v programih dela, ki bodo zahtevala tudi določene premestitve delavcev med temeljnimi organizacijami.

Hkrati bo potrebno kar najhitreje sprejeti samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke, s katerim bomo odločno posegli na področje odvisnosti osebnega dohodka od ustvarjenega dohodka, pa tudi z enotno metodologijo za vrednotenje del in opravil ter s katalogi, s katerim že bistveno kasni-

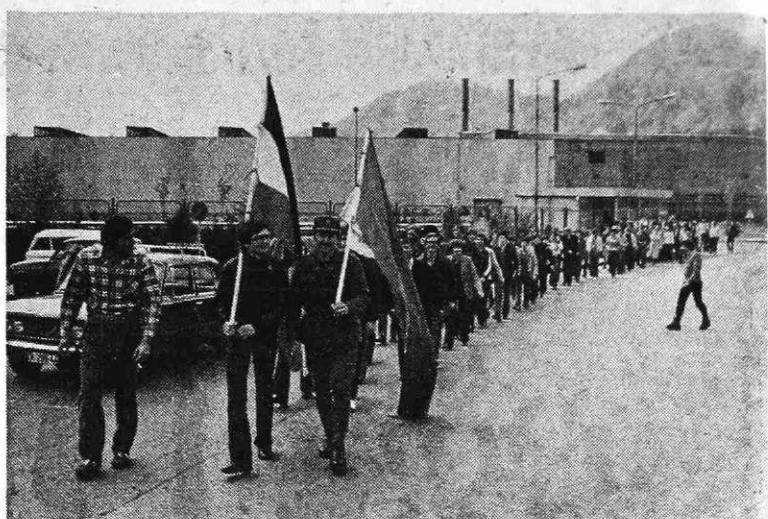
mo. Naš skupni cilj — da Železarne ob polletju nima izgube — bomo dosegli le, če bo vsak posamezni delavec in hkrati vsi skupaj z vso odgovornostjo izpolnjevali svoje naloge in sprejeli ukrepe ter če bomo proti kršiteljem tudi dosledno in sprotno ukrepali.

POSLOVODNI ODBOR

PROGRAM DELA KOMISIJE AKTIVA ZB NOV ZA POVEZAVO Z OSTALIMI DPO

V ponedeljek, 19. maja, se je po letni skupščini aktivna ZB NOV Železarne prvič sestala komisija za povezavo z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami. Na tem sestanku so se člani pod vodstvom Valentina Erjavška in ob navzočnosti Tončka Dežmana, predsednika aktivne, dogovorili o programu dela.

Vsem članom bodo priporočili, da se čimbolj vključijo v aktivno delo aktivne in v kolikor se niso, v dejavnosti in krajevnih skupnostih. Pri tem so mišljene konkretne aktivnosti in akcije kot so: Kurirski smuk, pohod na Stol, na Pristavo, prireditve ob občinskem in krajevnih praznikih in podobno. V okviru sodelovanja pobratenih občin Jesenice in Trbovlje se bodo 31. maja v Trbovljah srečali predstavniki občinskih odborov ZB NOV. Na seji so določili delegata, ki bo zastopal aktiv ZB NOV Železarne.

X. jubilejno srečanje mladih iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne je bilo v nedeljo, 25. maja, na Jesenicah — na sliki mladi na pohodu na Pristavo (Foto I. Kučina)

DELEGAT IMA BESEDO

JANEZ TIČAR se je pred dobrimi dvajsetimi leti izučil za mizarja. Ker zanj tisti čas ni bilo primernejših del in opravil, se je zaposlil na Javorniku v pocinkovalnici. Zdaj združuje delo v modelni mizarini, ki kot samostojna delavnica pripada temeljni organizaciji združenega dela Livarna. Je delegat v delavskem svetu in član izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata.

V razmeroma majhni temeljni organizaciji, kakršna je s približno 85 delavci Livarna, sta vloga in naloge delegata delavskega sveta lažje uresničljivi, saj vas je iz ene samoupravne delovne skupine več delegatov in breme je razdeljeno na vse ljudi in je zato tudi prisotnost delavcev pri odločanju večja.

Res je, kajti do zdaj še nisem opazil bistvenih razhajanj med stališčem samoupravne delovne skupine in odločitvami delavskega sveta. Večino splošnega gradiva spoznavamo in obravnavamo na sestankih samoupravnih delovnih skupin, tako da je potrjevanje na delavskem svetu bolj formalnost. V delovni skupini nas je okoli dvajset, sestavljamo jo delavci modelne mizarne, pridruženo pa nam je tudi vodstvo temeljne organizacije. Mogoče je to predhodno soglasje v delovni skupini

rejo. Maloštevilni smo, poznamo se med seboj in tako se lahko reče, da kar ve eden, lahko izvejo vsi. Vse to govorim o svoji delovni skupini, kako je v obeh livarnah, bi pa težko natančneje povedal.

V prvem tromesečju TOZD Livarna izkazuje pozitivne rezultate. Ali je to posledica dobrega dela ali drugih pogojev?

Delno že, ne pa povsem. Na nek način nismo neposredno vezani v proizvodno verigo Železarne, vložka potrebujemo sorazmerno malo, tako nas njegovo kronično pomanjkanje toliko ne prizadane. Mizarji imamo delo normirano, ker pa je skoraj vsak izdelek unikaten, je norma manj izražena. Takole bi rekel: dobro stojimo, dobro delamo, lahko pa bi še bolje, če bi bila še boljše delovne discipline. Delavec, ki četrt ure prej odloži orodje, kot bi ga moral, pravi, da se to ne pozna. Četrt ure tu, četrt ure tam na koncu tudi nekaj nanese.

Naša livarna že dolga leta uživa ugled pri naročnikih širom Jugoslavije in tudi zunaj meja. Naročil je dosti več, kot smo jih sposobni izvršiti. Naročil, ki prinaša dohodek. V obravnavi je veliko naročil za inozemskega naročnika, ki bo, če bo sprejeto, pomenilo tudi znaten devizni priliv. Seveda pa velik posel prinese veliko tveganje. Kaj če odli-tek ne uspe? Odgovornost je velika.

Kje so vzroki za vse to, mislim za to tveganje?

Prvi je pomanjkanje delavcev. V modelni mizarini ne pridobimo kvalificiranih mizarjev. Že zdaj nas manjka, kaj šele bo, ko bodo nekateri sodelavci odšli v pokoj. Ta poklic je po svoje lep, meni je prirasel k srcu. In zanimiv. Mladi vsi silijo v višje šole. Kdo bo pa delal? Druga težava je v zelo slabih delovnih pogojih livarjev. Zastarele naprave, temočnost, utesnjenost. Jeklolivariji imajo poleg vsega še nad sabo hrup in prah elektropeči. Razumljivo je nezadovoljstvo delavcev obeh livarn. Ti sodelavci naj poskušajo razumeti, da si vodstvo temeljne organizacije prizadeva v razpoložljivih možnostih stvari urejati. Toda vsi skupaj bistvene stvari ne moremo premakniti, saj se širiti nimamo kam. Niti metra! V daljnoročni politiki, recimo za novo jeklarne, se mora delovna organizacija odločiti za izgradnjo večje in sodobnejše livarne. Z malo surovine in kvalitetnim izdelkom se tudi da dobro zaslužiti!

V mizarini vas te prostorske težave ne zadevajo. Povejte še kaj o tem specifičnem poklicu.

Res je, poklic je redek. Poleg osnovnega mizararskega znanja se tu srečamo s posebnim načinom obdelave lesa. Ravni ploskev je malo, same krivine in radiusi. Poleg tega je potrebno obvladati še osnove livarstva. Dogaja se, da je treba narediti nov model kar po obstoječem izdelku, brez načrtov. Skratka, moraš biti kar malo umetnik! Reklji boste, vsak berač svojo malho hvali, vseeno pa trdim, da je za tako delo v primerjavi s sorodnimi poklici naš pre-nizko vrednoten! Še ena precej ne-sklomna želja: nov obdelovalni stroj...

V razgovorih z delegati se izmenično srečujemo z Jesenicami kot predstavniki mesta ter okoličani, po-deželani. Janez sodi k drugim. Na vprašanje, če bi prodal svojo hišo na Bregu in se preselil v mestno stano-vanje, kot iz topa odgovarja: ni ga na svetu denarja!

Rad ima svoj dom, rad je v krogu družine, otroka sta še šolarja. Tistih nekaj kilometrov na delo in nazaj pa človek že prenese. Konjček? Čebe-larstvo! V čebelarstvu družini Anton Janša je blagajnik.

Janez Tičar

res posledica prisotnosti vodstva, kajti gre za informacijo takorekoč s prve roke, stališča vodstva pa naj bi tudi delavci mizarne upoštevali in jim zaupali. Potek povratne informacije je popoln, saj dobimo vsi trije delegati zapisnike, tistega na oglasni deski pa, kot vidim, delavci prebe-

SEV PLAVŽARJI IN RUDARJI

V času od 19. do 23. maja je bilo 24. zasedanje članic SEV in SFRJ. Sestanek je bil v D. Milanovcu pod pokroviteljstvom železarne Smederevo. Delovni sestanek je vodil tovariš N. Savelov, namestnik ministra črne metalurgije Sovjetske zveze. Sestanku je prisostvovalo 32 delegatov iz držav članic SEV in šest delegatov SFRJ.

Na sestankih so bile obravnavane naloge, ki so bile dogovorjene na 23. zasedanju v Nemški demokratični republiki. Osnovni poudarek je bil, tako kot že nekaj časa, še posebno pa sedaj na prihranjanju in nadomeščanju koksa z vpihavanjem premoga v prahu ali dodajanjem plina.

Ze drugo leto trajajo intenzivni poizkusi z žrelnimi — zasipnimi napravami, ki so jih nabavili v zahodnih deželah v različnih izvedbah.

Med njimi prednjači zasipna naprava sistema PAUL WURTH. S to napravo dosegajo idealno razdelitev vsipa po preseku jaška in s tem maksimalno indirektno redukcijo. Dosegajo celo 22 % ogljikovega dioksida v plavžnem plinu.

V posebno zadovoljstvo mi je, da sem kot vodja jugoslovanske strokovne grupe lahko prvič posegel v razpravo po 23 zasedanjih SEV kot enakopraven zagovornik rezultatov dela jugoslovanskih plavžarjev.

Do sedaj smo namreč vedno samo govorili o projektih in o razvoju. S postavitvijo dveh modernih plavžev v Zenici s koristno prostornino 2000 kub. metrov in v Smederevu s 1033 kub. metrov, smo začeli pot, ki bi jo morali začeti že pred mnogimi leti.

Pri nadprikisku 1,5 at in 90—100 % aglomerata in vsipu ti dve peči dosegata naslednje rezultate:

Na dan izdelajo v Smederevu 1610 ton, v Zenici pa 2800 ton grodlja. Temperatura zraka je v Smederevu 1030 stop. C, v Zenici 1150 stop. Celzija. Na tono grodlja Smederevo porabi 560 kg, Zenica pa 570 kg suhega koksa. Plavžnega prahu na tono grodlja je v Smederevu 23, v Zenici pa 8 kg.

V primerjavi s temi podatki moramo primerjati tudi plavže na Jesenicah, ki v zadnjem mesecu dose-gajo pri normalnem obratovanju in temperaturi 800 stop. Celzija ter 90 % aglomerata v vsipu izredne rezultate brez visokega pritiska. Dnevno poprečje je 512 ton grodlja pri porabi 600 kg suhega koksa (vlažni 622 kt/t grodlja). To pa seveda ob dejstvu, da uporabljamo koks iz Lukovca, ki ima čisto drugačne karak-teristike kot koks iz Bakra.

Problemu plavžarstva v SFRJ bomo končno enkrat morali posve-titi več pozornosti, saj je plavž edini agregat, ki je res metalurški in bo vedno metalurški ostal.

Iz razprav je bilo razvidno, da po-samezne dežele SEV posvečajo po-zornost tudi malim plavžem, kate-rih grodelj uporabljajo za izdelavo specialnih jekel.

Tudi v naši delovni organizaciji bomo morali zavzeti drugačna stališča do problema plavžev, od katerih je trenutno in bo v vedno večji meri odvisno delo jeklarjev, oziroma bo odvisen obstoj Železarne.

Sestanek SEV je vključeval tudi delo rudarjev in priprave vložka — aglomeracij, ki v teh deželah igrajo veliko vlogo.

Kapacitete rudnikov in aglomera-cij so dovolj velike, da zagotovijo vložek, ki ga zahteva tehnološki proces pridobivanja grodlja. Po izjavi sekretarja SEV tov. N. Savelova in delegatov je bil sestanek uspešen in dogovorili smo se o novih nalogah, ki jih morajo izvesti posamezne dežele ali grupe dežel do junija 1981.

25. zasedanje SEV plavžarjev in rudarjev bo v letu 1981 v LR Bol-gariji. Lado Sketa

INVESTICIJE V SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Investicije so bila zagotovljena do oktobra 1978. Postopek pridobivanja soglasij za uvoz opreme in s tem možnost sklenitve pogodb za uvozno opremo se je zavlekel še nadaljnje mesece tako, da so pričeli z nekoliko širšimi gradbenimi deli šele v drugi polovici leta 1979. To je samo en primer vzrokov za kasnitev dveh let.

Za kasnitve investicij je več vzrokov in je tudi možnih več izhodišč, od katerega dne štejemo kasnitve. V Slovenskih železarnah smo se odločili, da štejemo kasnitve od dneva odločitve samoupravnega organa, da se zberejo finančna sredstva in lahko prične realizacija investicije.

Ker so kasnitve investicij naš širši pojav in težave v gospodarstvu, se je republiška gospodarska zbornica odločila, da pregleda vzroke teh kasnitev. Posebna strokovna delovna skupina je pregledala vrsto investicij v slovenski industriji in gospodarstvu ter med te zajela tudi nekatere investicije v železarnah. Delo je bilo opravljeno leta 1978 in kakšne so bile ugotovitve?

Najkrajši čas za zbiranje vseh potrebnih soglasij za pridobitev gradbenega dovoljenja je znašal 14 mesecev. Postopek za zagotovitev finančnih sredstev je čisto dolgotrajen. Pogosto je podaljšal tudi zato, ker investitor ni pripravil popolne dokumentacije in poslovne banke zahtevajo dopolnila. Kakorkoli že, postopki zagotovitve finančnih sredstev povzročijo 30 % kasnitev. Pri vsaki investiciji je stanje seveda drugačno in so vplivi kasnitev različni. Pri jeklovleku železarne Štore, investicijo je delavski svet Slovenskih železarn potrdil decembra 1977 in ponovno z dopolnili zaradi podražitev v juniju 1979, je zahtevalo za financiranje še vedno v postopku pri temeljni banki. Tudi v tem primeru sta dve leti že pretekli.

Pred dvema letoma, tako je takrat ugotovila delovna grupa, je imel postopek pridobivanja soglasja za uvoz opreme iz konvertibilnega področja vpliv le okoli osem do 15 % zamude časa do pričetka izvajanja investicij. Pri jeklarni železarne Ravne, kjer je ta postopek trajal več kot leto dni, gre vsaj polovico kasnitve na ta račun. Kasnitve zaradi zavlačevanja gradbenih del in dobav opreme, tako so ugotovili, imajo sorazmerno majhen delež, to je le okoli 15 %. Kasnitve dobave krožne peči za kovačnico v železarni Ravne je več kot leto dni. Na proizvodnih napravah bi lahko že pričeli z delom, vendar bodo pričeli leto dni kasneje samo zaradi te zamude. Skoraj docela enako stanje je pri rekonstrukciji v Plamenu v Kropi, kjer so dobro leto čakali na usposobitev peči za toplotno obdelavo.

Omenil sem že, da je nepopolna dokumentacija tudi eden izmed dejavnikov, ki povzročajo kasnitve. Vsi vemo, da so redke investicije brez zamud. Vemo tudi, da je pridobitev gradbenega dovoljenja dolgotrajen postopek in prav tako zagotovitev finančnih sredstev. Za zagotovitev uvozne opreme ni samo potrebno soglasje za uvoz s konvertibilnega področja, temveč tudi soglasje, da tovrstne opreme ni možno izdelati doma. Investitor mora računati tudi s tem postopkom. Vseeno pa vsi skupaj, z investitorjem vred, pri vsaki novi investiciji upamo, da bo vse potekalo po željah in je terminski plan gradnje naravnost na pogoje, ki si jih želimo, ne pa na stanje, za katerega vemo, da je in s katerim naj bi računali. Zaradi nepredvidenih kasnitev pred pričetkom izvajanja investicije nastajajo že v tem delu zaradi gibanja cen in sprememb v deviznih vrednostih podražitev, za katere komaj zadoščajo sredstva, predvidevana v predračunu investicije za pokrivanje vseh podražitev in nepredvidenih del v času izvajanja investicije.

Ob odločitvi za investicijo skoraj ni možno z gotovostjo predvideti, kdaj se bo ta res pričela. Če bi že ob odločitvi predvideli, da se bo izvajanje začelo čez tri leta in da bo investicijska vrednost dotlej narasla za 50 ali več odstotkov, nihče takega predloga ne bi docela resno obravnaval. V resnici jih pa doživljamo in so na žalost tudi taki primeri prisotni v SOZD Slovenske železarne, dveletno kasnitev pa že kar pogosto srečujemo. V dveh letih, od investicijske odločitve do pričetka gradnje, se lahko že marsikaj zgodi. Spremenijo se pogoji na tržišču, pogoji oziroma možnosti oskrbe s surovinami, energijo in cene. Investitor lahko najde med tem tudi ustrežnejše podrobne tehnične rešitve investicijske opreme. Investitorju bi morali celo zameriti, če pri realizaciji investicije ne bi upošteval spremenjenih pogojev.

V SOZD Slovenske železarne smo se dogovorili, da bomo že letos in v bodoče, če nastopijo podražitve in druge spremembe že pred pričetkom izvajanja investicije, te tudi upoštevali in prav tako vse spremembe, ki

bodo vplivale na rok dogotovitve naložbe.

V letošnjem letu se v okviru SOZD Slovenske železarne izvajajo naslednje gradnje:

V železarni Jesenice je v gradnji redukcijska postaja za zemeljski plin za jeseniške obrate z glavnimi porabniki v jeklarni in plavžih.

Gradnja odpraševalne naprave pri električnih obločnih pečeh je bila pričeta sredi leta 1977. Oprema, domača in iz uvoza je naročena. Izvedbena dokumentacija je močno kasnila zaradi dolgotrajnega postopka pridobivanja soglasja za uvozno opremo, na kar je bila tudi vezana priprava osnovne dokumentacije. Dokumentacija za spremembe hale jeklarne in dokumentacija za gradbeno dela ter domačo opremo menda še sedaj nista v celoti izdelani. Rok za dogotovitev investicije je bilo po projektu leto 1980, vprašljivo je, če bodo dela lahko dokončali v letu 1981.

V gradnji je nov objekt za računski center. Oprema računalnika je že prispela in čaka na montažo, del jo že uporabljajo v obstoječem centru.

Trenutno težišče investicijske aktivnosti v Slovenskih železarnah je v železarni Ravne. Po vrednosti in pomenu je osrednja investicija v modernizaciji jeklarne. Od dneva odobritve te naložbe je preteklo domala dve leti in pol, z gradbenimi deli so pa pričeli komaj pred nekaj meseci. Zaradi kasnitev in prenosa dela uvozne opreme na domače dobavitelje bo treba terminski plan gradnje docela predelati, takoj, ko bodo znani vsi dobavni roki tujih in domačih dobaviteljev opreme. Po trenutnem stanju je predvideno, da bo objekt dograjen v 1983. letu. Dosedanje podražitve del in opreme presegajo 70 milij. din s tem, da bodo nastopale v naslednjih letih.

Poskusno obratovanje novega kovaškega stroja je bilo načrtovano že za januar letošnjega leta. Osnovni vzrok kasnitve je zaradi zastojave dobave domače opreme. Sedaj je predviden začetek poskusnega obratovanja v letošnjem novembru.

Zgradba za jeklovleku posebno litino je v glavnem dokončana. V letošnjem letu naj bi bili gotovi temelji za tehnološko opremo in bi morali pričeti z montažo. Poskusno obratovanje je predvideno v aprilu leta 1981. Težave za zagotovitev vse predvidene uvozne opreme še niso v celoti rešene.

Obširnejša investicijska dela imajo tudi v TOZD Kovinarska Ljubno, kjer bodo uvedli sodobnejši proizvodni proces zvarjenecov do največje teže posameznega kosa 1.500 kg in izdelavo zobniških vencev za potrebe avtomobilске industrije. Po terminskem planu bi morala poskusna proizvodnja že steči, vendar tudi ta investicija kasni zaradi težav z uvozno opremo. S poskusno proizvodnjo na strojih, ki so že v montaži, bodo pričeli v drugi polovici letošnjega leta. Polno obratovanje, če ne bo dodatnih kasnitev, bo pa možno s pričetkom prihodnjega leta.

Železarna Ravne gradi v Muti ob Dravi tovarno nerjavnih armatur. Tudi pri tej investiciji so težave z uvozom opreme in je bila potrebna zamenjava z domačo opremo. Pričetek poskusnega obratovanja bi moral biti že v preteklem letu, po sedanjem stanju del obstaja možnost, da prično v nekaj mesecih.

V železarni Ravne imajo še pomembnejšo naložbo v izdelavo torzijskih osi, ki tudi kasni zaradi restrikcijskih ukrepov za uvozno opremo. Investicija bo pretežno zaključena v naslednjih mesecih in bodo v drugem polletju že lahko pričeli s poskusnim delom.

V železarni Štore je v letošnjem letu pravzaprav v teku samo rekonstrukcija stare valjarne in dogotovitve del pri novi električni obločni peči.

Nova žarilnica za potrebe valjarne in jeklovleka je v poskusnem obratovanju od decembra 1979.

Mlade iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne je na X. srečanju pozdravil predsednik poslovnega odbora Železarne Stefan Nemec (Foto I. Kučina)

Decembra je pričela z obratovanjem električna obločna peč. Letos maja pa že uporabljajo del izvedene rekonstrukcije v stari valjarni. Vsa predvidena dela bodo zaključena, ko bodo rešili vprašanje uvoznega dela načrtovane opreme ali pa bodo morali naročiti opremo pri domačih izvajalcih.

V verigi Lesce selijo opremo v objekte, kjer je predviden prostor za proizvodne obrate TOZD Industrijska oprema in TOZD Izdelava orodij.

V Plamenu Kropa je bila letos zaključena investicija za spremembo proizvodnega programa. Naložba je imela za cilj prehod na kvalitetnejše in zahtevnejše izdelke. Vsi predvideni stroji so že montirani in le nekaj jih še ni v polnem obratovanju. Osvojenih je že več novih izdelkov, druge pa še postopno osvajajo. Ključna naprava, kalilna linija, je poskusno pričela delati šele pred mesecem dni in kasni celo leto.

Večja investicija, ki pomeni tudi delno prestrukturiranje proizvodnje in prehod na večvredne izdelke je v teku v Tovarni vijakov v Ljubljani. Naložba je ob običajnih težavah pričetka, vednar večjih kasnitev ni bilo in upajmo, da se ne bo zapletlo v teku izvajanja.

Dokumentacija je pripravljena še za nekaj projektov, ki imajo že tudi vsa soglasja samoupravnih organov za pričetek realizacije, se pa zapleta s pričetkom. Ti projekti so:

- naprava za vakuumiranje, železarna Jesenice,
- rekonstrukcija valjarne, železarna Ravne,
- jeklovlek, železarna Štore,
- tovarna pnevmatskih strojev, železarna Ravne in
- armaturne mreže, Žična Celje.

Ravno sedaj sta v obravnavi dva zelo pomembna investicijska projekta. Prvi, ki predstavlja tudi osrednjo investicijo srednjeročnega razvojnega programa SOZD Slovenske železarne je jeklarna 2 v železarni Jesenice.

Naslednji projekt je posodabljanje proizvodnje v livarni 2 železarne Štore in povečanje zmogljivosti odlitkov nodularne litine, ki ni pomemben samo za železarno Štore, temveč tudi za industrijo cestnih vozil v SR Sloveniji. Prva faza tega projekta pomeni tudi sanacijo težav, s katerimi se sedaj spoprijemajo v temeljni organizaciji združenega dela - Livarna strojne litine.

V letošnjem letu je v gospodarskem načrtu predvideno, da bo porabljeno za investicije 2.603 milijonov dinarjev. Pregled glavnih investicij, ki so v teku, kaže, da bi morala biti letos poraba res precej visoka. Težav z uvozom opreme in tudi z zagotovitvijo sredstev, predvsem za nove naložbe, za katere finančna sredstva še niso zagotovljena, je pa toliko, da bo možno realizirati v najboljšem primeru le dve tretjini načrtovane vrednosti.

Kasnitve z investicijami v SOZD Slovenske železarne so tolikšne, da veliko investicij, načrtovanih za srednjeročno obdobje 1976-1980, ne bo dovršenih. Nekatere od njih niso niti pričete in verjetno tudi ne bodo v letošnjem letu. Pričete ne bodo, ne zato, ker niso potrebne, temveč ker manjka še to in ono ter bodo pričete šele v novem srednjeročnem razvojnem obdobju. Časovni zaostanek je tolikšen, da načrtovane investicije iz sedanjega srednjeročnega obdobja do leta 1980 zavzemajo domala že več kot polovico načrtovanih investicij za obdobje 1981-1985. Doslej smo si čisto lahko očitati, da imamo pripravljene premalo projektne dokumentacije in je tudi to vzrok, da nismo izvršili načrtovanega razvoja. Sedaj bo dokumentacije dovolj, bodo pa težji pogoji za realizacijo. Upajmo, da bo vsaj to, kar je v teku, v prihodnje hitreje izvršeno kot doslej.

Milan Marolt

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 2. DO 8. JUNIJA

2. junija, FRANC RAVNIHAR, vodja TOZD Valjarna žice in profilov, Lipce 7a.
3. junija, MIHA STOJAN, vodja TOZD Elektrode, Bohinjska Bela štev. 49a.
4. junija, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, štev. telefona 82-576.
5. junija, MARTIN ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-130.
6. junija, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-136.
7. junija, FRANC VIČAR, vodja inv. razvoja, Žirovnica, Rodine 51.
8. junija, JERNEJ HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kežarjeva 38, štev. telefona 82-118.
V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, štev. telefona 601.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni. V prostih sobotah, nedeljah, praznikih je dežurstvo od 7. do 19. ure doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 2. 6.	IVAN KAVČIČ	IVAN SLAMNIK
TOREK - 3. 6.	SAŠO DOLINAR	ANTON SITAR
SREDA - 4. 6.	AHMED TELALOVIC	MARJAN DROLČ
ČETRTREK - 5. 6.	FRANCI NOVAK	FRANC NEČIMER
PETEK - 6. 6.	VINKO ROTAR	IVO LEBAN
SOBOTA - 7. 6.	IVAN MEŽIK	PRIMOŽ ŽVAB
NEDELJA - 8. 6.	ANTON BURJA, st.	IVAN KODRIČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni: od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 2. do 7. junija bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldne: I. obratna ambulanta - dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može.
popoldne: II. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec.
V soboto, 7. junija, samo dopoldne II. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec.
Dispanzer za borce: od 10.30 do 13. ure IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može.
ZOBNE AMBULANTE:
dopoldne: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej;
za Železarno v torek, 3. junija, od 13. do 19. ure II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.
za borce v četrtek, 5. junija, od 13. do 19. ure II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.
Popoldne: I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražišar;
za Železarno v torek in četrtek, od 7. do 13. ure I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražišar.
V soboto, 7. junija, samo dopoldne II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja z dne 21. 5. 1980 in pravilnika o delovnih razmerjih TOZD Hladna valjarna Jesenice

OBJAVLJAMO

prosta dela oz. naloge

2045 žerjavovodja v lužilnici	D-3	kat.9	1 oseba
2057 žerjavovodja v žarilnici	D-3	kat.8	1 oseba

Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:
- dokončanih 6 raz. osn. šole in 6 mesecev delovnih izkušenj
- izpit za žerjavovodja
Kandidat mora ustrezati psihofizičnim in zdravstvenim zahtevam za opravljanje delovnih nalog žerjavovodja.
Prijava z osnovnimi podatki in dokazili pošljite v roku 15 dni po objavi na kadroviski sektor z oznako »žerjavovodja hladne valjarne Jesenice«.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V juniju bodo praznovali petdeset let življenja naslednji naši sodelavci: MILAN NIKOLAVČIČ, strojne delavnice - 4. junija, SAFET HODŽIČ, valjarna bluming-štel - 5. junija; IVANKA PETROVIČ, žičarna - 6. junija; IVAN OREŠKI, žičarna - 8. junija; PRIMOŽ SOKLIČ, OTK - 8. junija; STANKO BRIC, jeklarna - 11. junija; VIDA DORNIK, remontne delavnice - 15. junija; JANEZ ZUPAN, valjarna štel - 20. junija; IVAN DOLUŠIČ, transport - 20. junija; IVAN BIZJAK, energetsko gospodarstvo - 23. junija; MIROSLAV ROBIČ, transport - 26. junija in MILAN ZAJC, hladna valjarna Jesenice - 29. junija.
Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

IŠČEMO KANDIDATE ZA STROJNIKE PARNIH KOTLOV

Vabimo kandidate z opravljenim izpitom za posluževalce visokotlačnih kotlov in delavce z dokončano poklicno šolo kovinarske stroke, ki bi želeli delati na področju energetike kot strojniki parnih kotlov, da se v roku 15 dni prijavijo na kadroviski sektor železarne Jesenice.

Vsakemu kandidatu, ki bo izbran, bomo omogočili brezplačno opravljanje ustreznih tečajev in izpitov za samostojno opravljanje delovnih nalog.

12. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Delavski svet TOZD Strojne delavnice je na seji dne 16. maja obravnaval periodični obračun za prvo tromesečje, sklepe oziroma predloge nekaterih odborov v TOZD, nekatere zadeve s področja dogovarjanja in sporazumevanja ter predloge za spremembo normativ delovnih nalog v temeljni organizaciji. Pregledal je tudi, kako se izvršujejo sklepi sprejeti na prejšnjih sejah ter pod razno med drugim dal soglasje k predlogu delitve sklada skupne porabe. Preden so pristopili začeli z razpravo, so z enominutnim molkom počastili spomin na tovariša Tita.

V razpravi o periodičnem obračunu je bilo izpostavljeno vprašanje sanacijskih programov in ugotavljanja vzrokov izgube v nekaterih temeljnih organizacijah ter odgovornosti za pomanjkanje vložka v TOZD Valjarna bluming-štel. Izrečeno je bilo mnenje, da tudi TOZD, ki niso v izgubi, ne pokrivajo tekoče izgube. Računovodkinja TOZD, ki je delegat razlagala poslovni del poročila k tej točki, je pojasnila, da izgubo povzroča predvsem pomanjkanje vložka iz uvoza, neizpolnjenih obveznosti nekaterih jugoslovanskih železarn, nizki izpolnjen v nekaterih temeljnih organizacijah ter zvišanje planskih cen zaradi podražitve energije in surovin. Poudarila je, da delavci v Železarni za pomanjkanje vložka niso krivi ter hkrati opozorila, da njihova temeljna organizacija beleži med vsemi vzdrževalnimi organizacijami najslabši poslovni rezultat. Delavski svet je poslovno poročilo za prvo tromesečje potrdil.

Delavski svet je potrdil tudi poročila o izvajanju stabilizacijskih ukrepov, vendar s pripombo, da morata ustrezno poročilo na prihodnji seji podati tudi vodji obrata konstrukcijske delavnice in priprave dela ter da morajo neposredni vodje dela kontrolirati knjigo izdaje orodja in v primerih, ko je poraba posameznega orodja nenormalno visoka, ustrezno ukrepati. Strinjal se je tudi s predlogom delitve amortizacijskih sredstev in s predlogom programa investicij v Železarni (potrdil je tisti del programa, ki se nanaša na TOZD Strojne delavnice), pa tudi s sklepom odbora za gospodarstvo glede prodajnih cen storitev svoje TOZD. V prej omenjeni program investicij spada nabava češkega ploščinskega brusilnega stroja BPV 80/3000 za TOZD Strojne delavnice, katerega vrednost, z rednim in izrednim priborom, je ocenjena na 94.790 obračunskih dolarjev z ustreznimi dajatvami.

Skladno s sklepom odbora za delovna razmerja se je v zvezi s kontroliranjem kvalitete izdelkov odločil, da se tretjega kontrolorja ne zaposli, ker morata, tako je bilo razvidno tudi iz predložene dokumentacije, oba kontrolorja pregledovati tudi izdelke orodjarne. Glede 10-odstotnega povišanja osebnega dohodka delavcem, ki odgovarjajo tudi za kvaliteto izdelkov in za to sedaj niso bili posebej nagrajevani, pa je menil, da je potrebno izračunati, koliko sredstev bi to pomenilo ter če bodo sredstva, ki se v ta namen oblikujejo, za to zadostovala.

V zvezi s predlogom družbenega dogovora o financiranju mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice je menil, da je prav, da se krije v višini 17 dinarjev na delavca iz predlaganih virov. Soglašal je tudi s samoupravnim sporazumom o načinu in pogojih ureditve medsebojnih pravic in obveznosti med TOZD Železarni in Kovinoservisom.

Delavski svet se je strinjal tudi s predlogom SEO da se odprejo nove naloge za formiranje NC centra, v katerem bodo delali: vodja NC centra (18. kategorija), 1. in 2. analitičar, NC programer-tehnolog (15. kategorija), strojni tehnik in operater na NC stroju (10. kategorija). V orodjarni bo po sklepu delavskega sveta prišlo do spremembe normativov: namesto dveh 4. orodjarjev bo tu zaposlen le eden, vendar

pa bodo na novo zaposlili orodjarja graverja-žigosarja (11. kategorija). Naloga tega delavca bo žigosanje orodij in graviranje ter vodenje evidence žigov in sistema označevanja posameznega orodja. Članom je bilo pojasnjeno, da je te naloge nujno treba vpeljati zaradi pritiskov nabavnega sektorja in zaradi težav, do katerih prihaja včasih na sodišču, ko dokazni material ni označen in ko je težko dokazati lastništvo, pa čeprav se ve, da je določeno orodje last železarne Jesenice. Do spremembe normativov bo prišlo tudi v obratu konstrukcij. Tu bodo dodatno zaposlili strojnega tehnika, hkrati pa bodo znižali normativ na nalogah strojno plamenski rezalec in rezalec na škarih z dveh na enega delavca.

O kadrovski problematiki v TOZD Strojne delavnice so govorili že na 11. seji delavskega sveta TOZD. Tedaj je bilo ugotovljeno, da je glede potreb Železarne po rezervnih delih in glede pomanjkanja strugarjev v oddelku strojne obdelave – o kritičnem pomanjkanju strugarjev v TOZD je tedaj spregovoril tudi predsednik IO OO sindikata TOZD Valentin Klinar – potrebno njihovo število dopolniti, problematiko pa na osnovi ustreznega gradiva kompleksno obravnavati na naslednji seji delavskega sveta. Na 12. seji je bilo nato ugotovljeno, da delavcev primanjkuje predvsem na obdelovalnih strojih (skoraj 20 % normativ je nezasedeno), da je skoraj nemogoče izpolnjevati planske obveznosti glede števila izvršenih izdelavnih ur, da so učenci, ki se šolajo v ŽIC, sicer pogodbeno zavezani, da se zaposli

17. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

Predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarne Jesenice Božo PANČUR je 17. sejo odbora sklical v ponedeljek, 19. maja, v popoldanskem času. Na seji so bili člani odbora seznanjeni z osnovnimi poslovnimi rezultati za prvo tromesečje letošnjega leta ter s predlogi poslovnega odbora za odpravo poslovne izgube, pregledali so izvajanje stabilizacijskih ukrepov, obravnavali pa so tudi pristop k ustanovitvi Ljubljanske banke – enote na Dunaju ter predlog za potrditev investicije v obrat zvarjenecv TOZD Monter Dravograd.

Največ časa so na seji posvetili obravnavanju poslovnih rezultatov za prvo tromesečje, oziroma PROGRAMU UKREPOV ZA ODPRAVO POSLOVNE IZGUBE, ki je v poročilu prikazana. Član poslovnega odbora Božidar Bartelj je podrobno obrazložil omenjeni program ukrepov za odpravo poslovne izgube, ki se nanaša predvsem na:

- dvig strokovnih ukrepov in večje izkoriščanje lastnega tehničnega znanja na področju delovnih nalog,
- realizacija planskih zadolžitve v preostalih treh kvartalnih predvsem v jeklarni,
- preusmeritev proizvodnje v tiste finalne proizvode, ki so po rangu donosnosti najuspešnejši
- znižanje specifične porabe surovin in energije do planskih normativov
- izboljšanje izplenov
- dohodkovno povezovanje
- stabilizacijski ukrepi na področju investicij
- ukrepi s področja delitve osebnih dohodkov
- ukrepi na področju skupne porabe
- stabilizacijske naloge iz področja delovnih razmerij.

Po podanem programu ukrepov za odpravo poslovne izgube je sledila

v Železarni, da pa se jim (kasneje) posveča premajhna skrb (npr. stanovanjski problem), zaradi česar zapuščajo Železarno. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, za koliko učencev iz ŽIC se predvideva, da se bo zaposlilo v njihovi TOZD in koliko učencev se v ŽIC šola za kovinarske poklice.

Delavski svet je v zvezi s perečo kadrovsko problematiko v TOZD sklenil na prihodnjo sejo povabiti tudi vodjo kadrovskega sektorja Janeza Tušarja. Menil je, da je treba predhodno izdelati nekatere nove kazalce kadrovske problematike. Tako naj bi napravili analizo zasedenosti normativov za vse oddelke TOZD. Ugotovili naj bi, kakšen je družbeni standard tistih, ki se po končanem šolanju zaposlijo v Železarni ter izdelali analizo višine osebnega dohodka v njihovi TOZD v primerjavi z drugimi TOZD Železarni in drugimi sorodnimi delovnimi organizacijami glede na približno isto strokovno izobrazbo. Ugotoviti bi morali tudi, koliko nadur je potrebno narediti, da dosežejo planirane obveznosti, koliko te nadure bremene dohodek temeljne organizacije, koliko naročil morajo zaradi pomanjkanja kadra odstopiti zunanjim izvajalcem ter kolikšni so stroški takšnih naročil in na podlagi tega narediti ustrezno primerjavo. Pogledali naj bi tudi, koliko strojev dnevno stoji zaradi pomanjkanja delavcev in kako to vpliva na formiranje prihodka in amortizacije. Pod to točko (izvrševanje sklepov prejšnje seje) je bilo postavljeno tudi vprašanje, kako se uresničujejo zagotovila poslovnega odbora o prioriteti pri dopolnjevanju manjkajočih kadra in glede nabave novih osnovnih sredstev za izgradnjo I. faze prostorov za težke obdelovalne stroje.

Pod razno se je delavski svet na podlagi analize o tem, kako so zaposleni člani samoupravnih organov TOZD Strojne delavnice, odločil, da bodo zaradi dvoizmenskega obratovanja seje samoupravnih organov tudi v hodoče v dopoldanskem času.

BL

10. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 14. maja, je predsednik delavskega sveta TOZD Valjarna debele pločevine sklical deseto sejo in v obravnavo predlagal devet točk dnevnega reda.

Po pregledu izvrševanja sklepov so ugotovili, da so bili sklepi izvršeni, razen tistih, ki so dolgoročnega značaja.

Vodja TOZD je del odgovor na vprašanje, ki je bilo postavljeno na zadnji seji v zvezi s koriščenjem rednega dopusta. Pojasnil je, da v primeru pomanjkanja polizdelkov, surovin ali višje sile s polovico delavskega rednega dopusta razpolaga delavec sam, z drugo polovico pa TOZD.

Obravnavali so poslovno poročilo za prvo tromesečje in ugotovili, da so ga predhodno že obravnavale vse samoupravne delovne skupine, vendar niso imele bistvenih pripomb in odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine, ki je delavskemu svetu posredoval ugotovitve in sklepe.

Delegati delavskega sveta so vse ugotovitve in sklepe odbora za gospodarstvo potrdili, kakor tudi poslovno poročilo in kazalce uspešnosti.

Zaradi večje količine neustreznega vložka, ki kljub temu, da je bil internim reklamiranim in reklamacije priznane, še ni odpravljen, so sklenili, da ta problem rešita vodja TOZD Valjarna debele pločevine in Valjarna bluming-štel skupaj z računovodjem.

Na samoupravnem sporazumu o načinu in pogojih ureditve medsebojnih pravic in obveznosti med TOZD Železarni in Kovinoservisom niso imeli pripomb in so ga sprejeli v predloženi obliki. Za podpisnika so določili Ivana Žvana.

Seznanjeni so bili z uresničevanjem stabilizacijskih ukrepov in ugotovili, da se sprejete naloge uspešno izvršujejo in da so bili doseženi dobri rezultati predvsem pri zmanjšanju specifičnih porab energije (zemeljskega plina) na vseh treh pečeh.

Potrdili so predlog družbenega dogovora o združevanju sredstev za financiranje mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice.

Sprejeli so predlog družbenopolitičnih organizacij, da je glede na to, ker večina delegatov dela na dve ali tri izmene, najugodnejši čas za sestajanje tak, kot je bil do sedaj, to je prilagojen delu.

Na znanje so vzeli poročilo o rednem popravilu valjarne z ugotovitvijo, da je bilo popravilo uspešno izvršeno.

Zadovolili so vodja TOZD, da skupaj z oddelkom za nagrajevanje prouči upravičenost zvišanja kategorij za dela in opravila vodja Sackškarj in o tem poroča na naslednji seji.

Soglašali so s predlogom in sklepi odbora za gospodarstvo pri DS Železarni v zvezi z investicijami.

Delegati so bili soglasni, da bo potrebno zaradi stabilizacijskih ukrepov nekatere investicije preložiti na kasnejši čas. V TOZD Valjarna debele pločevine bi bila taka investicija sanacija prostora za brame, s sanacijo ceste pa je treba nadaljevati do tiste faze, da se ne bo delala škoda.

Na koncu seje so zadolžili asistenta za delovne naprave, da na samoupravnih delovnih skupinah na progi razloži problematiko prezahtevanja in hlajenja kabin ter priporočil OO ZSMS in sindikatu, da ob pomembnejših praznikih in volitvah prevzame skrb za okrasitev TOZD.

Sprejeli so še predlog osnovne organizacije sindikata, da se dela prosti dan 7. junija preloži na petek, 20. junija, zaradi organizacije izleta v Beograd.

IS

11. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Na enajsti seji odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine, ki jo je predsednik Milan Šulc sklical 13. maja, so obravnavali: izvrševanje sklepov, poslovno poročilo za prvo tromesečje, dosežene proizvodne rezultate v aprilu, program proizvodnje za mesec maj, remont, izvajanje stabilizacijskih ukrepov in nadure in maj.

Najprej so bili seznanjeni z izvrševanjem sklepov zadnje seje, ki so bili v glavnem izvršeni, razen tistih, ki so dolgoročnega značaja.

V okviru razprave o poslovanju TOZD v prvem tromesečju je bilo izrečenih nekaj ugotovitev in sklepov:

– TOZD Valjarna debele pločevine je imela v prvih treh mesecih okrog 1.000 ton zaostanka pri skupni proizvodnji in okrog 1.300 ton zaostanka pri odpremi.

Kljub težavam zaradi iztrošenosti naprav pa je proga delovala uspešno; ker pa je bilo potrebno več pločevine toplotno obdelati, je ostalo več medfaze zaloge, ki je ni bilo mogoče adjustirati in odpremiti.

– Specifične porabe energije so bile precej nižje od planiranih, doseženo je bilo tudi znižanje stroškov, vendar TOZD kljub temu nima sredstev za poslovni sklad, za sklad skupne porabe pa minimalne.

– Sklenili so, da bo treba v drugem tromesečju delati veliko boljše. Predvsem je treba izboljšati izplen, se boriti za vsako ploščo in slab v vseh oddelkih TOZD.

Valjari bo treba tisto pločevino, pri kateri je razlika med lastno in prodajno ceno največja.

Obravnavali so izvrševanje plana v mesecu aprilu in ugotovili, da so vsi oddelki presegli družbeni plan.

ker so med rednim popravilom prog delali na tehnični in v odpremi.

Obravnavali in sprejeli so operativni program proizvodnje za mesec maj, ki znaša 8.300 ton, obenem pa zahtevali od vseh oddelkov, da z zavzetim delom omogočijo, da bo plan realiziran.

Na znanje so vzeli poročilo asistenta za delovne naprave o izvedbi remonta in ugotovili, da je bil letni remont kvalitetno izveden.

Seznanjeni so bili s poročilom o izvrševanju ukrepov za izboljšanje poslovnega rezultata in ugotovili, da so bili ukrepi v redu izvršeni. Potrebni pa bo več naporov za izboljšanje izpleta. Po planu, ki ga je odbor potrdil, naj bi bilo v mesecu maju opravljenih naslednje število nadur: proga 416, adjustaža 584 in OTOP 300 nadur.

Za zelo aktivno in zavzeto delo pri odstranitvi okvare na ravnalnem stroju, s čimer so omogočili normalno proizvodnjo v TOZD v najkrajšem možnem času, je odbor odobril enkratno nagrado devetini vzdrževalcem in enemu delavcu iz TOZD Valjarna debele pločevine, vsakemu po 300,00 din.

Na znanje so vzeli poročilo SDK za mesec april in soglašali s predlogom o višini nagrad za prakso učencev in študentov, ki bodo opravljali prakso v Železarni.

IS

11. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklovlek Stane Rev je v sredo, 7. maja, sklical 11. redno sejo. Odbor je pregledal sklepe prejšnje seje in ugotovil, da so v glavnem izvršeni ali pa so že v teku. Delegati so sprejeli sklep, da se za delavce, ki pravočasno ne javljajo odsotnosti, uvede disciplinski postopek.

Odbor je obravnaval trimesečno poslovno poročilo in ugotovil, da je bilo poslovanje kljub pomanjkanju vložka in nekaterim težavam uspešno. Odbor je obravnaval tudi odsotnost, ki je še vedno problematična. Odsotnost, predvsem bolezenska, je nekoliko nižja od lanskeletne, še vedno pa je višja od poprečja Železarne.

Odbor je poslovno poročilo sprejel s poudarkom, da se mora sleherni bolj odgovorno in stabilizacijsko obnašati, da bi uspešno izpolnjeval sprejete delovne cilje in naloge. Potrdili so sprejem novega delavca in bili informirani o odhodu dveh delavcev v JLA in invalidsko upoko-

jitev. Obravnavali so odpoved delovnega razmerja in tri vloge za sprejem. Zaradi slabe psihološke ocene so zavrnili vlogo za sprejem Maša Kovačevića. V zvezi z vlogo za ponovni sprejem Senada Sefaja in Stojana Angelova so sprejeli sklep, da se oba udeležita razgovora in opravita šestmesečno poskusno delo. Soglašali so s premostitvijo Emina Šekkanovića v TOZD Jeklar-na.

Odbor je na osnovi poročila o obisku bolnika na domu sprejel sklep, da se zoper Jožeta Blagneta uvede disciplinski postopek, ker so ga v času bolezn našli pri domačem delu.

Jovu Blagojeviću so odobrili izredno neplačan dopust zaradi odhoda domov in poziva v JLA in izredno plačan dopust Branetu Lipniku za udeležbo na tekmovanju v moto crossu.

Na znanje so vzeli informacijo izob ačevalne skupnosti za metalurgijo.

E.

RAZPIS PANTZOVE NAGRADE ZA LETO 1980

Delavski svet železarne Jesenice v skladu s petim členom pravilnika za podelitev Pantzove nagrade razpisuje natečaj za podelitev Pantzove nagrade za leto 1980.

Pravico sodelovanja na tem natečaju imajo vsi delavci Železarne pa tudi druge osebe izven Železarne, ki s svojim življenjskim delom na področju metalurške dejavnosti in drugih, ki so vezane zlasti na tehnologijo in tehniko, bistveno vplivajo na rast delovne organizacije kot celote in s tem prispevajo k uveljavljanju železarne Jesenice doma in v tujini.

Rok prijave je 30. junij 1980! Prijave na razpis je treba nasloviti na oddelke za zaščito industrijske lastnine na sektorju za ekonomiko in organizacijo.

Prijavi mora biti priložena dokumentacija, na osnovi katere bo posebna komisija izbrala nagrajenca.

Višina nagrade je po sklepu delavskega sveta Železarne pet poprečnih mesečnih neto osebnih dohodkov na zaposlenega iz leta 1979. Poleg denarne nagrade prejme nagrajenec še plaketo in diploma.

Vse informacije v zvezi s prijavo lahko dobite na oddelku za zaščito industrijske lastnine.

Delavski svet železarne Jesenice

MD

PRAZNIK MLADOSTI NA PRISTAVI

V soboto, 24. maja, so spet oživele partizanske poti v Karavankah. Več kot 3000 mladih se je v strnjanih kolonah podalo na pot v okviru tradicionalnih pohodov v počastitev 25. maja – rojstnega dneva tovariša Tita in dneva mladosti, ki jih je organizirala občinska konferenca ZSMS Jesenice.

Z vihrajočimi zastavami na čelu so pohodne enote po zaključnem pohodu vkorakale na prireditveni prostor na Pristavi v Javorniških rovtih, kjer je bila osrednja proslava letošnjega meseca mladosti v jeseniški občini. Po predaji raporta komandantov pohodnih enot je zbranim mladincem, borcev NOV, članom zveze rezervnih vojaških starešin, družbenopolitičnih organizacij ter drugim delovnim ljudem in občanom spregovoril predsednik OK ZSMS Jesenice Slavko Mežek. Nato so zaprisegli mladi teritorialci, razglasili pa so tudi prejemnike priznanj meseca mladosti ter rezultate športnih tekmovanj.

Letošnja priznanja meseca mladosti so med mentorji prejeli: Pavle Dimitrov, Roman Ravnič, Joža Ambrožič, Mirko Klinar in Olga Prezel. Med mladimi družbenopolitičnimi delavci so priznanja prejeli: Pavla Klinar, Dragotin Gvozdič, Vlado Sa-

ponja, Ančka Pagon, Ivica Klanica in Jani Gregorič.

V kulturnem programu so sodelovali pihalni orkester Jeseniški železarji, mešani pevski zbor Blaž Arnič in zabavni ansambel Nočna izmena.

V soboto je bilo na Pristavi resnično na vsakem koraku čutiti mladost, ni pa se dalo prezreti tudi nečesa: mladi so letos prvič praznovali brez ljubljene Tita, ki je vedno verjel v

SREČANJE NA PRISTAVI

V soboto, 24. maja, je več kot dva tisoč nekdanjih borcev, mladih in drugih iz jeseniške občine krenilo na Pristavo, kjer je bilo že 22. srečanje ob dnevu mladosti.

Učenci in učitelji osnovne šole Tone Čufar smo se zbrali pred zdravstvenim domom. Razporedili smo se po razredih in odšli v koloni po dva proti našemu cilju – Pristavi. V začetku smo hodili počasi, se smejali, zabavali, počasi pa nas je strmina začela utrujati. Postajali smo vedno bolj tihi. Na vsake toliko časa smo slišali povelje:

»V vrsto po eden!«

»V vrsto po dva!«

Kmalu smo prišli do spomenika padlim borcev v Jeseniških rovtih. S

njihovo revolucionarno moč in silo. Tudi mladina jeseniške občine je v soboto na Pristavi obljubila, da bo še naprej stopala po poti, ki jo je začrtal velikan naše zgodovine – tovariš Tito. Pot, ki so jo utirali skupaj z njim, bodo sedaj osvetljevale njegove ideje, njegovo življenjsko delo, dediščina, ki nam jo je zapustil in za katero vsi vemo, da jo je vredno in častno živeti in nadaljevati.

J. Rabič

MLADINSKI POHOD OB DNEVU MLADOSTI

To leto tovariša Tita za njegov rojstni dan, na dan vseh njegovih mladih prijateljev, ni bilo z nami, a je bil v nas. V srcih ga nosimo, ko stopamo po poteh partizanov – Titove vojske, ki nam je s tolikimi žrtvami priborila našo svetlo sedanjost.

V počastitev praznika mladosti smo mladi in starejši pionirji in borci NOV odšli na spominski pohode. Učenci osnovne šole Gorenjski odred v Žirovnici smo se udeležili tradicionalnega pohoda po poteh Kokrškega odreda. Čez Smokuški vrh smo se spustili v Titovo vas, partizansko postojanko sredi gozdov Završnice. Pohoda so se udeležili tudi učenci osnovne šole Anton Tomaž Linhart iz Radovljice, učenci osnovne šole F. S. Finžgar iz Lesc in dijaki gimnazije Vida Janežič iz Ljubljane, spremljali pa so nas tudi preživelci borci Kokrškega odreda.

Združili smo se v Titovi vasi, kjer smo pred spominskim obeležjem prisluhnili Srečku Sternu, ki nam je pripovedoval o zgodovini Titove vasi in o odredu, ki se je boril na tem področju. Izpred obeležja smo pionirji in mladinci odnesli vence k ostalim spomenikom v Završnici.

Po kulturnem programu smo z dijaki ljubljanske gimnazije krenili proti dolini Završnice. Pred spomenikom sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanovića smo imeli osrednjo prireditev. Po raportu vodij pohodnih enot nas je pozdravil nekdanji komandant Kokrškega odreda Stane Prezelj, nato pa še predsednik OO ZSMS KS Žirovnica Zdenko Mežek. Oba govornika sta posebej poudarila, da je dolžnost mladih in vseh državljanov naprej razvijati in krepiti Titovo pot v socializem.

Stane Prezelj je tudi podelil pohodni enoti gimnazije Vida Janežič

v znak priznanja za negovanje tradicij NOV naziv »pohodna enota Kokrškega odreda«.

Po dolini se je razlegala pesem Druže Tito, mi ti se kunemo in med pesmijo smo se vsi udeleženci zliji v enotno kolono. Dolga kolona, ki je izžarevala prijateljstvo med vsemi mladimi in pripadnost idejam, za katere se je tovariš Tito boril vse življenje, se je vila na prireditvenem prostoru. Z obrazov je bilo moč razbrati srečo in brezskrbnost svobodne mladosti, ki nam jo je poklonil naš dragi predsednik Tito.

Mojca Perko 8. b
OŠ Gorenjski odred Žirovnica

Osrednja občinska proslava ob dnevu mladosti je bila na Pristavi. (Foto I. Kučina)

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB JEDRSKEM NAPADU

Posredne mehanične poškodbe dobijo živali na še precej večjih razdaljah kot neposredne. Povzročijo jih ruševine hlevov in drugih stavb, ki jih porušijo ali poškodujejo udarni val, opeka in razni drugi predmeti, ki jih udarni val nosi s seboj. Tako nastanejo poškodbe raznih vrst: odprte rane, zlomi, zmečkanine, obtolčenine, poškodbe notranjih organov, zunanje in notranje krvavitve in podobno. Če so poškodbe hujše, kar v mnogih primerih so, prva pomoč in zdravljenje nista uspešna in smotna.

TOPLLOTNI UČINEK

Toplotni učinek jedrske eksplozije se kaže kot slepilni svetlobni blisk, kot začetno toplotno sevanje in v obliki poznejših požarov.

Svetlobni blisk nastane v hipu in je obenem prvo najzanesljivejše znamenje za jedrsko eksplozijo.

Vir začetnega toplotnega sevanja je ognjena obla, razgreta do več milijonov stopinj. Ognjena obla pri eksploziji majhne in srednje moči sveti nekaj sekund, pri eksploziji zelo velike moči po celo nekaj deset sekund.

Ognjena obla oddaja, kakor vsako drugo razbeljeno telo, toplotno energijo. Glede na veliko razbeljenost seva ultravijolične, vidljive in infrardeče žarke, ki se premočrno širijo s hitrostjo svetlobe na vse strani.

Toplotno sevanje se zmanjšuje z oddaljenostjo od kraja eksplozije. Zmanjšujejo pa ga precej tudi megla, dim, prah, dež in sneženje.

Za hleve in druge stavbe je toplotno sevanje nevarno, ker povzroči vžig lesenih in drugih vnetljivih delov konstrukcij, kakor tudi sena, slame in drugega.

Pri umernem čistem ozračju z vidljivostjo 20 km se pri eksploziji z močjo 1 kt vnamejo leseni predmeti na razdalji 650 m, pri eksploziji z močjo 50 kt pa na razdalji 3,2 km, pri eksploziji z močjo 300 kt pa na razdalji 5,7 km.

Iz teh lokalnih požarov, če jih ne pogasimo pravočasno, nastanejo večji požari, ki se širijo in preraščajo v požare velikega obsega s požarnimi viharji. Te spremljajo vetrovi, ki pihajo od zunaj k središču požara in prenašajo ogenj tudi na zgradbe, ki jih požar dotle ni zajel.

Pri ŽIVALIH povzroča toplotno sevanje vžig dlake in opeklina na nezavarovanih delih telesa, njihova stopnja pa je odvisna od oddaljenosti od središča eksplozije.

Pri umernem čistem ozračju z vidljivostjo 20 km dobi žival pri eksploziji z močjo 1 kt na nezavarovanih delih telesa hude opekline na razdalji 700 m, pri eksploziji z močjo 50 kt na razdalji 3 km, pri eksploziji z močjo 300 kt pa na razdalji 6 km.

Toplotno sevanje iz žareče krogle ob eksploziji je kratkotrajno, zato na večjih razdaljah od središča eksplozije poškoduje le vrhnji del kože, medtem ko so globlji sloji nepoškodovani. Opekline so le na tisti strani telesa, ki je obrnjena proti eksploziji. Takšne opekline se le počasi zacelijo, koža na opečenih delih pa ostane hrapava, se hitro poškoduje in inficira.

Blizu središča eksplozije so opekline smrtno, saj koža popolnoma zgoreli.

Za živali pa so nevarni tudi požari, ki jih povzročajo toplotni žarki na hlevih in drugih stavbah, v gozdu in drugod. Takšne opekline lahko dobijo živali po vseh delih telesa, če so v bližini predmeta, ki gori. Za živali pa sta tedaj nevarna tudi ogljikov monoksid in dim, ki nastajata ob požaru. Če se žival ne more umakniti iz ognja ali bližine gorečih predmetov, bo seveda poginila.

Zaradi svetlobnega bliska nezavarovane živali začasno oslepijo. Začasno slepilo traja ponoči dlje kakor podnevi, ker je zenica tedaj močnejše odprta. Dlje traja tudi, če je pokrajina zasnežena. Poleg tega lahko blisk oziroma toplotni žarki povzročijo trajne poškodbe na očeh in celo oslepitev živali.

RADIOAKTIVNI UČINEK

Radioaktivni učinek je posebnost jedrskih orožij, medtem ko pri drugih orožjih tega ne poznamo.

Radioaktivni učinek nastane zaradi radioaktivnega sevanja ob jedrski eksploziji in tudi po njej. Tako govorimo o začetnem radioaktivnem sevanju, ki traja kako minuto po eksploziji ter o poznejšem radioaktivnem sevanju, ki je dolgotrajnejše in povzroča radiacijsko kontaminacijo.

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

IZGLEDI SVETOVNE ŽELEZARSKE INDUSTRIJE PO LETU 1980

3

Japonska je imela neizkoriščenih proizvodnih zmogljivosti za okoli 30 milij. ton in Zahodna Evropa od 35 do 40 milij. ton. V ZDA in Kanadi je bilo od 14 do 15 milij. ton neizkoriščenih železarskih zmogljivosti oziroma skupaj okoli 85 milij. ton. V ostalem svetu ni bilo več kot 15 milij. ton neizkoriščenih proizvodnih zmogljivosti, saj je velik del železarn obratoval skoraj ali v celoti normalno. Takšen primer je bil v vzhodnoevropskih socialističnih državah, vključno s Sovjetsko zvezo in v državah tretjega sveta, posebno še v Latinski Ameriki.

Ob upoštevanju štiridestotne letne rasti proizvodnje do leta 1985 je treba odgovoriti na vprašanje, ali bo dovolj jekla za kritje vseh potreb. Študija, izdelana na univerzi Fordham, predvideva, da bo svetovna proizvodnja surovega jekla letos znašala od 750 do 755 milij. ton. Ta količina bi morala kriti svetovne potrebe po železarskih izdelkih. Pri štiridestotni rasti bi se leta 1985 povečalo povpraševanje na okoli 920 milij. ton in takšna bi morala biti tudi proizvodnja.

Ce upošteva moč pravila načrtovanja, potem tisti projekti, ki jih danes še ni na risalnih deskah, ne bodo pričeli obratovati pred letom 1982 ali 1983. Kar pa letos ali prihodnje leto še ni načrtovano, ne bo pričelo obratovati pred letom 1985.

V obdobju 1980 do 1985 bo stanje glede proizvodne zmogljivosti železarske industrije v nekaterih državah in področjih sveta predvidoma naslednje:

ZDA: Med velikimi železarskimi družbami ima Inland Steel investicijski program, ki bo omogočil precejšnje povečanje proizvodne zmogljivosti. V njeni železarni Indiana Harbour gradijo nov velik plavž, v katerem bodo lahko dnevno izdelali 10.000 ton grodja, kar bo omogočilo tudi za dva milij. ton večjo proizvodnjo surovega jekla.

Največja železarska družba v ZDA U.S. Steel Co. pripravlja gradnjo nove železarne na zelenem travniku ob jezeru Erie. Če bo ta projekt tudi uresničen, potem bo za investicijske stroške 2,5 do 3,0 milijarde dolarjev zgrajena nova železarna z letno proizvodnjo 3 milij. ton surovega jekla.

Ta dva projekta predstavljata v ZDA v tem obdobju glavne možnosti za povečanje proizvodne zmogljivosti. Vendar je treba povedati, da dokončno še ni odločeno o pričetku gradnje. V delu je študija o zaščiti okolja in šele na osnovi njenih rezultatov bo tudi sledila pozitivna ali negativna odločitev.

Razen teh dveh projektov ostale velike železarske družbe zaenkrat ne pripravljajo projektov za znatno povečanje proizvodnih zmogljivosti. V gradnji so tri mini železarne, v nekaterih drugih pa bodo nekoliko povečali proizvodnjo.

Kanada: Železarska družba Stelco gradi novo železarno ob severni obali jezera Erie z letno zmogljivostjo 1,3 milij. ton surovega jekla v prvi fazi. Železarska družba Dofasco bo do leta 1985 povečala svoje proizvodne zmogljivosti za milijon ton surovega jekla.

Iz tega vidimo, da bo skupno povečanje proizvodnje do leta 1985 v Severni Ameriki precej omejeno. Posebej še, če družba U.S. Steel Co. ne bo realizirala svojega projekta.

Zahodna Evropa: Večina zahodnoevropskih držav nima predvidenih načrtov za povečanje železarske proizvodnje. Dejansko bo v nekaterih državah, kot so Francija in Avstrija ter v manjši meri Belgija in ZR Nemčija, celo nekoliko zmanjšana. Večina železarskih agregatov bo v glavnem nadomestila samo zastarele naprave, ki bodo prenehale obratovati. To še posebej velja za Veliko Britanijo.

Nekatere države kot, na primer, Španija so znatno zmanjšale svoje načrte za povečanje proizvodnje. Zato kaže, da Zahodna Evropa ne bo v prihodnjih petih letih skoraj ničesar prispevala k povečanju železarskih proizvodnih zmogljivosti v svetu.

Japonska: Približno 30% japonskih proizvodnih zmogljivosti v preteklih treh letih ni bilo izkoriščenih in zato tudi ni načrtov za njihovo povečanje. Japonske železarne so bile zgra-

jene ne samo za kritje potreb domačega trga, temveč tudi v znatni meri za izvoz. Zato bodo počakale, da bo svetovno povpraševanje presešlo današnje zmogljivosti in takrat bodo pričele graditi nove proizvodne naprave, za katere pravijo, da so lahko v dveh letih pripravljene za obratovanje.

Severna Amerika, Zahodna Evropa in Japonska, kot industrijsko najbolj razviti del sveta, bodo v prihodnjih nekaj letih sorazmerno malo prispevale k povečanju svetovnih železarskih zmogljivosti.

V državah tretjega sveta so pripravljeni zelo ambiciozni načrti in realizacija nekaterih velikih projektov je danes že v teku. Pri tem predvsem prednjači področje Južne Amerike.

Brazilijska: Ta država ima najbolj velikopotezne načrte in kaže, da bosta do leta 1985 zgrajeni vsaj dve, če ne celo tri nove železarne, in sicer: Tubarao, Acominas in Mendes Junior.

Železarna Tubarao, ki je pričela pred kratkim obratovati in so jo skupno zgradile brazilska železarska družba Siderbras, italijanska družba Italsider in japonska Kawasaki, ima v svoji prvi fazi letno proizvodno zmogljivost 3 milijone ton surovega jekla. Železarno Acominas sedaj gradijo in bo leta 1985 lahko letno izdelala dva milijona ton surovega jekla. Mendes Junior bo izdelovala posebna jekla s 600.000 ton letne proizvodnje in bo pričela obratovati leta 1982.

Tri obstoječe velike brazilske železarne bodo v prihodnjih letih tudi povečale svojo proizvodno zmogljivost za tri milij. ton surovega jekla. Tako je mogoče predvideti, da bo Brazilijska do polovice tega desetletja povečala svojo proizvodnjo surovega jekla za 8 do 9 milij. ton.

Venezuela: V preteklih dveh letih so v tej državi zgradili novo veliko železarno na osnovi železove gobe in elektrojeklarne ter s tem povečali proizvodno zmogljivosti surovega jekla na skoraj 5 milij. ton letno. S tem so zaenkrat zaključili izgradnjo železarske industrije. Vendar bo trajalo še leto in pol do dve leti, da bo dosežena polna proizvodnja.

TOZD Profilarna

11. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 14. maja, je bila 11. seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Drago Lavtižar. Obravnavali so pregled sklepov 10. seje, periodični obračun za prvo tromesečje, samoupravni sporazum o načinu in pogojih ureditve medsebojnih pravic in obveznosti med TOZD Kovinoservis in Železarno, predlog družbenega dogovora o združevanju sredstev za financiranje mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice, uresničevanje stabilizacijskih ukrepov, predlog investicij v Železarno za leto 1980 in problematika obratovanja v TOZD Profilarna.

Iz poročila je razvidno, da so bili vsi sklepi izvršeni.

Vodja TOZD je podal tehnično proizvodno poročilo za prvo tromesečje. Skupna proizvodnja je bila dosežena 6.131 ton ali 12,4 % manj, kot je bilo načrtovano. Vzrok, da ni bila dosežena planirana proizvodnja, je v stalnem pomanjkanju polproizvoda, predvsem je bila slaba dobava iz tujih virov. Pomanjkanje polproizvoda je povzročilo pogostejše menjave oblikovnega orodja in s tem zmanjšanje proizvodnje.

Blagovna proizvodnja je bila v prvem tromesečju za 975 ton ali 14,9 % nižja od planirane, 38 ton pa znaša zaostanek pri izvoznih količinah.

Periodični obračun za prvo tromesečje je podala tov. Globočnikova. Ugotovljeno je, da za nastalo izgubo ni samo vzrok v slabem delu v TOZD Profilarna, ampak v slabem finančnem poslovanju in delu Železarne kot celote.

11. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V četrtek, 15. maja, je bila enajsta seja odbora za delovna razmerja v TOZD Profilarna, ki jo je vodil predsednik Vojteh Furlan. Poleg pregledov sklepov zadnje seje so obravnavali prošnje za izredno plačano odsotnost, premestitve in prestopne ter poročilo o gibanju zaposlenih.

Iz poročila je bilo razvidno, da so bili vsi sklepi izvršeni.

Odobrili so tri izredno plačane odsotnosti in dve premestitvi iz druge temeljne organizacije. Člani odbora so obravnavali mnenje delovodja v zvezi z rehabilitacijo enega delavca in sklenili, da se obvesti invalidsko komisijo, da se rehabilitacija prekine, ker je neuspešna.

Poročilo o gibanju zaposlenih je podal kadrovik. Iz poročila je razvidno, da sta tako bolezenska odsotnost kot tudi neupravičeni izostanki še nadalje visoka in tudi nad povprečjem Železarne.

V mesecu marcu so v TOZD na novo sprejeli enega delavca, dva pa sta prekinila delovno razmerje. Poročal je tudi o kadrovski problematiki za prvo tromesečje.

Stanje zaposlenih 21. marca je v primerjavi z enakim obdobjem leta 1979 višje za 13 delavcev, sprejetih je bilo šest delavcev več, obračunani pa so bili trije manj kot v prvem tromesečju leta 1979.

Odsotnost zaradi bolezni je za 0,86 % nižja, kot je bila v prvem tromesečju lani, v porastu pa je korišćenje dopusta za 1,40 % in ostala odsotnost za 0,29 %. KS

11. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, 16. maja, je predsednik delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Jesenice Aleksander Kotnik sklical 11. redno sejo in po pregledu sklepov zadnje seje, ki so v celoti izvršeni, predlagal v razpravo še sledeče:

Vodja temeljne organizacije je navzoče seznanil s poslovnim poročilom za prvo tromesečje, ki kaže, da je bilo to obdobje uspešno zaključeno. Tako je bila proizvodnja presežena za 3,68 %, pa tudi kvalitetni asortiment je bil realiziran. Kljub tem ugodnim rezultatom pa je zaradi večjih podražitev repromateriala, surovin in drugega finančni rezultat slabši. Če ne bi imeli tujega polproizvoda, ki je bistveno cenejši od domačega, bi bil finančni rezultat celo negativen. To je predvsem razvidno iz analize odstopanj, ki kaže, da je največ znižanja prav pri tujem polproizvodu. Iz stroškov je razvidno, da je za zaščitna sredstva porabljenih trikrat več sredstev, pa tudi na ostalih postavkah so prekoračitve izredno velike. Iz vsega tega je razvidno, da kljub ugodnemu finančnemu rezultatu delo ni bilo najboljši in bo potrebno v naslednjem obdobju bolj delati, če hočejo do polletja še obdržati vsaj tak rezultat.

Delegati so bili seznanjeni z izvajanjem stabilizacijskega programa, ki se uspešno uresničuje, čeprav je bil v nekaterih točkah komaj dosežen. Glede na to, da bo situacija v drugem tromesečju težja, bo seveda treba vložiti še več naporov za še uspešnejše delo.

V nadaljevanju se je vodja TOZD še enkrat poudaril, da se je

Delegati so bili seznanjeni s samoupravnim sporazumom o načinu in pogojih ureditve medsebojnih pravic in obveznosti med Kovinoservisom in Železarno. Na samoupravni sporazum niso imeli pripomb in so ga soglasno sprejeli ter za podpisnika določili Sandija Bertona.

S predlogom družbenega dogovora o združevanju sredstev za financiranje mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice so soglasni s pripombo, da ob koncu leta predlo-

11. SEJA ODBORA ZA GSOPODARSTVO

V torek, 13. maja je bila enajsta seja odbora za gospodarstvo v TOZD Profilarna, ki jo je sklical in vodil predsednik Franc Logar. Poleg pregleda sklepov zadnje seje so obravnavali uresničevanje plana v aprilu in plan za maj ter periodični obračun za prvo tromesečje.

Pri pregledu sklepov predhodne seje so ugotovili, da so bili vsi sklepi izvršeni.

Člani odbora so ugotovili, da so v aprilu dosegli le 82,1 % načrtovane proizvodnje. Vzrok, da plan ni bil dosežen, je predvsem v pomanjkanju polproizvoda, predvsem iz tujih virov.

Plan za maj znaša 2350 ton. Člani odbora so ugotavljali, da bo plan zelo težko dosežen, oziroma da bo dosežen le, če bo dovolj polizdelka. Pozvali bodo vodstvo TOZD Valjarna bluming-štekel, da količine, ki

žijo poročilo, kaj so v tem letu naredili.

Iz poročila vodja TOZD o uresničevanju stabilizacijskih ukrepov je bilo razvidno, da so delno uspeli, v celoti pa ne. Poudaril je, da je nekaj tudi objektivnih vzrokov, na katere TOZD ne more vplivati.

Delegati so bili seznanjeni s predlogom investicij v železarno Jesenice v letu 1980. S sklepi odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne so se strinjali in jih potrdili s pripombo:

- da se da odgovor TOZD Profilarna, zakaj niso upoštevali investicije za skladišče oblikovnega orodja in modernizacijo linije za izdelavo diskov.

Člani odbora so obravnavali problematiko TOZD in sprejeli naslednje sklepe:

- zahtevajo, da je na vsakem naročilu, ki ga dobi TOZD, napisana tudi prodajna cena profila,
- v bodoče naj se naročila bolj grupirajo po dimenzijah,
- boljše korišćenje obstoječe kapacitete strojev,
- kontrolirajo naj se vsa vzdrževalna dela, ker so stroški vzdrževalnih del zelo visoki.

KS

TOZD Hladna valjarna Jesenice

13. SEJA ODBORA ZA GSOPODARSTVO

V petek, 16. maja, je predsednik odbora za gospodarstvo Branko Strmole sklical 13. redno sejo, na kateri so po pregledu sklepov razpravljali še o dveh koristnih predlogih avtorjev Saša Dolinarja in Sreča Korena. Ugotovili so, da sta predloga koristna in jima odobrili ustrezno nadomestilo.

Predsednik je člane seznanil z doseženimi proizvodnimi rezultati v mesecu aprilu. Izvajali so 2.563 ton, kar je 1,31 % nad planirano količino. Pri tem velja poudariti, da je bilo izdelanih 272 ton jekla, dinamo HVT pa le 393 ton, kar je vzrok v pomanjkanju in slabi kvaliteti polproizvoda.

Iz podatkov o delu v prvem tromesečju je razvidno, da je TOZD HV Jesenice uspešno izpolnjevala zastavljene naloge. Planirana proizvodnja je bila presežena za 3,68 %, ravno tako pa je bil dober kvaliteten asortiment. Izpolnjene so bile tudi vse točke zastavljenega stabilizacijskega programa kljub velikim težavam, ki so nastopale v prvih treh mesecih.

Kljub dobrim proizvodnim uspehom pa je bil nekoliko slabši finančni rezultat zaradi znatno višjih cen

repromateriala in surovin, zato bo treba v nadaljnjem obdobju delati še bolj vestno, da bi še naprej obdržali dobre rezultate, predvsem pa je treba dati poudarka proizvodnji kvaliteten jekel. V drugem tromesečju bo delo še težavnejše, ker bo TOZD morala odstopiti nekaj delavcev TOZD Jeklarna, kar je v interesu celotne delovne organizacije.

Čeprav je TOZD ena izmed redkih, ki je prvo tromesečje izpolnila z dobrimi ekonomskimi rezultati, še vedno niso realizirane predvidene investicije. Apelirali so na poslovodni odbor, da pospeši realizacijo predvidenih investicij, saj bi precej pripomogle k še boljšemu, predvsem pa k lažjemu delu delavcev v temeljni organizaciji.

V nadaljevanju se je obravnavala dva samoupravna sporazuma, in sicer o načinu in pogojih ureditve medsebojnih pravic in obveznosti temeljne organizacije Kovinoservis in vseh temeljnih organizacij Železarne in samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev pri TOZD Jeklarna za izgradnjo naprav za vakuumiranje jekla. Ker je naprava za vakuumiranje jekla velikega pomena za izboljšanje kvalitete našega jekla, je odbor predlagal delavskemu svetu, da TOZD HV Jesenice pristopi k sofinanciranju izgradnje objekta v višini 10.000.000 din. Oba sporazuma so brez pripomb predložili v potrditev delavskemu svetu.

S predlogom vodstva TOZD in družbenopolitičnih organizacij je odbor soglasal, da se najboljšim delavcem v posameznih delovnih skupinah izplača po 1.000.000 din nagrade, ker so z dolgoletnim in prizadevnim delom omogočili uspešno izpolnjevanje planskih nalog.

Obravnavali so dopis sektorja za ekonomiko in organizacijo, oddelka za nagajevanje, o vrednotenju delovnih nalog v hladni valjarni. Predlog je odbor za gospodarstvo sicer sprejel, čeprav se z nekaterimi kategorijami popolnoma ne strinja.

V nadaljnji razpravi je bil odbor mnenja, da akcijski program za znižanje stroškov v Železarni sprejmejo tudi storitvene temeljne organizacije, saj lahko bistveno pripomorejo k boljšemu ekonomskemu učinku proizvodnih temeljnih organizacij.

V temeljni organizaciji je dalj časa opažajo, da storitvene TOZD večkrat malomarno, slabo in neredno opravljajo svoje storitve (ena in ista dela se ponavljajo, za manjša popravila se večkrat porabi preveč časa, delovni čas je slabo izkoriščen). Sprejeli so priporočilo, da morajo v bodoče delati bolje, predvsem je treba zaostri trikotno nad delom.

A.

TOZD JEKLARNA VABI SODELAVCE

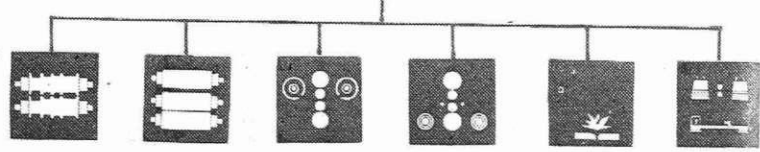
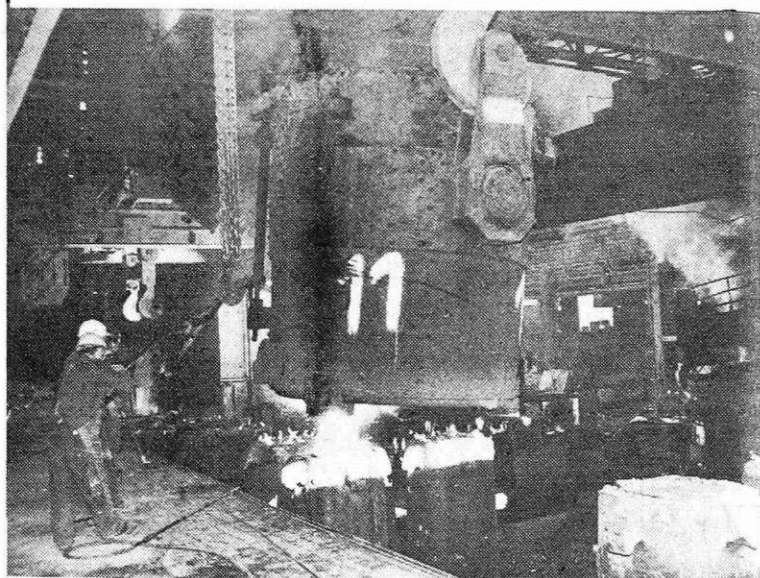
VLOŽKA OD DRUGOD NI IN GA SE NEKAJ ČASA NE BO!! LE JEKLO IZ JESENIŠKIH MARTINOVK IN ELEKTRO PEČI NAM NUDI MOŽNOST NADALJNJE PREDELAVE! NOVIH DELAVCEV NI IN SPREJEM SE NE POVEČUJE!

S temi kratkimi stavki lahko jedrnat orišemo problematiko tega trenutka. Izhod iz situacije je le eden: DO SKRAJNOSTI IZKORISTITI LASTNE ZMOGLJIVOSTI IN KAR SE DA POVEČATI PROIZVODNJO NAŠE JEKLARNE.

Da bi dosegli ta cilj pa moramo jeklarni zagotoviti VEČ DELAVCEV!

Zato pozivamo:

- tiste delavce, ki že nekaj časa delajo v Železarni, pa še niso napredovali ali ne vidijo možnosti napredovanja;
- delavce, ki imajo rajši kratkotrajne, večje obremenitve, kot neprestan monoton ritem strojev;
- tiste, ki si želijo zagotoviti večji osebni dohodek, ne glede na težje pogoje dela;
- vse, ki bi se čez nekaj let radi zaposlili v novi jeklarni, NAJ SE PRI »SVOJEM KADROVIKU« PODROBNEJE INFORMIRAJO O MOŽNOSTIH ZA PRESTOP!

TOZD Jeklovlek

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta TOZD Jeklovlek Anton Dežman je 13. maja sklical 12. sejo, na kateri so najprej pregledali pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje in ugotovili, da so v glavnem izvršeni.

V soglasju z oddelkom za nagajevanje pri SEO so sprejeli ugotovitve o povišanju kategorij izmenskim delovodjem.

Obravnavali so sklepe odbora za delovna razmerja in soglasali, da se zoper kršitelje delovne discipline, zlasti glede nerednosti javljanja odsotnosti, uvede disciplinski postopek.

Obravnavali so tudi sklepe odbora za gospodarstvo. Na predlog odbora so sprejeli predlog o korišćenju sredstev za investicijsko vzdrževanje in amortizacijske zamenjave za leto 1980 in ga dopolnili skladno s planiranimi sredstvi in s stabilizacijskimi ukrepi.

V zvezi z remontom žerjavne proge so sprejeli sklep, da se po izvedenem remontu pripravi zapisnik in poročilo o prevzemu.

Delegati so obravnavali poročilo in sklepe komiteja za LO in družbeno samozasčito in ga sprejeli.

V nadaljevanju so obravnavali poslovno poročilo za prvo tromesečje in ugotovili, da je bilo v prvem četrtletju za proizvodnjo najbolj problematično pomanjkanje polproizvoda in naročil za izvoz. Rezultati poslovanja so bili kljub nekaterim gospodarskim težavam dobri.

Sprejeli so ugotovitveni sklep, da je izvajanje stabilizacijskih ukrepov uspešno.

Obravnavali so analizo vzrokov izgube Železarne in predlog ukrepov za izboljšanje stanja, ki jih je pripravil poslovodni odbor.

Po obravnavi predloga korekcije plana blagovne proizvodnje po TOZD so sklenili, da se forsira predvsem proizvodnja v višjo prodajno ceno in akumulacijo.

Sklenili so, da se izdela analiza lastnih cen in stroškov ter pripravi predlog korekcije prodajnih cen nekaterih izdelkov.

Delegati so obravnavali samoupravni sporazum o načinu in pogojih ureditve medsebojnih pravic in obveznosti med TOZD Železarno in Kovinoservisom in ga brez pripomb sprejeli.

Delavski svet je obravnaval predlog družbenega dogovora o financiranju mladinskega prostovoljnega dela v občini Jesenice in ga potrdil.

Pod tekočo problematiko so sprejeli sklep, da se račun za zbirko kompleta knjig TITO - PARTIJA

plača iz skupnih sredstev za izobraževanje delavcev.

Obravnavali so informacijo poslovodnega odbora glede podpisa samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za rekonstrukcijo, modernizacijo in razširitev proizvodnih kapacitet v TOZD Tovarna avtomobilov Novo mesto in TOZD Tovarna prikolic Novo mesto. Na osnovi predloga odbora za gospodarstvo so sprejeli naslednja stališča:

DS TOZD Jeklovlek se ni odločil za podpis samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev in najemanja kredita, ko je obravnaval uresničevanje stabilizacijskih ukrepov in težko situacijo Železarne. Delavski svet meni, da je Železarna kot bazična industrija v velikem razkoraku z razvojem predelovalne industrije, ki se hitreje razvija, zlasti avtomobilska industrija.

Delavski svet računa, z upoštevanjem širših družbenih interesov, predvsem na lasten razvoj, da bi dosegli s povečanjem ustreznih kapacitet višjo stopnjo predelave domačega jekla in sledili razvoju predelovalne industrije.

TOZD Jeklovlek je pripravljena, da bi z ustreznimi dopolnitvijo sporazuma sodelovala pri združevanju sredstev pod pogoji, ki bi bili povezani z razširitvijo lastnih kapacitet in z lastnim razvojem.

E.

Železarski globus

BELGIJA

Po podatkih mednarodnega inštituta za železo in jeklo (IISI), ki ima svoj sedež v Bruslju, je 27 držav, med katere spadajo industrijsko razvite države zahodnega sveta, nekatere države tretjega sveta in tudi Jugoslavija in ki mu dostavljajo rezultate svoje železarske proizvodnje, v letošnjem prvem četrtletju izdelala za 0,9 % manj surovega jekla kot v istem obdobju lani. Precej manjšo proizvodnjo sta dosegli ZDA (−5,4 %) in zaradi stavke železarskih delavcev posebno še Velika Britanija (−83,3 %). Večina držav, med njimi tudi Jugoslavija (+15,4 %), je lanske leto proizvodnjo preseгла.

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz osmih temeljnih organizacij ter iz treh delovnih skupnosti prejeli 37 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Skupine so razpravljale predvsem o poslovanju v prvem tromesečju ter o izvajanju varčevalnih oziroma stabilizacijskih ukrepov.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnika SDS ponvično gospodarstvo in kamnolom Trebež. SDS ponvično gospodarstvo se je na sestanku med drugim seznanila z ukrepi za odpravo poslovne izgube. Ugotavlja tudi, da je zaradi manjše proizvodnje poraba ognjeodpornega materiala manjša od planirane ter da so z uvedbo terdolitne opeke dosegli boljšo vzdržnost ponvic kot v lanskem letu. Delavci so bili informirani, da tudi v njihovem oddelku narašča število poškodb, ki so posledica nepremišljenega ravnanja, vendar pa so te lažje značaja. Delavci SDS kamnolom Trebež so se podrobno seznanili z vzroki za neizpolnjevanje plana v TOZD Jeklarna in s problemi, ki iz tega sledijo. Obravnavali so tudi probleme pri proizvodnji dolomita in težave, ki jih povzroča pokvarjena mehanska lopata ter analizirali nekatere postavke v obračunu stroškov kamnoloma. Seznanjeni so bili tudi s prizadevanji za nabavo nove mehanske lopate.

V TOZD LIVARNA so se sestale SDS vodstvo TOZD, modelno mizarstvo, čistilnica odlitkov ter kovinolivarna in jeklovilarna 2. Vse skupine so obravnavale poslovanje TOZD Livarna v prvem tromesečju in se seznanile s sedanjo situacijo v Železarni oziroma z izgubo 36 milij. din, ki je nastala največ zaradi pomanjkanja vložka v vročih in hladnih valjarnah zaradi nerednega pošiljanja vložka od dobaviteljev. Prišlo so do približno enakih zaključkov: »da se v TOZD zaradi takega stanja, ki ne kaže na bolje, poostri delovna in tehnološka disciplina, delovni čas pa maksimalno koristi za proizvodnjo modelov in odlitkov, ker bodo s tem pomagali pri sanaciji izgube«.

SDS vodstvo TOZD VALJARNA ŽICE je na podlagi razprave o periodičnem obračunu za prvi kvartal prišla do zaključka, da je potrebno, če hočemo poslovati z uspehom, strokno izvajati delovne cilje, ki so bili postavljeni za vsako fazo tehnološkega procesa, v proizvodnji pa se je treba preorientirati na tak asortiman, ki bo zagotavljal višjo akumulacijo, tako njihovu TOZD kot celotni delovni organizaciji.

Iz TOZD ŽIČARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žičarna 1-1 in 1-3, patentirnica 1, pocinkovalnica 1 in 3 ter votličarna. Skupine so tudi tu obravnavale poslovanje v I. kvartalu. Poleg tega so razpravljale še o proizvodnih dosežkih v aprilu, o uresničevanju stabilizacijskega programa ter o spremembah v proizvodnem programu žičarne. Pri poslovnem poročilu je bil poudarek na smernicah za izboljšanje poslovnega rezultata oziroma za odpravo izgube. SDS vodstvo TOZD v zvezi z izvrševanjem stabilizacijskih ukrepov ni imela drugih pripomb ali predlogov kot to, da bi kazalo pretehtati možnost proizvodnje VAC žice po sistemu 4+1. V zapisniku SDS žičarna 1-1 je v zvezi s spremembami proizvodnega programa navedeno, da bodo šli v proizvodnjo takega asortimana žice, ki bo dal večji finančni učinek, da se bo zaradi pomanjkanja ustreznega vložka zmanjšala proizvodnja debele žice, da je treba izboljšati delovno in tehnološko disciplino in odnos do naprav, strojev ter dela. SDS žičarna 1-3 je na sestanku poleg objektivnih vzrokov za neizpolnjevanje planiranih nalog (ni jim bilo zagotovljenih 20.000 ton TVZ) poskušala ugotoviti tudi notranje slabosti, ki so jih v TOZD spremljale pri delu. Med njimi omenja preveliko (bolezensko) odsotnost, slab odnos posameznih delavcev do dela, neustrezno zasedenost delovnih mest (predvsem pri strojih z visoko storilnostjo), slabo vzdrževanje ter prepočasno odpravljanje napak na strojih in ostalih napravah. V zvezi s temi ugotovitvami menijo, da je pri zaposlovanju novih delavcev treba več pozornosti nameniti njihovu zdravstvenemu stanju, hkrati pa uveljaviti tudi zahtevo, da že med poskusno dobo s svojim delom dokažejo svoje sposobnosti za opravljanje delovnih nalog. Skupina meni, da kot vzroke za nedosledno izpolnjevanje stabilizacijskega programa poročilo vodje TOZD povsem točno navaja ustaljene delovne navade, familijarnost, neenake kriterije delovnih meril za oceno rezultatov dela ter slab nadzor. To pa ima svojo osnovo v tem, da nekateri delavci izkoriščajo svoje pravice, v nepravilnih medsebojnih odnosih ter ponekod v odstopanju od varnostnih predpisov; dalje: v premajhni samostojnosti in površnosti nekaterih delavcev na delovnem mestu, v neizpolnjevanju in v samovoljnem opuščanju delovnih in tehnoloških predpisov. SDS patentirnica 1 je na sestanku o navedeni problematiki postavila vprašanje, zakaj lahko storitvene TOZD dodatno obremenjujejo stroške njihove TOZD (samo ne poslujejo z izgubo) ter kakšni so izgledi za nadaljnje delo v patentirnici (se bo proizvodnja povečala ali zmanjšala?). Delovno in tehnološko disciplino bi morali po mnenju skupine začeti izvajati pri režijskih in vodstvenih delavcih. Skupina nadalje priporoča, da števila režijskih delavcev ne bi povečevali temveč zmanjševali, predlaga pa tudi, da bi se naprej delali tudi v prostih sobotah, če bo na razpolago dovolj vložka. Na sestanku te SDS je bilo rečeno, »da bi bila odsotnost manjša in uspehi boljši, če bi bili delavci bolj plačani« ter da »naj bi

pisarniško delo zmanjšali na minimum, dvofečne delavce pa zaposlili v proizvodnji. Skupina zahteva informacijo o tem, v kakšnem številčnem razmerju so si proizvodni in neproizvodni delavci. Kljub naporom je SDS pri izvrševanju stabilizacijskega programa le delno uspešna, kajti zadnje čase so dobivali cink slabe kvalitete, tako da se je žica slabo pocinkala. Ugotavlja tudi, da je bilo veliko izmeta, da so sledili zastoji ter da je narasla poraba potrošnega materiala, zlasti Hcl. SDS pocinkovalnica 3 ugotavlja, da v obratu ni večjih problemov, če izvamejo občasno pomanjkanje delavcev zaradi bolezenske odsotnosti ter zaradi neopravičenih izostankov. SDS votličarna meni, da se ne bi bilo treba vsak mesec pogovarjati, zakaj niso bili doseženi določeni rezultati, če bi se delovna in tehnološka disciplina izboljšala.

V TOZD PROFILARNA je bilo v zvezi s poslovanjem v prvem četrtletju na skupnem sestanku SDS vodstvo TOZD ter profilarna 3 in 4 ugotovljeno, da so v četrtletju dosegli le 87,6 % skupne proizvodnje (od tega 85,1 % blagovne) ter da so namesto planiranih 750 ton profilov izvozili 38 ton manj, da jim je zaradi menjav in raztresenih naročil izpoln padel za 0,7 % ter da je vse to posledica pomanjkanja vložka — predvsem tistega iz tujih virov, ki so ga dobili le 12,4 % planirane količine. Poleg tega pa jih pesti tudi previsoka bolezenska odsotnost (7 delavcev boluje nad 30 dni, 3—4 pa pod 30 dni). Pojasnjeno jim je bilo tudi, da je slabo obratovanje Železarni kot celote (in s tem slab finančni rezultat oziroma 36.000.000 din izgube v največji meri posledica slabega dela Plavža, Jeklarna in Valjarne bluming-štel. Izguba v višini 2.855.000 din pa zadeva tudi njihovo TOZD. Skupina seveda želi, da se stanje v Železarni popravi in meni, da je prav, da pospešeno delajo tiste TOZD, ki proizvajajo vrednejše proizvode. Te TOZD bodo imele tudi prioriteto pri dobavi vložka. Ker vložka za normalno delo TOZD Profilarna ni, so se skupine dogovorile, da preidejo na dvoimensko obratovanje. Na sestanku je bilo posebej poudarjeno, da si morajo delavci prizadevati za kvalitetnejšo izdelavo izdelkov in s tem za racionalnejšo porabo jekla, za znižanje stroškov in za varčevanje z vsemi viri energije. Tudi SDS profilarna 1 v zapisniku omenja, da je bilo zaradi pomanjkanja vložka več menjav, da so morali stroji večkrat mirovati ter da se zato, ker ni izgledov, da bi se situacija glede vložka popravila do nadaljnjega ukinita ena dnina. Poudarja pa, da je v takšnem primeru, ko se ena dnina ukine, zaželeno, da se delavce obvesti vsaj en dan prej, da lahko poskrbe za otroško varstvo in uredijo druge zadeve.

Zbor delavcev TOZD VRATNI PODBOJI na kvartalno poročilo ni imel bistvenih pripomb. Preseneča pa jih finančni rezultat. Zbor meni, da naj ustrezne službe poizkusijo dobiti privoljenje za povišanje cen, če so glavni vzrok za ugotovljeno stanje prodajne cene. Ugotavljajo namreč, da doslej še ni bilo tako visoke proizvodnje ob istem številu delavcev. Na zboru so delavci izrazili vso podporo vsem ukrepom za izboljšanje poslovnega rezultata v letošnjem letu.

SDS RTA 6 (TOZD REMONTNE DELAVNICE) je obravnavala sklepe 11. seje delavskega sveta svoje temeljne organizacije. Poudarek je bil predvsem na stabilizacijskih ukrepih: varčevanju in disciplini. Člani SDS so bili mnenja, da k stabilizaciji lahko največ prispevajo, če bolj kot doslej samoiniciativno ukrepijo pri odpravljanju napak ter če ostali razpoložljivi čas v večjem obsegu koristijo za izredna naročila.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vzdrževanje plavž 3, vzdrževanje jeklarn 1 in 2 ter vzdrževanje Bela 1, 2, 3, 4 in 5. Tudi na sestanku teh SDS je osrednjo temo predstavljala razprava o poslovanju v prvem tromesečju ter o stabilizacijskih ukrepih. SDS vzdrževanje plavž 3 na poslovno poročilo ni imela pripomb. Pod razno pa ponovno zahteva, da se delavci, ki niso zaposleni v njihovem področju vzdrževanja, ne smejo zdrževati v njihovih delavnicah ter da naj se poskrbi za stranišče njihove delavnice. SDS vzdrževanje jeklarn 1 in 2 opozarjata, da primanjkuje garderobnih omari in orodja za novosprejele delavce. Skupinama je bil pojasnjen tudi vzrok prekinitev popravila garderobnih omari: ker ne drži noben ventil, je bilo potrebno popraviti celotno napajanje hladilnih sistemov. Skupina se je dogovorila tudi za solidarnostno pomoč ob nesrečah sodelavcev. Vseh pet SDS v sestavi vzdrževanja Bela na poslovno poročilo ni imelo bistvenih pripomb, izrazile pa so tudi vso podporo predlaganim stabilizacijskim ukrepom. SDS vzdrževanje Bela 3 je v zvezi s stabilizacijskimi ukrepi ugotavljala, da so skupine, ki delajo v sistemu 4+1, z izvedbo interne reorganizacije oziroma s formiranjem nove remontne skupine zelo okrnjene. Zato meni, da bi bilo nujno potrebno delavce te nove skupine angažirati za sobotna reparaturna dela v Jeklovleku, na RAU-strojih, pa tudi na liniji rezanja. Za ta dela bi morala izdati naloge in poskrbeti za izvajalce pripravila dela. Skupina poleg tega opozarja, da bi bilo potrebno najti ustrezno obliko nadzora nad delom in materialom tujih firm, ki delajo v obratu, češ, da se dogaja, da so dela izvedena nekvalitetno, da pa so kljub temu prevzeta s strani naročnika. Nadalje skupina se omenja, da na blumingu in štelu, kjer sta pred reorganizacijo delala dva mazilna ključavničarja, sedaj dela le eden ter predlaga, da bi mu zaradi povečanega obsega dela povišali tudi plačilno skupino iz prejšnje devete na deseto. Pospešeno bi bilo treba zgraditi tudi delavnico za ključavničarje RAU in CM strojev. Na sestanku SDS vzdrževanje Bela 4 so delavci, ki se vozijo iz bobinski smeri, opozorili, da je čuvajnica pri energetski postaji kdaj pa kdaj zaprta, zaradi česar vedno ni možen normalen prihod na delo. Skupina zato predlaga, da bi organizirali avtobusni prevoz s postaja Kočna ali Blejska Dobrava do aneksa na Beli. Zahte-

vala je tudi, da naj se pospešijo dela pri izdelavi ventilacije v delavnici. Na sestanku SDS vzdrževanje Bela 5 je bilo v zvezi s težko situacijo v Železarni rečeno, da primanjkuje vložka v TOZD Žična valjarna in v TOZD Valjarna bluming-štel ter da na štelu sedaj delajo 30—40 % obratovalnega časa.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava 1, 2 in 3, prodaja, stroškovno računovodstvo, finance ter računovodstvo osebnih dohodkov. Vse navedene skupine (z izjemo zadnje) so poleg poslovnega poročila obravnavale tudi samoupravni sporazum o enotni metodologiji za sestavo razvida del in nalog. Na sestanku SDS nabava 1, 2, in 3 je bilo v zvezi s poslovanjem v prvem tromesečju govora tudi o nekaterih varčevalnih ukrepih (zmanjšanje podpisnikov čekov; zmanjšanje potrošnega materiala; nova naročila naj bi podpisovali le vodja TOZD), ki so v pripravi. Glede razvida in metodologije del in nalog pa skupina opozarja, da se bo šele pri praktični izvedbi pokazalo, da je sporazum o tem zelo kompliciran. Predlagala je, da naj bi po sporazumu ocenjevala neka nevtralna služba. SDS prodaja je v zvezi s poslovanjem v prvem četrtletju ugotovila, da so stroški prodaje presegli planirane za 6,2 %, to pa zato, ker ni bilo pravilno izvršeno bilansiranje (v plan prodaje niso bili vneseni stroški predvideni za reklamo). Če te napake ne bi bilo, bi bil plan prodaje izvršen 90,44 %. Govora je bilo tudi o poostritvi discipline (izhode je treba reducirati na minimum). Ostale skupine na poročilo o poslovanju v tromesečju niso imele pripomb. K sporazumu o enotni metodologiji za sestavo razvida del in nalog pa SDS pripominja, da bi morali biti posamezni kriteriji glede na specifično naravo del v TOZD in delovnih skupnostih različno ovrednoteni. Sklenila je, da je treba za izvajanje posameznih določil sporazuma organizirati — na podlagi vnaprej pripravljenih vprašanih — strokovno razlago.

SDS oddelek splošne administracije (DELOVNA SKUPNOST ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE) je na sestanku izprvo obravnavala zlasti bolniško odsotnost in poročilo o poslovanju v prvih treh mesecih. Analizirala je celo bolezensko odsotnost posameznih delavcev. Pri tem je ugotovila, da je bila ena izmed tekačic, ki sedaj več boluje, kot pa je na delu, sprejeta v delovno razmerje že z določenimi indikacijami. Vprašuje se, »kdo je kljub boleznih ob sprejemanju lahkoverno podpisal, da je ta sodelavka sposobna za delo tekačice« ter »kdo je nosilec stroškov za tako ravnanje z delavci ob sprejemanju«. Prav tako ugotavlja, da je odsotnost z dela v letošnjem prvem tromesečju v primerjavi z zadnjim tromesečjem lanskega leta še vedno v porastu tako pri tekačicah kot pri čistilkah in to kljub razgovorom in ukrepom znotraj skupine in kljub razgovorom z zdravniški obratne ambulante. V zvezi s poslovnim poročilom za prvo tromesečje je skupina zadolžila vodjo SDS, da v sodelovanju z ustreznimi službami razčisti nekatere postavke na področju materialnih stroškov (za izdajo pisarniškega materiala so bili planirani na primer v vrednosti 959.667 dinarjev, dosegli pa so vrednost 1.093.449 dinarjev; za osnovni sanitetni material ter zaščitna sredstva pa se je predvidevala poraba v vrednosti 105.000 din, porabilo pa za 150.566 din). Nadalje meni, da je potrebno razčleniti znesek 67.593 din, ki predstavlja reprezentančne stroške, pa tudi znesek 1.285.750 din, ki predstavlja neproizvodne storitve, za katere oddelek splošne administracije ni prejel ustreznih računov. Skupina nadalje opozarja, da je oddelek splošne administracije v prvih treh mesecih izdal za 127.500 din vozniški kart za prevoz delavcev med delovnim časom in se vprašuje (»če že imamo v delovni organizaciji in TOZD precejšnje število vozil«), ali so take zahteve resnično upravičene. V zvezi s tem postavlja vprašanje, če ne bi kazalo preiti na permanentne karte, ki bi jih delavci dobili od vodje TOZD — DS (ta bi odločil, ali je delavec upravičen od prevoza med delovnim časom), po opravljenem delu pa bi mu jo moral delavec spet vrniti. Opozorila je tudi na stroške za redne dnevne časopise, na odgovornost za izvrševanje sprejetih obvez, na odsotnost strokovnega kadra pri popoldanskem in nočnem delu, slabo izkoriščanje delovnega časa, disciplino: vprašuje se, zakaj nekoč dobri obratovodje delajo v pisarnah; v zvezi z reklamacijami, ki škodijo ugledu Železarn, opozarja na slabo pozornost naših odjem in delovodij ipd. Skupina je poleg tega izrazila svojo podporo sklepom z razširjene seje konference osnovnih organizacij sindikata Železarn z dne 13. maja ter se seznanila z informacijo s 16. seje odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarn. Ugotovila je tudi, da sprejete sanacijske ukrepe skupina uspešno uresničuje, da pa bo potrebno poostriti nadzor prihajanja nekaterih (tekačic) na delo ter nad ravnanjem z elektriko, vodo in čistilnimi sredstvi. Stališča s sestanka oddelka splošne administracije — tekači so bili z nekaterimi specifičnimi dopolnitvami potrjena tudi na sestanku, ki so se ga udeležile čistilke.

SDS tehnološki laboratorij (DELOVNA SKUPNOST ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE) v zvezi z obravnavanjem poslovanja v svoji delovni skupnosti ter v Železarni v zapisniku navaja, da se zaveda kritičnega stanja poslovanja ter omenja, da bo z vso resnostjo upoštevala napotila in predloge sanacijskega programa in drugih ukrepov. Pri pregledovanju internega plana pa je ugotovila, da so bile nekatere planirane postavke v prvem tromesečju presežene.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD Vzdrževanje

Razširjena seja izvršnega odbora OOS, družbenopolitičnih organizacij in vodstva TOZD Vzdrževanje je bila v torek, 13. maja.

Obravnavali so tromesečno poročilo in analizo izvajanja stabilizacijskih programov.

Vodja temeljne organizacije je pojasnil vzroke izgub šestih temeljnih organizacij Železarn in slabo poslovanje ostalih TOZD, čeprav so nekatere ustvarile ostanek dohodka. Ustvarjeni dohodek Železarn je celo nižji kot v prvih treh mesecih preteklega leta. Storitvene temeljne organizacije so sicer dosegle pozitivne rezultate, vendar ne zaradi boljšega dela, ampak zaradi neusklajenega pridobivanja in delitve dohodka. Pojavilo se je vprašanje pravilne delitve dohodka za vse tiste temeljne organizacije, ki so vključene v proizvodni verigi.

Sprejeta je vrsta ukrepov za izboljšanje stanja in tudi TOZD Vzdrževanje je dolžna doprinesiti svoj delež. Še bolj se bo morala prilagoditi proizvodnji, občasno pa bi bilo potrebno tudi preusmeriti kader z enega na drugo področje dela.

Posebno pozornost naj vzdrževalci premisljajo problematiko izpletnov.

saj so pogosto posledica slabega stanja naprav. S tekočimi popravili in preventivnimi kontrolami morajo doseči prestavitev večjih popravil, za katere so bila v letošnjih programih predvidena sredstva investicijskega vzdrževanja. Zaostri je potrebno osebno odgovornost, boljše izkoriščati delovni čas in angažirati vse družbenopolitične organizacije in vodstvene delavce v napore za odpravo težkega stanja.

Vzdrževalci bi se morali potruditi, da čim več remontov opravijo sami, brez delavcev TOZD Remontne delavnice in brez tujih izvajalcev.

Člani izvršnega odbora so še posebej obravnavali obrambni načrt OOS in ga brez pripomb sprejeli.

TOZD Žebjarna

Seja izvršnega odbora OOS TOZD Žebjarna je bila 20. maja.

Obravnavali so program ukrepov za odpravo poslovne izgube, ki ga je posredoval poslovodni odbor, predvsem tiste točke, ki se nanašajo na probleme TOZD Žebjarna.

TOZD Profilarna

Seja izvršnega odbora OOS TOZD Profilarna je bila v četrtek, 15. maja.

Vodja temeljne organizacije je podal poročilo o proizvodnji in v prvem četrtletju. Da predvidene proizvodnje niso dosegli, je bilo krivo pomanjkanje vložka. Potruditi se bodo morali, da bodo material, ki ga bodo dobili, čim bolj in čim bolj kvalitetno predelali. Kljub slabi oskrbi pa lahko varčujejo z izboljšanjem izpletna, z boljšim koriščenjem delovnega časa, z znižanjem porabe energetskih medijev in zaščitnih sredstev ter z zmanjšanjem števila reklamacij.

Jeseni bodo organizirali izlet v Beograd. Sklenili so, da morajo, predno bodo kupovali nove knjige, urediti knjižnico.

Tisoč din so namesto za nakup venca nakazali v Titov sklad za štipendiranje.

Pereč problem v temeljni organizaciji je tudi predčasno zapuščanje delovnega mesta.

Člani odbora so predlagali sklic konference o problematiki proizvodnje, na katero bi povabili predstav-

TOZD Valjarna debele pločevine

Četrta seja izvršnega odbora OOS TOZD Valjarna debele pločevine je bila v četrtek, 15. maja.

Sklenili so, da bodo 21. junija obiskali grobnico predsednika TITA. Ker bi zaradi tega izgubili dve dnini, bodo delali, seveda, če bo dovolj vložka, v soboto, 7. junija. Člani kolektiva naj bi prispevali po 150 din, njihovi svojci pa po 300 din.

Za skupno disciplinsko komisijo Železarn niso spremenili predstav-

niko. Naročili so knjigo Razmah strokovnega sindikalnega gibanja na Slovenskem 1918—1922.

Seznanili so se s programom poha-

nike družbenopolitičnih organizacij, predstavnika mladine in predstavnike vseh izvršnih odborov.

Dopisujte v Železarnja

Mladi naj bi se bolj zavzeto udeleževali zveznih in lokalnih delovnih akcij. Uredili in očistili naj bi tudi prostor okrog obrata. Udeležencem akcije bodo podarili bon za malico v kantini.

Športni referent je poročal, da so v maju razna športna tekmovanja in manifestacije v počastitev dneva mladosti. Vsakemu udeležencu športnih tekmovanj bodo izplačali 50 din.

ctm

NEKAJ MISLI K PRIPOMBAM NA PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O MERILIH DELITVE OD

(Nadaljevanje s 1. strani)

sko, in sicer glede na delež v strukturi osebnega dohodka, odvisen od časa prisotnosti na delu, uspešnosti pri izvajanju delovnih nalog, meril minulega dela, inovacijskega dohodka in delitve sredstev solidarnosti.

V prvem delu teh problemov ima najpomembnejšo težo vrednotenje delovnih nalog. V samoupravnem sporazumu se predlaga kot metoda analitično vrednotenje delovnih nalog. Osnova tega predloga je v tem, da je analitična metoda bolj pravična od primerjalne kategorizacije in da jo zato priporočajo tudi republiške zveze sindikatov. Pri oblikovanju metodologije analitičnega vrednotenja delovnih nalog se je stremelo za tem, da bi postala vrednost delovne naloge natančno opredeljena. Zato so v razvidu delovnih nalog naloge opredeljene z rangiranjem zahtevnosti po 25 sestavinah, ki izhajajo iz štirih glavnih sestavin: zahtevano znanje, delovni napor, odgovornost in teža okolja na delovnem mestu. Treba je povedati, da v sedanjem trenutku še ni dodelano dvojice. Zaradi različnih ostrih opredeljevanja stopnje zahtevnosti v nekaterih sestavinah delovne naloge, ki niso matematično določljive, bi morala delovati na ravni delovne organizacije strokovna skupina. Ta skupina bi morala biti zadolžena za to, da bi priporočala odgovornim delovnim skupinam v temeljnih organizacijah in v sektorjih enako raven stopnjevanja in oblikovala kataloge premostitvenih (tipičnih) delovnih nalog po tistih sestavinah zahtevnosti, ki so stopnjevanje s primerjavami. Nadalje se še v delovni organizaciji nismo domenili, kakšno težo nosijo v vrednosti delovnih nalog skupinske sestavine, od znanja, delovnega napora, odgovornosti do vplivov okolja, vseh razčlenjenih 25 sestavin, ki tvorijo v seštevku vrednost delovne naloge. To je politično strokovna odločitev in je zelo pomembna za metodo vrednotenja delovnih nalog. Ti problemi so bili na raznih sestankih že večkrat načeti, vendar so še vedno nedorečeni tako v političnem kot na strokovno upravnem področju. Iz tega razloga so bile pripombe, ki so se nanašale na primerjavo sedanjih kategorizacij delovnih mest z analitičnim vrednotenjem delovnih nalog, nesmiselne, ker proces vrednotenja delovnih nalog še ni stekel do konca. Testni primeri vrednotenja delovnih nalog pa dajejo spodbudne rezultate. Pri razčlenjevanju delovnih procesov se ugotavlja, da do pričakovane racionalizacije organizacije proizvodnih in drugih delovnih procesov ni prišlo. Večina razčlenitev izhaja iz sedanjih stopnje organiziranosti in ne išče poti k optimalni organizaciji dela. Iz teh razlogov se ohranja v veljavi sedanji sistem kategorizacije delovnih mest do izvedenega analitičnega vrednotenja delovnih nalog, kar je opredeljeno v prehodnih določbah.

V času razvoja je ocena delovnega prispevka delavcev izgubila na svojem ugledu. Vzrok za to so premalo natančna merila, večje število sestavin ocenjevanja, ki so v oceni enako vplivne, nimajo pa enake teže, povprečje 13 %, ki je isto za visoko in nizko učinkovite delovne skupine. K temu pa je treba priložiti še pogostost neobjektivnega ocenjevanja. Iz teh spoznanj izvirajo tudi zahtevki po ukinitvi tega deleža v strukturi osebnih dohodkov. Do tega problema se je delovna skupina opredeljevala takole: najbolj natančno merilo delovnega prispevka delavca k skupnim rezultatom dela je izpolnjevanje norme in premije, jer je ta neposredno merilo uspešnosti. V teh primerih predlaga renos deleža iz ocene delovnega prispevka na izpolnjevanje norme znotraj premije, kjer je povprečno losejanje norm 35 %, se k temu prišteje povprečni delež iz delovnega prispevka, to je 13 % in je skupno doseganje tako 48 %. Pri 22 % doseganju norme se je predlagal delež iz delovnega prispevka 0 % in je skupno doseganje 22 %; pri 42 % preseganju norme pa se prišteva 20 % delež iz delovnega prispevka in je skupno doseganje 62 %. Pri doseganju norm pod 22 % ostaja ničelni delež, nad 42 % pa 20 % delež iz delovnega prispevka.

Pri delovnih nalogah, kjer rezultat dela ni neposredno merljiv, pa se predlaga, da obdržimo oceno delovnega prispevka, ker je ta še vedno boljše merilo kot nobeno merilo. Družbeno moramo biti zainteresirani, da z osebnim dohodkom motiviramo delavce k boljšemu delu. V modelu bi ohranjali le količino in kvaliteto dela, vrednotenje se izvaja ob spremembah, najmanj pa enkrat na leto, razpon bi naj bil med 0 in

20 % in da se lahko opredeljuje prispevek po oceni delovnega prispevka ali po vrednotenju pridobljenih in ugotovljenih delovnih izkušenj delavca in je zadnje izraženo s povprečno kvaliteto in hitrostjo izvajanja delovnih nalog.

Ob opredelitvi dodatkov za časovne pogoje dela se je mnogo delovnih skupin odločalo za uvedbo fiksnih dodatkov. Uvedba fiksnih zneskov neodvisnih od vrednosti delovnih nalog je logična iz razloga, ker se odpovedujejo delavci, ki delajo v nočni izmeni, na proste sobote, nedelje in praznike istemu ugodju in ta odpoved povprečnemu ritmu lastnega in družinskega življenja ni odvisna od delovne naloge, ki jo delavec izvaja v delovnem procesu. Vendar je treba priznati, da ima uvedba fiksnih dodatkov tudi negativno stran, ki se izraža predvsem v trendu, da visoko kvalificirani strokovnjaki ne bodo zainteresirani za delo v izmenah. V predlogu sporazuma sta sedaj obe varianti, tako procentualni dodatek na vrednost delovne naloge kot fiksní znesek v din/uro izračunana na osnovi vrednosti devete kategorije. Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu se v procesu usklajevanja mora odločiti za eno od obeh variant. Večje število pripomb se nanaša še na zahtevek po seštevku vseh vrst časovnih dodatkov. Ta zahtevek ni pošten, ker se prav gotovo ne moreta seštevati npr.: dodatek na praznik z nedeljskim dodatkom itd. V členu je uporabljeno načelo upoštevanja najvišjega možnega dodatka.

Dodatki za otežkočene pogoje dela so opredeljeni z nivojem povečanja vpliva okolja nad normalnimi, v vrednosti delovne naloge upoštevanimi pogoji dela. Nadalje se ti dodatki izračunavajo na osnovi potrebnega časa za počitek in se ne ocenjujejo: za vsako temeljno organizacijo so opredeljeni v njenem pravilniku.

Pri ugotavljanju uspešnosti izvajanja delovnih nalog se uporabljajo kot osnovna merila normi in premijski sistem, ki sta osnovana na individualni in skupinski produktivnosti dela. Poleg produktivnosti je vključeno v premijski sistem razmerje dosegane k planski lastni ceni. Novost pri ugotavljanju uspešnosti so dodatna merila uspešnosti, ki so vgrajena v sistem delitve osebnih dohodkov z namenom, da se spodbuja odvisnost osebnih dohodkov od rezultatov dela na ravni ožjega delovnega procesa. Zgrajena so na osnovah doseganja tehnoloških, terminskih in kvalitativnih kazalcev. Ti modeli vplivajo v obe smeri na doseganje osnovnega normnega sistema. Ničelna točka vpliva na doseganje osnovnega sistema je običajno povprečno doseganje kazalca v toku preteklega leta. V vsakem modelu se določa še strmina vpliva z doseganjem kazalca v modelu in višino stimulacije oziroma penala. V modelu je vgrajena zgornja in spodnja omejitev. Dodatna merila ne morejo biti v nasprotju s pridobivanjem dohodka in racionalnostjo delovnega procesa.

V merilih izvajanja delovnih nalog so bile v osnutku samoupravnega sporazuma ponujene variante vključevanja fizične in ekonomske produktivnosti z različnimi metodami ugotavljanja produktivnosti in tri različne variante stimulacije dosegane produktivnosti. Na to merilo uspešnosti je dala pripombo skoraj polovica vseh samoupravnih delovnih skupin. Skoraj polovica se jih je opredeljevalo za vključevanje ekonomske produktivnosti, tretjina za fizično produktivnost, preostali del pa za kombinacijo obeh. Testni izračun doseganja ekonomske produktivnosti po predloženih metodah ugotavljanja po temeljnih organizacijah je pokazal, da nihajo doseganja v izredno širokih razponih v razredu razmerja 1:13, kar pomeni, da doseganje takega merila še ni zrelo za vključevanje v sistem delitve. Vzrok je v tem, da doseganje fizične in ekonomske produktivnosti časovno ni vzporedno, poleg tega pa na dohodek vplivajo vsa nesorazmerja v cenah in porabah materialov, ki sestavljajo stroške proizvodnje, nesorazmerja med zunanji in notranji prodajni cenami in njihova nesorazmernost glede na sestavo in količino vložnega dela. Zato se odboru za uresničevanje zakona o združenem delu predlaga vključitev fizične produktivnosti. Na odboru se je predlagala sprememba lestvice stimulacije za rast produktivnosti, in sicer, da za padec produktivnosti od ravni preteklega leta ni stimulacije, vendar pa se priznava višja stimulacija za hitrejša naraščanje produktivnosti s povečanjem največje stimulacije iz 10 na 15 %.

V osnutku samoupravnega sporazuma je kot novost predlagan premijski sistem merjenja uspešnosti dela poslovnega odbora s

50 % vplivom na vodje TOZD in sektorjev v službah, ki je osnovan na kazalcih doseganja dohodka na delavca, dohodka na povprečno uporabljena sredstva in normalizirane fizične produktivnosti. Ti kazalci predstavljajo intenzivnost izkoriščanja dela in kapitala ter doseženega dohodka. Na ta člen ni bilo pomembnih pripomb, zelo zanimiva pa je pripomba, da vključevanje vodij TOZD v ta model ni primerno, ker interes TOZD ni vedno v skladu z interesom delovne organizacije. Predlagatelji so smatrali že na začetku med snovanjem sporazuma, da je to merilo prav zato treba vgrajevati v sistem delitve, ker se v vsaki temeljni organizaciji mora upoštevati interes delovne organizacije.

Noviteto v modelu delitve predstavlja tudi zahtevek po poravnavi osebnih dohodkov, obvezno z letnim, možno s četrtletnim obračunom.

V minulem delu se je večina samoupravnih delovnih skupin izrekla za model, ki stimulira delovno dobo z 1 % iz skupne delovne dobe in dodatnim 1 % za delovno dobo v Železarni na vsaka tri leta delovne dobe. Novost pri tem je tudi to, da se pravica do spremembe ugotavlja mesečno.

Na delitev inovacijskega dohodka je bilo precej pripomb, zlasti iz temeljnih organizacij Remontne delavnice, Transport, Vzdrževanje, Valjarna bluming-štekel, Žičarne itd. Precejšen del pripomb se je nanašal na predlog, da bi se del inovacijskega dohodka prenašal na temeljno organizacijo, iz katere je avtor izboljšave. V principu se dohodek deli tam, kjer se ustvarja, delavec pa tudi ni v posestniškem odnosu s temeljno organizacijo, kjer dela. Ker so sredstva za osebne dohodke sestavni del čistega dohodka in ustvarjanje dohodka, predstavlja delitev inovacijskega dohodka dvakratno vgrajevanje dohodka v sistem delitve osebnih dohodkov. Izračuni so pokazali, da bi ta delež v rangi 10 do 130 din mesečno na delavca v temeljnih organizacijah predstavljal premajhno motivacijo spriču problemov, ki jih taka delitev odpira. Zato je delovna skupina predlagala odboru, da se dva člena, ki obravnavata to delitev, črtata, večji poudarek pa daje avtorjem izboljšav. Ta stališča so tudi usklajena s stališči republiških sindikatov v stališčih delitve po delu.

Pri sredstvih solidarnosti je bilo največ pripomb na osebni dohodek delavcev pri razporejanju na nižje vrednotene delovne naloge. V členu so podani kriteriji upravičenosti do neznanskega osebnega dohodka tedaj, če delavca ni mogoče ustrezno razporediti in je dopolnil 50 let (45 let ženske) starosti in 20 let delovne dobe v Železarni. Pripombe se nanašajo na upoštevanje samo starostnega kriterija, delovna skupina in odbor pa smatrat, da je to priznanje element minulega dela in ne socialni element.

Na stimulacije za zbiranje odpadnih surovin je bilo več pripomb. Mnenje odbora je bilo, da mora biti stimulacija usklajena z vložnim naporom in delom pri zbiranju in da ne sme presegati 20 % tržne vrednosti surovin.

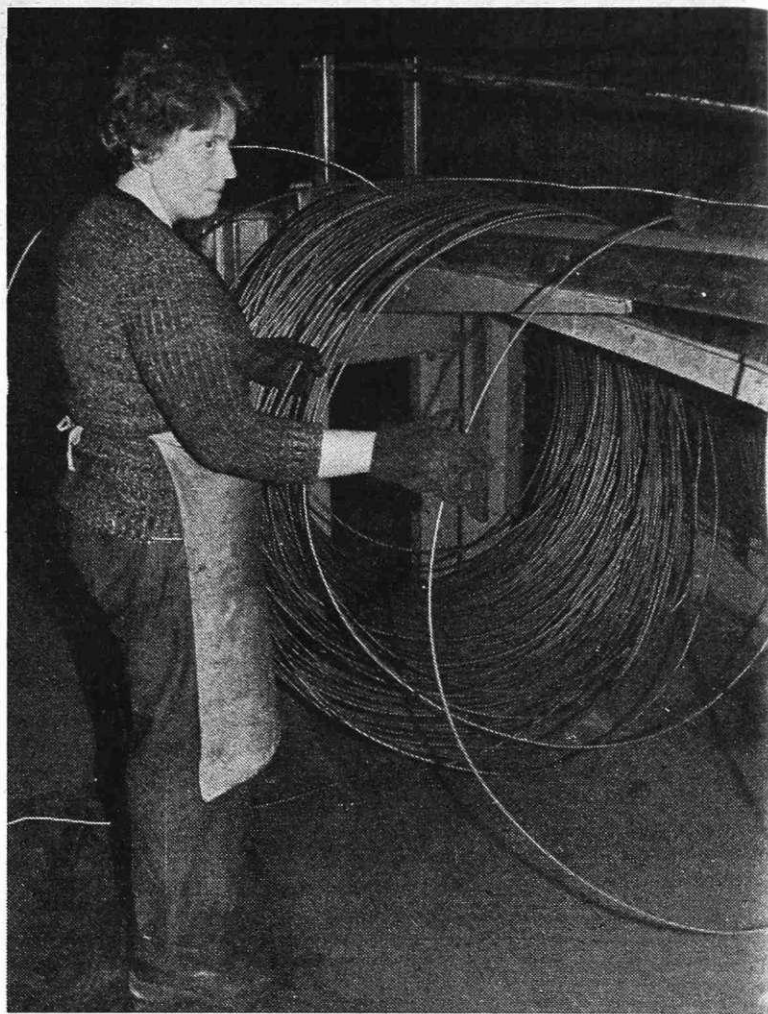
Ta prispevek predstavlja le glavne pripombe, ki so jih dale delovne skupine na osnutek samoupravnega sporazuma. Predstavlja težišče, h kateremu so bile usmerjene razprave. Analiza pripomb je izdelana in je zelo obširno delo, zato naj nihče v tem prispevku ne išče vseh pripomb iz njegove delovne skupine.

Glede na rezultate poslovanja v prvem četrtletju tega leta je treba povedati to, da bomo morali vlagati več napore, da bomo z dohodkom pokrivali sedanjo raven osebnih dohodkov. Resolucija o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka nas obvezuje na 25 % počasnejšo rast sredstev za osebne dohodke od rasti dohodka s korekturami glede na povprečno bruto osebne dohodke v temeljnih organizacijah in na omejitve v službah s 16 % nad obsegom sredstev v letu 1979. Slabši pogoji gospodarjenja narekujejo, da se moramo ob delitvi osebnih dohodkov ponajeti zelo racionalno, tako glede na zahteve do povečanih normativov delovnih mest, vrednosti delovnih mest, različnih dodatkov odvisnih ali neodvisnih od rezultatov dela.

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je prevzela pri ameriški družbi Armco Steel Col. licenco za vpihovanje premogovnega prahu v talilnik plavža. S tem postopkom, ki ga v ZDA že dalj časa uporabljajo, bodo poskusili, če bo mogoče tudi v velikih japonskih plavžih nadomestiti del dragega mazuta s premogom.

Sodelavka v elektrodnem obratu (Foto I. Kučina)

PROIZVODNI STROŠKI V APRILU

(Nadaljevanje s 1. strani)

aprilu presegli za 3,2 milijona dinarjev. Največje zvišanje je pri vložku, saj so bili doseženi izpleni nižji za 2,2 %, na blumingu in na šteklu za 0,8 %. Predelavni stroški pa so bili nižji od načrtovanih, proizvedli so več kot so planirali, nižji so bili tudi ostali stroški.

Valjarna debele pločevine zaradi generalnega remonta od 19. do 30. aprila ni obratovala, kar je vodilo do 4,9 milijonov dinarjev višjih stroškov v primerjavi z načrtovanimi. Dosežena proizvodnja je bila namreč za 1.520 ton nižja, kar je vplivalo na zvišanje predelavnih stroškov.

Tudi v TOZD Žičarna so delali z višjimi stroški, kot so bili predvideni. Odstopanje dejanskih stroškov od načrtovanih je znašalo 1,7 milijona dinarjev in je nastalo pri predelavi. Mesečno proizvodnjo so dosegli 95,9 %.

V temeljni organizaciji Vratni podboji so bili dejanski stroški višji od načrtovanih za 0,634 milijonov dinarjev. Večji so bili stroški vložka (izpleni je bil slabši za 3,6 %), kot tudi predelave.

Z 0,885 milijona dinarjev višjimi stroški so poslovali v temeljni organizaciji Želbljarna. Planirano proizvodnjo so sicer presegli, slabši pa so bili izpleni (za 2,7 %), kar je zvišalo stroške vložka.

V temeljni organizaciji Energetika so bili dejanski stroški višji od načrtovanih zaradi višje cene zemeljskega plina in višjih stroškov kisika. Cena kupljene električne energije pa je bila v tem mesecu nižja od planirane zaradi sezonske cene.

V TOZD Jeklarna so poslovali s 3,5 milijona dinarjev nižjimi stroški. Pri tem so v SM jeklarni načrtovane stroške presegli in to predvsem zaradi slabšega sortimenta proizvodnje in večje porabe mazuta. V elektrojeklarni pa so bili stroški nižji. Znižanje je nastalo predvsem zaradi manj kvalitetnega programa proizvodnje in s tem manjše porabe kovinskih dodatkov. Večja je bila

tudi poraba starega železa in kokilne zlozmine namesto surovega železa. Tudi predelavni stroški so bili nižji od načrtovanih, kar je odraz 7,5 % večje proizvodnje.

Nižji stroški v TOZD Livarna (za 0,660 milijona dinarjev) so bili rezultat nižjih stroškov vložka v jeklolivarni zaradi spremenjenega asortimenta vložka in nižjih predelavnih stroškov, saj je bila proizvodnja večja od načrtovane za 8,9 %. Tudi v kovinolitarni so znižali tako stroške vložka kot tudi predelavne stroške.

Proizvodni stroški v temeljni organizaciji Valjarna žice in profilov so bili za 6,8 milijona dinarjev nižji od načrtovanih. Dosegli so za 0,9 % boljše izplene, proizvodnja pa je kar za 1.700 ton presegla planirano.

Temeljna organizacija Hladna valjarna Bela izkazuje za 3,5 milijona dinarjev nižje proizvodne stroške. Znižanje so dosegli predvsem z dobrim izplonom pri dinamom in nerjavnih jeklih ter z nižjimi cenami tujega vložka v primerjavi z vložkom iz Valjarne bluming-štekel.

Nižji stroški v TOZD Hladna valjarna Jesenice (za 5,7 milijona dinarjev) so bili rezultat predvsem nižjih cen nabavljenih TVT. Proizvodnja je bila večja od načrtovane, kar je vplivalo na zmanjšanje predelavnih stroškov.

V mesecu aprilu so v temeljni organizaciji Jeklovlek presegli načrtovano proizvodnjo za 6,3 %, dosegli so tudi boljše izplene (za 1,3 %), kar je vplivalo na 2,1 milijon dinarjev nižje stroške od planiranih.

V temeljni organizaciji Elektrode so znižali stroške za 4,3 milijona dinarjev, na kar je vplivala razlika med plansko ceno doma izdelane in kupljene Emone, boljši izplen (za 0,25 %) in nižji predelavni stroški.

Z 0,049 milijonov dinarjev nižjimi stroški so poslovali tudi v temeljni organizaciji Profilarna.

Tudi temeljne organizacije, ki opravljajo storitve v Železarni so poslovale z nižjimi stroški od načrtovanih, razen temeljne organizacije Energetika.

Nada Pesjak

ZVIŠANJE - ZNIŽANJE STROŠKOV V APRILU

TOZD	april	januar-april	povprečno
Plavž	195.917	11.852.147	2.963.037
Jeklarna	- 5.730.088	- 11.416.565	- 2.854.141
Razlika v ceni kvalitet	2.209.326	4.353.000	1.088.250
Jeklarna skupaj	- 3.520.762	- 7.063.565	- 1.765.891
Livarna	- 660.490	- 3.366.924	- 841.731
Valj. bluming-št.	3.151.598	36.716.835	9.179.208
Valj. žice	- 6.807.803	- 14.547.947	- 3.636.987
Valj. deb. ploč.	4.878.453	- 1.589.981	- 397.495
HV Bela	- 3.547.580	- 45.014.064	- 11.253.516
HV Jesenice	- 5.695.597	- 17.146.988	- 4.286.747
Žičarna	1.660.862	- 102.793	- 25.698
Profilarna	- 48.737	- 217.784	- 54.446
Vratni podboji	634.462	692.282	173.070
Jeklovlek	- 2.111.703	- 9.039.307	- 2.259.827
Elektrode	- 4.334.575	- 5.420.828	- 1.355.207
Jelbljarna	885.348	2.244.498	561.124
Stroj. delavnice	- 880.088	- 2.987.522	- 746.880
Remontne del.	- 7.563.775	- 11.545.494	- 2.886.373
Vzdrževanje	- 1.156.443	- 3.981.357	- 995.339
Energetika	604.831	5.061.176	1.265.294
Transport	- 701.349	- 2.637.986	- 659.496
Skupaj	- 25.017.431	- 68.095.602	- 17.023.900

SEJA SKUPŠČINE SKUPNOSTI ZA ZAPOSLOVANJE

V torek, 3. junija, se bodo ob 12. uri sestali delegati na 9. seji skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje Jesenice. Dan prej (ob 12.30) pa se bodo zbrali tudi delegati konference v Železarni. Obravnavali bodo več zadev, med njimi tudi predlog finančnega načrta občinske skupnosti za zaposlovanje Jesenice za leto 1980. Osnutek finančnega načrta so delegati obravnavali že na prejšnji seji (marca), na osnovi takratnih pripomb pa je sedaj pripravljen predlog za sprejem finančnega načrta. Delegacije bodo torej obravnavale, delegati pa odločali o naslednjih zadevah:

Pomembnejši kazalci zaposlovanja v letu 1979 (v gradivu za delegacije na 1. strani)

Lani je bilo na Gorenjskem povprečno zaposlenih skoraj 80.000 delavcev, med njimi 47 odstotkov

žensk. V jeseniški občini pa je bilo povprečno zaposlenih skoraj 15.000 delavcev, od tega 37 odstotkov žensk. Se nekaj pomembnejših podatkov za celotno Gorenjsko in posebej za občino Jesenice pa navajamo v razpredelnici:

vrsta podatka	na Gorenjskem	v občini Jesenice
delež zaposlenih v gospodarstvu	86,5 %	86,6 %
delež zaposlenih v negospodarstvu	11,5 %	12,4 %
delež zaposlenih v zasebnem sektorju	2,0 %	1,0 %
rast zaposlenosti glede na leto 1978	2,0 %	1,6 %
rast zaposlenosti žensk glede na 1. 1978	3,1 %	ni podatka
število lani na novo zaposlenih delavcev	5008	1140
– iz šol jih je prišlo	47 %	ni podatka
povprečno število delavcev brez zaposlitve	542	161
– delež nezaposlenih od vseh zaposlenih	0,64 %	0,95 %
delež delavcev iz drugih republik med		
166novozaposlenimi	35 %	36 %
delež del in nalog ozkega profila	55 %	65 %

Periodični obračun občinske skupnosti za obdobje od 1. januarja do 31. marca 1980 (4. stran gradiva za delegacije)

Letošnji finančni načrt predvideva približno 5.370.000 dinarjev sredstev. V I. četrtletju je bilo zbranih že 35 % vseh letnih sredstev (med njimi so tudi vsa prenešana sredstva iz lanskega leta ter medobčinska solidarnost). Porabljenih pa je bilo doslej le 19 % vseh letnih sredstev.

Predlog finančnega načrta občinske skupnosti za leto 1980 (na 3. in 4. strani gradiva za delegacije)

Temelji na sprejetem programu dejavnosti zaposlovanja in stabilizacijskem programu (število delavcev v strokovni službi se letos ne bo povečevalo). V letošnjem letu naj bi združili in porabili približno 5 milijonov 370.000 dinarjev. Med prihodki je 84 % (4.524.000 dinarjev) sredstev, ki jih združujemo s prispevkom iz dohodka temeljnih organizacij. Največ sredstev bo namenjenih za osebni dohodek delavcev strokovne službe, za invalidsko delavnico, za usposabljanje in zaposlovanje invalidov ter za medobčinsko in republiko solidarnost. Posamezne postavke pri odhodkih niso primerljive z osnutkom finančnega načrta (ker so drugače formulirane). Finančni načrt tudi ni prikazan skladno s pripombo konference delegacij v Železarni, da je treba finančni načrt primerjati z zaključnim računom za leto 1979 ter vse postavke prikazati v indeksih glede na lanske leto realizacijo.

Usklajevanje kadrovskih potreb za leto 1980 z občinskimi bilancami zaposlovanja (5. stran)

Pri planiranju in uresničevanju zaposlovanja je treba upoštevati zaposlitvene bilance, ki jih delavci usklajujemo v skupnosti za zaposlovanje. V Sloveniji je nezadržen porast zaposlenosti oviral ali celo onemogočal dejansko gospodarsko rast. Zato je potrebno, da zmanjšujemo dinamiko rasti zaposlenosti. Zaposlitvene bilance so bile v vseh občinah narejene po enotni metodologiji, organizacije združenega dela pa jih bodo morale upoštevati.

V jeseniški občini so organizacije združenega dela najprej prijavile 1170 potreb po delavcih v letošnjem letu, kar bi znašalo 4,5 % rast zaposlenosti. Po uskladitvi znaša ta porast le 1,5 %, s čimer bomo pokrili naravni odliv (upokojitve) in zaposlitev okoli 220 novih delavcev. Po primerjavi potreb in domače ponudbe delavcev bo v občini ostajalo nezaposlenih nekaj strokovnih delavcev in več delavcev ozkega profila, še vedno pa bo primanjkovalo kadrov s poklicno šolo. To bo treba ublažiti pri usklajevanju na regijski ravni.

Poročilo o gibanju zaposlenosti v prvih treh mesecih 1980 (3. stran)

Iz poročila povzemamo le, da za zaposlenost od decembra lani pa do konca marca ni naraščala. Malo je porasla le v kranjski občini (za 0,2 %), medtem ko je v občinah Jesenice, Radovljica in Trzin število delavcev celo nazadovalo.

Osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske skupnosti za zaposlovanje za obdobje 1981 – 1985 (6. stran)

Osnutek sporazuma je oblikovan na osnovi elementov, ki smo jih v Železarni že obravnavali januarja in februarja na zborih delavcev (skupaj

z elementi drugih samoupravnih interesnih skupnosti). Delegati bodo na seji skupščine posredovali ta osnutek v razpravo.

Mnogo več razpisanih kadrovskih štipendij – Primerjava razpisanih kadrovskih štipendij na Gorenjskem za šolsko leto 1979/80 in 1980/81 (6. stran)

Na Gorenjskem se je letos močno povečalo število razpisanih kadrov-

skih štipendij, ki bodo v prihodnosti postale prevladujoča oblika štipendiranja. Vendar pa smo v jeseniški občini na tem področju bolj skromni. Letos je bilo namreč na Gorenjskem v primerjavi z lanskim letom razpisanih skoraj tretjino več kadrovskih štipendij za štiri letne srednje šole, skoraj polovico več za visoke šole in tri četrtine več za višje šole. Največje povečanje števila štipendij je v občini Škofja Loka, najmanjše pa na Jesenicah. Delež štipendij na zaposlenega je največji v Trzinu, najmanjši pa v Radovljici in na Jesenicah.

Osnutek statuta medobčinske skupnosti za zaposlovanje Gorenjske

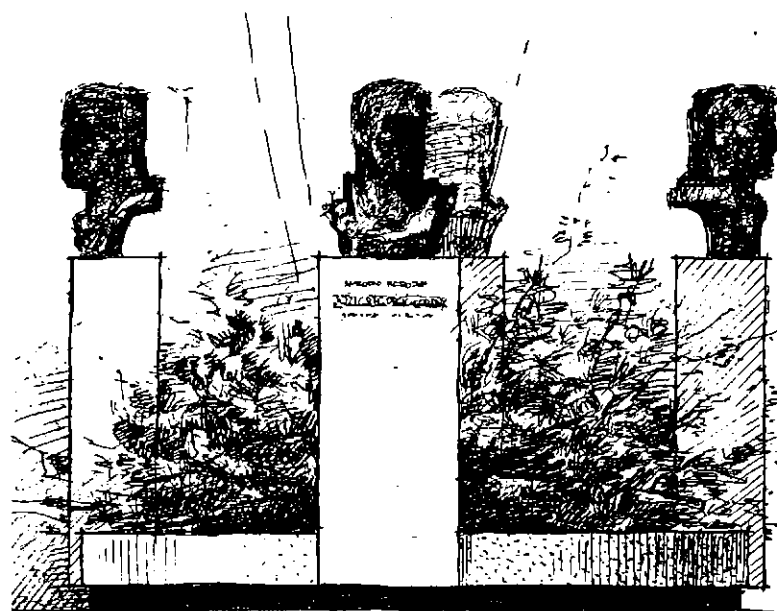
Obravnavajo ga skupščine v vseh petih občinskih skupnostih za zaposlovanje, na podlagi tako oblikovanih pripomb pa bo predlog statuta sprejela skupščina medobčinske skupnosti za zaposlovanje Gorenjske. V statutu so podrobno določene organizacija in naloge medobčinske skupnosti. Osnova za statut je samoupravni sporazum o ustanovitvi medobčinske skupnosti za zaposlovanje Gorenjske, ki smo ga obravnavali in sprejeli že leta 1978 (delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti).

Delegati bodo na 9. seji skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje še:

- izvolili delegate za 2. sejo skupščine medobčinske skupnosti za zaposlovanje Gorenjske,
- pooblastili izvršni odbor za obravnavanje gradiva za 7. sejo skupščine zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije in za delegiranje delegatov ter
- pooblastili delavca za podpisovanje finančne dokumentacije.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje
Nada DEJAK

SPOMENIK NARODNIM HEROJEM – DELAVCEM ŽELEZARNE

Vodstvo aktiva ZB NOV naše železarnice ima že dalj časa v razpravi pobudo občinskega odbora ZB NOV Jesenice, da s primernim spomenikom obeleži štiri narodne heroje narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije, ki so bili delavci naše železarnice, in sicer: JOŽA GREGORČIČA, GORENJCA, ANDREJA ŽVANA-TRIGLAVSKEGA, ANTONA DEŽMANA-TONČKA in MATIJA VERDNICA-TOMAŽA. Po številnih razpravah so zaupali izdelavo idejnih zamisli akad. slikarju Jaku Torkarju, ki je aktivno predložil v obravnavo gornja osnutek oziroma skici. Tako aktiv kot avtor skice se zavzemata za izvedbo prvega osnutka, ker se vse priprave za izvedbo lahko izvršijo, ne glede na to, kje bo bodoča lokacija spomenika. Izvedba te variante namreč daje velike možnosti za postavitev spomenika – pročelje stavbe, avla stavbe, dvorana ali park. V zvezi s tem je izšla celo ideja, da naj bi se novi delavski kulturni dom na Jesenicah imenoval DOM ŠTIRIH NARODNIH HEROJEV in da naj bi bili poprsni kipi nameščeni ali pred domom ali v avli doma.

Da bi resnično lahko našli najboljšo rešitev, aktiv ZB NOV Železarnice daje oba predloga v javno razpravo vsem delavcem Železarnice in občanom Jesenice. Svoja mnenja in predloge pošljite do 1. julija na naslov: ŽELEZARNA JESENICE – UREDNIŠTVO ŽELEZARJA.

ŠTIRILETNO GIBANJE AKTIVNIH ZAVAROVANCEV, UPORABNIKOV ZDRAVSTVA IN SKUPNIH DOHODKOV IN IZDATKOV

Pred nami je prva širša razprava o srednjeročnem načrtu, oziroma osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za obdobje 1981 – 1985. Ker pa so del temeljnega plana tudi finančna sredstva, ki jih bomo namenili za zdravstveno varstvo, je moj namen s tem prispevkom prikazati njihovo gibanje v obdobju od 1976 – 1979 po posameznih postavkah ter glavne pozicije plana za leto 1980.

I. GIBANJE AKTIVNIH ZAVAROVANCEV V LETIH 1976 DO 1979:

1976	1977	1978	1979	% porasta na leto 1976
15.229	15.259	15.545	15.843	4,03

II. GIBANJE VSEH UPORABNIKOV V LETIH 1976 – 1979:

1976	1977	1978	1979
38.336	33.847	34.483	35.238

Pri številu skupnih uporabnikov zdravstvenega varstva ne bivajo vsi v občini Jesenice, ampak bivajo povsod tam, od koder so delavci zaposleni v delovnih organizacijah občine Jesenice.

III. GIBANJE CELOTNIH PRIHODKOV OBČINSKE ZDRAVSTVENE SKUPNOSTI JESENICE:

1976	1977	1978	1979	plan 1980
102.350.000	122.541.000	148.417.000	188.818.000	219.774.000

Če primerjamo porast sredstev od leta 1976 in upoštevamo plan za leto 1980, lahko ugotovimo povečanje kar za 114,72 % ali letni porast v povprečju za 22,94 %.

IV. GIBANJE CELOTNIH ODHODKOV OBČINSKE ZDRAVSTVENE SKUPNOSTI JESENICE:

1976	1977	1978	1979	plan 1980
107.492.000	124.222.000	147.168.000	187.552.000	219.774.000

V razdobju petih let so se skupni odhodki povečali za 104,45 % v primerjavi z letom 1976, letni porast je v povprečju 20,85 %.

Iz razpredelnice je razvidno gibanje aktivnih zavarovancev, kakor tudi gibanje skupnih prihodkov in odhodkov v štirih letih tega srednjeročnega obdobja. Če ne upoštevamo plana za leto 1980, beležimo porast skupnih prihodkov le 84,48 % ali 21,12 % letno, odhodkov pa 74,47 % ali 18,61 % letno. Seveda moramo upoštevati, da smo leta 1976 in 1977 poslovali z izgubo.

Pregled odhodkov po posameznih pozicijah pa je bil v letih 1976 – 1979 naslednji:

NADOMESTILA OSEBNEGA DOHODKA IN DRUGA IZPLAČILA:

	1976	1977	1978	1979	plan 1980
skupaj	12.090.000	16.847.000	21.262.000	27.718.000	33.848.000
Na aktiv. zavarovanca	739,88	1.104,06	1.367,77	1.749,54	

V tej poziciji odhodkov smo v štirih letih zabeležili porast kar za 120,3 % in smo v primerjavi z odhodki v regiji kar za 18,1 % višji. Seveda je na povečanje teh izdatkov vplivalo več dejavnikov, vsekakor pa je eden izmed glavnih prav gotovo povečan odstotek bolezenske odsotnosti z dela, saj je ta v gorenjski

regiji najvišji. Letni porast je 24,06 %. V ostalih pozicijah odhodkov pa bom navajal samo skupne odhodke, kajti če bi tudi tu navajal porabo na uporabnika, primerjava z leti ne bi bila realna, ker beležimo v letu 1977 padec števila skupnih uporabnikov.

ODHODKI ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO (SKUPAJ VSE POZICIJE):

1976	1977	1978	1979	plan 1980
77.114.000	88.986.000	105.526.000	137.754.000	161.594.000

V primerjavi z letom 1976 in planom za leto 1980 so se izdatki za skupno zdravstveno varstvo povečali kar za 109,55 % ali poprečno na leto za 21,9 %.

ZDRUŽEVANJE SREDSTEV:

1976	1977	1978	1979	plan 1980
14.322.000	13.454.000	20.380.000	22.050.000	24.332.000

RAZČLENITEV PO POSAMEZNIH POZICIJAH ODHODKOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA:

1. Ambulant. spec. zdravljenje	1976	1977	1978	1979	plan 1980
	12.959.000	14.742.000	19.724.000	23.869.000	28.608.000

Porast je v primerjavi z letom 1976 120,75 % ali letno 24,15 %.

2. Specialist. zdravljenje:	1976	1977	1978	1979	plan 1980
	6.010.000	7.044.000	6.788.000	9.086.000	9.790.000

Letni porast je le 12,57 %.

3. Bolnišnično zdravljenje:	1976	1977	1978	1979	plan 1980
	40.268.000	46.279.000	50.830.000	71.004.000	85.417.000

Porast je v primerjavi z letom 1976 112,12 % ali letno 22,42 %.

4. Zdravila in injekcije:	1976	1977	1978	1979	plan 1980
	9.870.000	12.332.000	13.192.000	17.369.000	18.920.000

Skupno povečanje znaša 91,69 ali letno 18,33 %.

5. Zobozdravstvo:	1976	1977	1978	1979	plan 1980
	4.287.000	5.230.000	5.997.000	7.156.000	7.316.000

V tej panogi beležimo najmanjši porast, in sicer le 70,65 % ali letno 14,13 %. Seveda pri upoštevanju participacije, ki se je v letu 1980 posebno v zobozdravstvu bistveno povečala, bo primerjava z letom 1976 popolnoma drugačna, tudi v ostalih pozicijah bo % v primerjavi z letom 1976 nekoliko porastel, vendar ne tako kot v zobozdravstvu.

Značilno za našo občinsko zdravstveno skupnost je, da v tem obdobju kažemo zelo nizke poraste odhodkov za specialistično zdravljenje.

(Nadaljevanje na 11. strani)

VINKO HAFNER O NALOGAH SINDIKATA

(Nadaljevanje s 1. strani)

obveščanja eden od temeljnih pogojev za uspešen družbenoekonomski razvoj, pa tudi za uspešno uresničevanje vloge sindikatov.

NEKAJ KONKRETNIH NALOG SINDIKATOV

V ospredju prizadevanj sindikatov je bilo in bo tudi vnaprej krepitev samoupravnega položaja delavca. To bi z drugimi besedami pomenilo: Delavca je treba preobraziti v resničnega gospodarja z družbenimi sredstvi za proizvodnjo, z družbenim dohodkom in z združevanjem dela in sredstev z drugimi delavci v združenem delu. Torej ne gre za gospodarja nasploh, temveč za družbenega gospodarja, kar pa seveda, utrjuje tudi vlogo njegove osebnosti. Še posebej gre za uveljavljanje delavca kot samoupravljalca v TOZD, kot njegovi najbolj neposredni skupnosti, kjer združuje delo in sredstva z drugimi delavci. Ne bom podrobneje navajal nekaterih drugih oblik, ki zunaj TOZD krepijo samoupravni položaj delavca. To so predvsem delovna organizacija, povezovanje v sestavljeno organizacijo, poslovne in planske skupnosti, gospodarske zbornice, kar vse je oblika združevanja delavca ter njegovega dela in sredstev.

Zelo pomembno je tudi delovanje nekaterih organov, ki posredno prav tako krepijo samoupravni položaj delavca in so hkrati tudi pomembna naloga sindikatov. Tu mislim zlasti na organe samoupravne delavske kontrole. Prav zanimiva bi bila vaša analiza, koliko so organi samoupravne delavske kontrole dejavni pri osvoboditvi delavcev in koliko pišejo o tem tudi lokalni časopisi, še posebej pa glasila organizacij združenega dela. Mislim, da bolj poredko, kajti kjer se pojavljajo kot resen družbeni činitelj, tam se navadno pojavljajo tudi odpori proti njihovu delovanju. Nekaterim strukturam v organizacijah združenega dela velikokrat ni prav nič pri srcu, da bi izšlo verodostojno poročilo in stališče organa delavske kontrole v glasilu OZD ali celo v lokalnem časopisu, Delavski enotnosti ali v Delu...

Drugo področje, ki krepí samoupravljanje, je povezanost delovanja sindikatov in delavcev v združenem delu s krajevno skupnostjo. Tu imamo, tudi z vidika informiranja, veliko možnosti za krepitev te povezanosti. Ta je zelo pomembna, saj gre končno za položaj človeka kot delavca-samoupravljalca in hkrati za stanovanca-občana. Važno področje samoupravnih odnosov je tudi tako imenovana interesna organiziranost v samoupravnih interesnih skupnostih gospodarstva in družbenih dejavnosti. Opozoriti velja tudi na uresničevanje tako imenovane svobodne menjave dela med delavci TOZD in delovnih skupnosti skupnih služb v OZD in med delavci v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih. Med nalogami naj omenim splet delegatskih odnosov, za katere mora biti sindikat posebej odgovoren, posebno za tisti del delegatskih odnosov, ki se oblikujejo v združenem delu od TOZD do vseh drugih oblik delegatskega povezovanja, tja do federacije.

Ena od oblik za krepitev samoupravljanja so tudi klubi samoupravljalcev, ki so organizirani v večini občin, njihovi neke vrste pokrovitelji ter pospeševalci in organizatorji pa so občinski sveti in občinske organizacije zveze sindikatov.

Krepitev samoupravljanja bo torej še naprej družbena naloga sindikatov, s tem pa tudi osrednja naloga vseh delov in oblik obveščanja delavcev.

Drugo enakovredno področje pa so prizadevanja za razvoj proizvodnih sil, krepitev materialne podlage dela in gospodarske stabilnosti. Ponovil bi staro resnico, da ne more biti uspešnega samoupravljanja, če to ni povezano z uspešnim gospodarjenjem. In obratno: v naših družbenih pogojih, ko razvijamo samoupravni položaj delavca, njegovo osvoboditev, je jasno, da nobeno gospodarjenje ne more biti učinkovito, dobro, napredno, če hkrati ne omogoča tudi razvoj samoupravnih odnosov.

Na tem področju je nekaj zelo perečih nalog.

1. **Stabilizacija gospodarstva.** Večja gospodarska stabilnost je v tem trenutku odločilnega pomena tako za razvoj samoupravljanja, za napredek gospodarstva, pa tudi za našo politično stabilnost in s tem tudi posredno obrambno sposobnost. Nestabilnost in visoka stopnja inflacije ustvarjata celo vrsto težav, socialne negotovosti, več administriranja, poglobljene socialne razlike, zmanjšanje gospodarskih učinkov. Vse skupaj seveda ustvarja tudi podlago za družbene zaostritve, ki jih sovražne sile izrabljajo za poglobljanje nezadovoljstva delavcev. Zato je v tem trenutku naša prednostna strateška naloga doseči večjo stopnjo stabilnosti. Stabilnost pa je mogoče doseči predvsem z boljšim gospodarjenjem.

2. **Uveljavljanje družbenega planiranja.** Po eni strani gre za splošno, kratkoročno, enoletno in še krajše planiranje, po drugi pa — hkrati — za uveljavljanje dolgoročnega planiranja. Mislim predvsem na potrebo temeljite analize uresničevanja sedanega srednjeročnega plana za obdobje 1976 — 1980 in na priprave novih srednjeročnih planov za obdobje 1981 — 1985. Ob tem vprašanju se mora razčistiti, kaj so resnična prizadevanja za stabilizacijo, za trden gospodarski razvoj in s tem tudi za družbeni napredek. Povedati moram, da smo vsi skupaj v precejšnji zamudi. Šele sedaj oblikujejo prve osnutke temeljnih družbenih dogovorov o temeljnih planov, ki so šele podlaga za konkretne samoupravne sporazume o temeljnih planov in nato za plane same. Gre za vse ravni planiranja, od TOZD navzgor in od federacije navzdol. Gre za sočasno usklajevanje planov na vseh ravneh, ki naj bi do konca leta omogočili sprejem solidnih in od delavcev sprejetih planov, ki bi bili opora dobremu gospodarjenju in uveljavljanju samoupravnega položaja delavca. Zato je vse to zelo pomembna naloga vseh oblik obveščanja delavcev.

3. **Delitev po delu in rezultatih dela** je ozko povezana z doseganjem potrebnih gospodarskih učinkov in stabilnosti gospodarstva. Čeprav veliko govorimo o potrebi uveljavljanja delitve po delu in rezultatih dela, še nismo veliko dosegli. Očitno je, da pri mnogih dejavnostih, pri najodgovornejših poslovnostih in drugih delavcih še ni dovolj razvit občutek, da je to glavna podlaga za to, da bi delavec postal gospodar in samoupravljalca in da bi ga to spodbujalo k boljšemu delu in gospodarjenju. Še posebej je premalo razvito nagrajevanje strokovnih, umskih delavcev. Sicer je to res zapleteno, vendar se premalo trudimo, da bi prišli do takih oblik nagrajevanja, da bi tudi te delavce spodbujali k boljšemu in uspešnej-

šemu delu. To je skoraj pomembnejše kot samo stimuliranje delavcev za strojem. Ti imajo namreč zelo omejene možnosti za povečanje svojega dela, medtem ko imajo strokovni delavci neprimerno večji vpliv na ustvarjanje dohodka, s tem pa tudi na gospodarjenje.

4. **Zaposlovanje.** Že nekaj časa pripravljamo sejo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o zaposlovanju in smotni izrabi delovnega časa. Gre za dva zelo pomembna elementa gospodarjenja in družbenega ter osebnega položaja delavca. Želimo mobilizirati delavce za njihov bolj odgovoren odnos do politike zaposlovanja in do izrabe delovnega časa. Imamo še velike rezerve v izboljšanju produktivnosti dela, v boljšem gospodarjenju. S tem je povezana cela vrsta vprašanj o tem, kako naj zaposluje. Za nas je izhodišče, da v Sloveniji ne gre več zaposlovati preko naravnega prirasta in upoštevati minimalno migracijo delovne sile. Upoštevati bi morali, da smo v Sloveniji in Jugoslaviji dosegli takšno stopnjo ekonomskega in družbenega razvoja, da ne moremo več pospeševati razvoja z visoko rastjo zaposlovanja in z majhnimi naložbami v delovna sredstva, kar prinaša tudi relativno majhen dohodek na delavca. Moramo začeti več vlagati v sredstva na posameznega delavca in ob večjem znanju, bolj kakovostnem, zahtevnem delu dosegati večji dohodek. Naše delo ne more več biti poceni. Delavec ni več delovna sila, najemni delavec, ampak subjekt, ki stopa v delovno razmerje in hkrati z drugimi delavci združuje delo in sredstva.

Pri delovnem času smo soočeni s celo vrsto problemov, od razporeditve delovnega časa do njegove boljše izrabe. Gotovo je, da ga izkoriščamo sorazmerno slabo in da so tu velike rezerve za povečanje storilnosti celo brez zaposlitve novih delavcev in celo brez novih vlaganj. Že v sedanji nizki izrabi delovnega časa je velika rezerva, da s temi stroji in delovnimi zmogljivostmi in znanjem naredimo več.

5. **Prizadevanja za napredek družbenega in osebnega standarda delavcev,** njihovo izobrazbo in kulturo, smotno izrabo prostega časa so področja, ki so nekako klasična za sindikate in jih moramo še naprej obravnavati kot zelo pomembna. Po njih bodo delavci še naprej merili tudi učinkovitost sindikatov. Koliko je sindikat njihova organizacija, bodo sklepali po tem, koliko bolje bodo živeli, kakšno znanje si bodo lahko pridobili.

kakšno kulturno raven, ali se bodo lahko tudi razveselili, kako bodo pri tem socialno varni in pri tem gre tudi za sklop zdravstva, socialnega varstva, pokojninskega zavarovanja in za druga področja. Vse to pa je neposredno odvisno od tega, kako bomo krepili našo gospodarsko moč in samoupravni položaj delavca. Če bo delavec krepil naše gospodarske temelje, bolj produktivno delal, povečeval dohodek in če bo hkrati samoupravno odločal, bo sam poskrbel tudi za urejeno stanovanjsko vprašanje, gospodarstvo, zdravstvo, izobraževanje in vsa ostala področja, ki so pomembna za njegov standard in tudi za razvoj proizvodnje.

Na zadnji seji predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije smo ugotovili, da raven družbene prehrane delavcev spet upada. Ugotovili smo, da se zmanjšuje odstotek delavcev, ki imajo zagotovljen tople obroke na delovnem mestu, in povečuje število tistih, ki dobijo denarne bone. To je zelo slabo, saj se boni pretvarjajo v osebni dohodek. Za prehrano delavca na delovnem mestu, ki mu je najbolj potrebna, da bi dosegel večji učinek, pa zmanjka denarja. To je že eno od takih, klasičnih sindikalnih in pomembnih družbenih vprašanj, ki jih bomo uredili.

Podobno lahko rečemo za zdravstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, izobraževanje, otroško varstvo. Delavca ne more zadovoljiti, če skrbimo le za večjo produktivnost dela, za planiranje, za delitev po delu. To so temeljna vprašanja, niso pa edina. S temeljnimi socialnimi in drugimi pravicami delavcev bi se moral sindikat neposredno ukvarjati, saj tako brani še posebej tiste sloje delavcev, ki lahko najmanj vplivajo na svoj družbenoekonomski položaj.

6. **Kulturno življenje delavcev.** Pripravljamo sejo republiškega sveta ZSS na temo »Delavec-kultura-sindikat«. Pripravili smo gradivo in stališča za to sejo, podlaga pa so bili posveti na medobčinski ravni, v nekaterih organizacijah združenega dela in nekaterih drugih institucijah. Želimo spodbuditi delavce vse do osnovne organizacije sindikata, da kulturnemu razvoju in življenju delavcev posvetijo večjo pozornost, saj ne bo hitrejšega razvoja samoupravljanja, preobrazbe delavca iz meznega delavca v delavca gospodarja in ne napredka proizvodnje, če delavca ne bomo kulturno razvili. Delavčeva kultura se da pojaviti zelo široko — od kulture dela, odnosa do dela, do kulture

medsebojnih odnosov med ljudmi in do čistega kulturnega ustvarjanja. To je pomembno tudi za to, da se učinkoviteje upremo razpoloženju meščanske potrošniške družbe. Opozorjamo na tako zgrešeno miselnost, da je življenje človeka in njegovo delo namenjeno v bistvu samo kopičenju materialnih dobrin, in več ko ima človek vsega, bolj je zadovoljen in bolj je utelešeno tudi njegovo človeško poslanstvo, njegova človeška bit. Gre tudi za mnenje nekaterih, predvsem tehnokratskih usmerjenih strokovnjakov, poslovnih delavcev in tudi politikov, češ da je najbolj pomembno, da delavca zadovoljimo z materialnimi dobrinami (stanovanje, hiša, televizor, dovolj hrane), pa se bo ukvarjal predvsem s seboj, oblast in upravljanje pa bo prepustil drugim.

Ziveti bolje, tudi več trošiti, je odraz stvarnega družbenega napredka. Ni revščina tista dobra podlaga človeške sreče in humanih odnosov. Revščina je najhujša podlaga za najbolj krvava nasprotja med ljudmi. Zato je materialno blagostanje zelo važen pogoj za zagotovitev človeške sreče in napredka. Če pa ta postane ne le glavni, ampak edini smisel življenja je to narobe. Tako življenje ne more služiti resničnemu napredku družbe, ki jo imenujejo socialistična družba; z idealom, da postane komunistična: družba brez socialnih razlik in monopola nad ljudmi, družba polne socialne enakosti, ko bodo ljudi zadovoljevali po njihovih potrebah. To je daljni cilj. Da pa bi ga lahko sploh kdaj dosegli, moramo poleg materialnega blagostanja in proizvodnje materialnih dobrin razvijati tudi človeško kulturo in družbene vrednote.

Čimbolj bomo uresničevali naše naloge, kot so razvoj samoupravljanja, pospešena stabilizacija in razvoj gospodarstva, utrjevanje socialne varnosti ljudi in delavska kultura, bolj bomo krepili tudi našo trdnost, enotnost in varnost. Danes se nam ni treba bati nobenega napada, če bomo znotraj trdni. Lahko smo morda samo žrtev vsesplošnega svetovnega vojnega požara. Dokler pa gre za omejene vojne, pa ne moremo pričakovati nobenega napada, če ne bo povoda v kakršnikoli notranji razrahlanosti. Zato je vsak prispevek k trdnosti našega družbenega reda in njegovi uspešnosti tudi prispevek k naši obrambi, naši varnosti. Delavci so pripravljeni braniti tisto družbo, ki jim daje največjo možno svobodo, zagotavlja največji materialni in kulturni napredek.

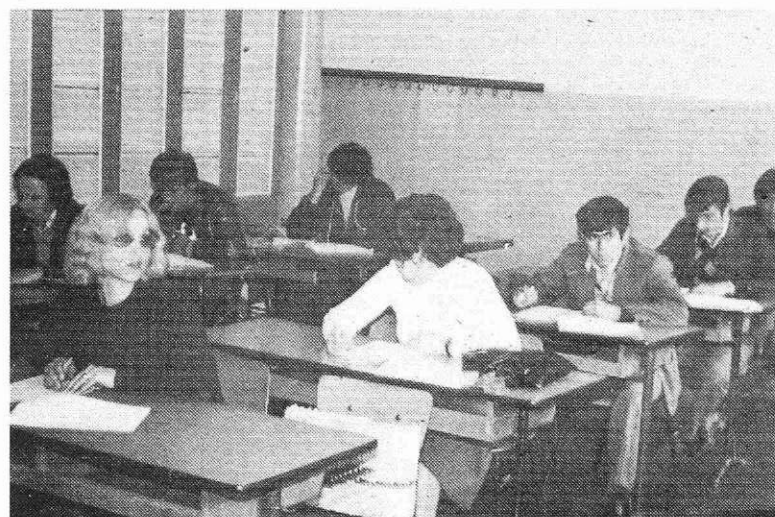
Vsa ta področja delovanja sindikatov so tudi predmet obveščanja. Bolj ko bomo poskrbeli, da bo delavec z njimi seznanjen v različnih oblikah in na vseh ravneh, in bolj ko bo vključen v samoupravno komuniciranje, bolj bomo tudi uresničevali družbeno vlogo sindikatov in prispevali k splošnemu družbenemu napredku. In pri tem imajo komisije za obveščanje pri medobčinskih in občinskih svetih zveze sindikatov zelo pomembno vlogo.

INFORMACIJE RS ZSS ZA OBVEŠČANJE V ZDRUŽENEM DELU, 19. maja 1980

Železarski globus

LATINSKA AMERIKA

Države Latinske Amerike so v letu 1979 izdelale 3,46 milij. ton železove gobe ali 39,9 % več kot leta 1978. Mehika je izdelala 1,5 milij. ton (7,7 % manj kot leta 1978), Venezuela 823.000 ton (197,7 % več), Argentina 807.000 ton (107,1 % več) in Brazilija 324.000 (12,4 % več).

V četrtek, 22. maja, je šestnajst delavk in delavcev iz raznih TOZD delovne organizacije Železarne uspešno opravilo izpit za žerjavovodjo (Tekst in foto B. Blenkuš)

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

GOSPODARSKE TEŽAVE IN NJIHOVO REŠEVANJE

Leto 1968 je bilo za Železarno zelo težko. Takšno težko stanje pa je nastalo zaradi sprostitve uvoza in zelo nizke carinske zaščite železarske industrije. Zaradi tako sproščenega uvoza smo v Jugoslaviji po nepotrebnem uvozili do 280.000 ton valjanih izdelkov, ki bi jih sicer lahko naredili doma, pa do takšnega stanja ne bi prišlo. Nakopičene zaloge uvoženega jekla pa so povzročile še težje stanje, saj v 1. četrtletju tega leta nismo zaključili še vseh razpoložljivih kapacitet, za zaključene količine pa v Železarni nismo imeli specifikacij.

Tako je glavni direktor tovarne začel svoje poročilo o težkem stanju Železarne na konstituantni seji delavskega sveta Železarne, 14. maja 1968. V tem poročilu je podrobno orisal stanje ne samo v Železarni, temveč tudi v celotnem jugoslovanskem združenju in v slovenskih železarnah. Razložil je tudi vzroke za takšno stanje, ki so bili poleg zunanjih tudi notranji in prav na te notranje pomanjkljivosti in vzroke za slabo stanje v prvem četrtletju se je še posebej kritično ozrl. Predložil je program, kako to v naslednjih četrtletjih odpraviti in kaj moramo za to napraviti. Poleg sanacijskega programa, ki ga je delavski svet Železarne že sprejel ob kritičnem zaključnem računu za leto 1967, bi morali v nadaljevanju leta povečati obseg pro-

izvodnje, zboljšati izplen in doseči višjo povprečno prodajno ceno. Menil je, da bi morala biti proizvodnja vsaj 30.000 ton mesečno, vsaka tona več pa bi dala dvojni uspeh. Zelo važna postavka je zboljšanje izplena. Vsaka desetinka procenta povečanja izplena pri istih materialnih stroških in istih stroških predelave prinaša čisti dobiček, za katerega pa se gotovo izplača vložiti nekaj truda. Zboljšanje izplena bo dalo najboljši učinek, ki bi ga v naši notranji organiziranosti in notranjem poslovanju lahko dosegli. Povečanje izplena pa ni naloga samo vodstva tovarne, obratovodij in asistentov, to ni samo stvar delovodij, niti ni skrb samo družbeno političnih organizacij, temveč je povečanje izplena naloga in dolžnost slehernega delavca v tovarni. K povečanju izplena resnično lahko vsakdo pripomore, saj so za razmeroma nizek izplen predvsem krivi nered, nepazljivost in površnost pri delu.

Tretja pomembna naloga, s katero bi lahko zboljšali poslovnih uspeh do konca leta, pa je povečanje povprečne prodajne cene. Cene ne kaže povečevati z administrativnimi ukrepi in na to tudi ni mogoče računati, lahko pa jo povečamo s premikom proizvodnje v kvalitetne proizvode. Nič več ne bomo mogli kupcem vsiljevati dražjega materiala, kot ga je naročil, kakršna praksa je bila v preteklem letu in smo zato dosegli razmeroma visoko povprečno prodajno ceno. Zavedati pa bi se morali, da imamo neomejene možnosti prodajati naš kvalitetni material, to pa je zlasti nizkolegiran pločevina in nerjaveče jeklo. Veliko vlogo pri tem bo imela prodaja, ki mora najti pravi pristop h kupcem in jih prepričati, da se jim bolj splača vzeti kvalitetnejši pa čeprav nekoliko dražji material.

Pri zavzemanju za izvajanje teh treh nalog pa ne smemo pozabiti na sprejeti sanacijski program, ki ima vrsto zadolžitvev tako za poslovodne strukture kot za vse delavce, neposredne proizvajalce. Zlasti si bomo morali prizadevati za bolj varčno porabo energije.

Velik problem, ki je pestil poslovanje tovarne, je bila nizka likvidnost (možnost plačevanja), ki naj bi ga v tem letu reševali s kliringom (brezgotovinskim plačevanjem). Po mnenju glavne-

ga direktorja od kliringa ne bi smeli veliko pričakovati, ker ni bil izveden prislilni splošni kliring. Tako bodo od tega izrekli uspeh le nekateri, zlasti pa banke, problem nelikvidnosti pa bo ostal in bomo imeli težave iz meseca v mesec, kako 15. zagotoviti toliko denarja, da bi lahko izplačali osebne dohodke. Navaja tudi podatek, ki nazorno kaže to stanje. Za odposlano blago in fakturirano v višini 200 milijonov dinarjev v nekaj dneh priteče na žiro račun komaj kakšen milijon dinarjev.

Proti koncu svojega poročila pa je novoizvoljene člane delavskega sveta seznanil še s pomembno nalogo, ki bo v njihovem nastopajočem mandatu prav gotovo velikokrat na dnevnem redu. Seznanil jih je z integracijskimi gibanji ne samo v naši deželi temveč tudi v svetu. Posebej je poudaril združevanje razdrobljenega slovenskega železarstva, neusklajenost proizvodnih programov slovenskih železarn na tako majhnem prostoru, kot je Slovenija in možnosti konkurenčnosti posameznih železarn z gigantom — železarno v Zenici, ki bo imela 2,5 milijona ton proizvodnje. Težave, na katere je opozoril in s katerim se bomo morali spoprijeti še predno bi sploh začeli z razgovori o združevanju, pa je neenakomeren gospodarski položaj vseh treh slovenskih železarn. Torej bo borba za zboljšanje stanja tudi v tej smeri nujna, saj je železarna na Jesenicah bila trenutno v najtežjem stanju. Menil je, da bi moralo imeti kakršnokoli opuščenje proizvodnje na eni ali drugi strani, kakršnakoli delitev dela ali na novo uspostavljeni medsebojni odnos, za osnovo popolnoma čisto ekonomsko računico. Menil je celo, da rešitev ni samo v združevanju dobre volje, v združevanju veliko besed ali v združevanju posameznih funkcij, temveč je uspešna rešitev le v združevanju kapitala. Napovedal je, da bo delavski svet že na eni naslednjih sej obravnaval prve predloge za združitev treh slovenskih železarn.

Na konstituantni seji delavskega sveta 29. maja 1971 je predsednik delavskega sveta Franc Kobentar poročal o uspehih dela samoupravnih organov in Železarne kot celote v preteklem dvestoletnem mandatu. Povedal je, da že bežen pregled dnevnih redov osemnajstih sej delavskega sveta Železarne, kolikor jih je

SLADKORNA BOLEZEN

Sladkorna bolezen je med vsemi presnovnimi motnjami najpogostejša. Znanstveno jo imenujemo diabetes mellitus.

Ta bolezen v Evropi še danes narašča. Tudi v Jugoslaviji imamo več tisoč diabetikov. Domnevajo, da je takšnih bolnikov v večini držav srednje Evrope okoli 1,5 % vseh prebivalcev. V tem številu pa niso vštet vsi tisti diabetiki, pri katerih bolezen še niso spoznali. Vzajemirajoče je tudi, da je diabetes vse pogostejši pri mlajših ljudeh, čeprav je to bolezen ljudi med 46. in 50. letom.

Medicinska znanost še ni v vseh nadrobnostih pojasnila vzrokov, zaradi katerih bolezen nastane. Bistvo obravnavane bolezni je v tem: pomanjkanje insulina povzroči motnjo v presnovi ogljikovih hidratov, pa tudi v presnovi maščob in aminokislin. Sladkorna bolezen je lahko ali dednostna (primarna) ali pa sekundarna (nastane npr. po uničenju trebušne slinavke zaradi karcinoma ali poškodbe in drugih endokrinih bolezni). Sekundarni diabetes je redek, večina diabetikov svojo bolezen podeduje.

Do danes medicinski raziskovalci še niso zadovoljivo razrešili uganke, zakaj število diabetikov narašča. Posebno v velikih mestih je naraščanje diabetikov očitnejše. Menijo, da pospešuje obolenje vedno bolj zaostren boj za obstanek, kar gre z roko v roki s splošno povečano živčnostjo in vedno hujšimi duševnimi napori vsakega posameznika, hkrati s pomanjkanjem telesnega gibanja v mestu. Morda je povečano število diabetikov povezano tudi z vedno večjim porabljanjem maščob in naraščanjem poprečne telesne teže. Prav gotovo je, da debelost in pretirano uživanje hrane pospešujeta obolenje za sladkorno bolezen.

Pogostejši diabetiki so ljudje s pikničnim telesnim ustrojem kakor sloki ljudje. Moški zbolejajo pogostejše kakor ženske. Zakoni med sorodniki povečujejo nagnjenost za diabetes in nazadnje: včasih nad vse skrivnostno v zakonu zbolijo za sladkorno boleznijo tudi drug zakonec, če je prvi diabetik.

Pri začetnem diabetesu bolezenska znamenja lahko spregledamo. Bolnik kmalu opazi povečane množine seča, nenehno ga muči žeja, ima suho in nagubano kožo. Ker oddaja iz telesa neizrabljeni ogljikov dioksid, moči — sladkor, lahko bolnik je, kolikor hoče: ne bo pridobil teže; med napredovanjem bolezni bo vedno bolj hujšal. Bolnik je utrujen in zaradi nepopolnega izgoritja prihajajo v krvni obtok strupeni presnovni razkroji. Zato se takšnim bolnikom rane in poškodbe nerade celijo. Te snovi pa se lahko izločajo z znojem na kožo in povzročijo nadležne in srbeče izpuščaje, ture in kožne ognjke. Takšne težave, ki so navadno zelo trdovratne, vzbudijo pri bolniku pozornost, hkrati pa omogočajo razpoznavo bolezni. Diabetes spremljajo tudi vnetja živcev in druge živčne motnje. Kadar se bolnik v tem stadiju ne zdravi, se vedno bolj krepi »notranje samozastrupljanje telesa«. V telesnih sokovih se pojavi glasniki grozeče nevarnosti — aceton, strupena priča pomanjkljive presnove. Aceton daje seču in izdihanemu zraku bolnika svojevrsen vonj, ki ga spoznamo in je podoben vonju svežih jabolk. Navadno je to, če se bolnik ne začne odločno zdraviti, začetek konca. Kri vedno bolj preplavljajo strupeni, kisli produkti presnove; nazadnje odpovedo tudi ledvica. Bolnika duši,

dobi krče, pade v nezavest, v obraz pomodri. To je koma, ki nezdružljivega bolnika lahko pokoplje.

Odkritje insulina leta 1921. je do celja spremenilo zdravljenje te bolezni. Umrljivost diabetikov se je zmanjšala od 64 % na 6 %. Kljub temu pa ne smemo pozabiti, da je manjše insulina še ne pomeni ozdravljenja. Telo hormon rado izloči, zato ga mora bolnik dobivati nenehno, večinoma vse življenje.

Pri zdravljenju diabetika ima zdravnik na voljo poleg zelo pomembne diete dve metodi: bolniku lahko redno daje insulin z injekcijami ali pa mu daje tablete proti diabetesu, katere zmanjšujejo krvni sladkor. Mnogim diabetikom, posebno pa starejšim in stari, tablete napravijo bolezen znosnejšo. V začetku obolenja mora vsak bolnik za kratek čas v bolnišnico, kjer določijo zanj bolniško hrano (dieto) in druge zdravilne metode, po katerih se bo moral posebno vestno ravnati. (To določijo glede na težavnost njegove bolezni, starost.) Zdravnik mu bo določil časovne presledke, v katerih bodo vnovič preizkusili, ali je zanj določena dieta še vedno prava. Tisti bolniki, katerim tablete proti sladkorni bolezni niso dovolj, kakor npr. diabetični mladostniki, si morajo z najstrožjo natančnostjo vbrizgavati predpisane enote insulina. Bolnik se hitro privadi tehniki dajanja injekcij, vendar mora upoštevati nekatere varnostne ukrepe, posebno pri daljšem vbrizgavanju. Glede sterilizacije brizgalk niso postavljene tako visoke zahteve, kakor veljajo pri drugih injekcijah. Brizgalko, ki jo bolnik uporablja za vbrizgavanje insulina, mora vsaj enkrat na teden prekuhati. Pred vsakim uporabljanjem jo razkuži še s čistim alkoholom. Pomembno je, da pri tem večkrat močno iztisne bat — najbolje s pritrdeno iglo — tako, da odstrani iz brizgalk tudi zadnje ostanke alkohola. Drugače lahko nastanejo zelo boleča vnetja. Menjavati mora tudi mesta, na katerih si vbrizgava insulin, drugače injekcije tkivo prehudo dražijo.

Ni treba posebej poudarjati, da je zdravljenemu diabetiku tudi še pozneje, ko nima več sladkorja v seču, za vedno prepovedano uživanje sladkorja v kakršnikoli obliki. Za diabetika, ki misli, da ne bo shajal z dieto, kakršno mu je predpisal zdravnik, je pomembno vedeti, da je v mnogih zelenjavih in solatah tako malo ogljikovih hidratov, da praktično nimajo pomena. Med temi so posebno: paradižniki, kumarice, buče, cvetača, kisló zelje, stročji fižol, mlada koleraba, špinata. Omenim naj tudi vse vrste svežih gob. Med solatami pa: glavnata, endivija, motovilec, regrat, ...

Bistveno je, da dobi bolnik dovoljeno količino ogljikovih hidratov enakomerno, ne pa v sunkih. To dosežemo tako, da uživamo ogljikove hidrate, ki so slabo topiljivi; to so nekateri žitni proizvodi, kruh graham, krompir, sveže sadje, zelenjava in lešniki. Kadar diabetik dobi ogljikove hidrate, ki so lahko topiljivi in naglo prehajajo v telesne sokove, se nenadno poveča količina sladkorja. Tej pa insulin ne bo kos. Zato naj se diabetik izogiblje takih lahko topiljivih ogljikovih hidratov, tudi kadar se zdravi z insulinom (kompoti, marmelade, sladice, bomboni). Isto velja tudi za belo moko in izdelke iz nje (belo pecivo, rezanci, narastki, ...). Sem spada še med in sladki sadni sokovi.

Nega telesa, fizično delo, hoja in šport so za diabetika še bolj po-

membni kot za zdravega človeka. S pogostim umivanjem, pravičnim striženjem nohtov, z udobno, toplo in zračno obutvijo ter obleko diabetik lahko prepreči marsikatero infekcijo kože in motnjo v krvnem obtoku. S tem, da se veliko giblje, pospeši krvni obtok in presnovne procese, kar je zelo pomembno za počutje, fizično in psihično sposobnost in ne nazadnje za zdravljenje bolezni.

Diabetik mora posvečati posebno skrb negi kože, zlasti nog. Umiva naj si jih vsak dan s toplo vodo in milom in jih nato skrbno osuši. Po umivanju naj kožo namasti z lanenim oljem ali kremo, 1-krat do 2-krat na dan naj si z alkoholom masira obe nogi; zanohtja naj si ne čisti z ostrimi kovinskimi predmeti, temveč s primerno ošiljeno leseno paličico. Če so nohti zelo trdi in hrapavi, naj si jih zvečer namaka v topli vodi pol ure in pozneje namasti z lanenim oljem in obveže. Nohte na nogah strižemo vodoravno. Skrbna nega nohtov je pomemben preventivni ukrep zoper gangreno. Kakršnokoli bolezen kože (tudi žulje, ranice, zlasti pa dermatoze) naj zdravi zdravnik. Mrzlih nog naj si ne ogreva s termoforjem ali opeko, ... raje naj si obleče kratke tople nogavice. Podveze in druga tesna oblačila niso primerna, ker ovirajo cirkulacijo krvi. Izredno pomembna je osebna higiena: dnevno kopanje, dnevna menjava perila, ...

Ker telesno delo pospeši izogrevanje ogljikovih hidratov v mišicah in tako izboljša metabolizem, priporočamo bolniku športe, ki ne utrujajo preveč (sprehodi, telovadba, planinarjenje, ...).

O vprašanjih zakona bolnika s sladkorno boleznijo in načrtovanju družine morajo biti poučeni starši in mladi bolniki. Odpirajo se vprašanja: ali se diabetik lahko poroči, na kaj naj misli, ko izbira bodočega življenjskega sopotnika, ali ima lahko otroke, kako nosečnost vpliva na diabetičarko, ...?

Diabetik se lahko poroči; to je zanj celo zaželeno. Zdravi zakonec mora biti odkrito poučen o bolezni, posebnih življenjskih razmerah diabetika, dieti, komplikacijah in možnosti krajše življenjske dobe ter o možnostih dobiti zdrave otroke. Zaradi tega se prijateljstvo med diabetikom in nediabetikom neredko razdre. Diabetiki imajo veliko priljubljenosti, da sklepajo prijateljstva v ambulantah, bolnišnicah, ... in zato niso redki zakoni, da sta oba zakonca diabetika ali iz diabetičnih družin. Če sta oba zakonca diabetika, naj bi bil zakon brez otrok. To veliko žrtev bosta zakonca sprejela z razumevanjem, če bosta spoznala, da bi vsi njuni otroci imeli diabetično zasnovo in bo v več kot 50 % zbolel prej ali slej za sladkorno boleznijo vsak njun otrok. Problem ni samo družinski, temveč je tudi problem skupnosti. Diabetik naj bi ne imel več kot tri otroke. To je le nasvet, odgovornost roditi diabetične otroke pa naj prevzamejo starši — diabetiki. Diabetične žene, ki se uspešno zdravijo, zanosijo prav tako kot zdrave žene. Če diabetičarka nima bolnih ledvic, ali drugih diabetičnih obolenj, je nosečnost ne ogrožena. Le diabetična angiopatija je vzrok za prekinitve nosečnosti. Nosečnost pomeni obremenitev presnove za diabetično mater, zato je važno, da ženo pogostejše kontroliramo, zlasti v zadnji tretjini nosečnosti. Umrljivost novorojenčkov diabetičnih mater je nekoliko večja. Prognoza za novorojenčke pa je boljša, če rodi diabetičarka mlada. Zato naj zakonca, ki si želita otrok, ne odlašata.

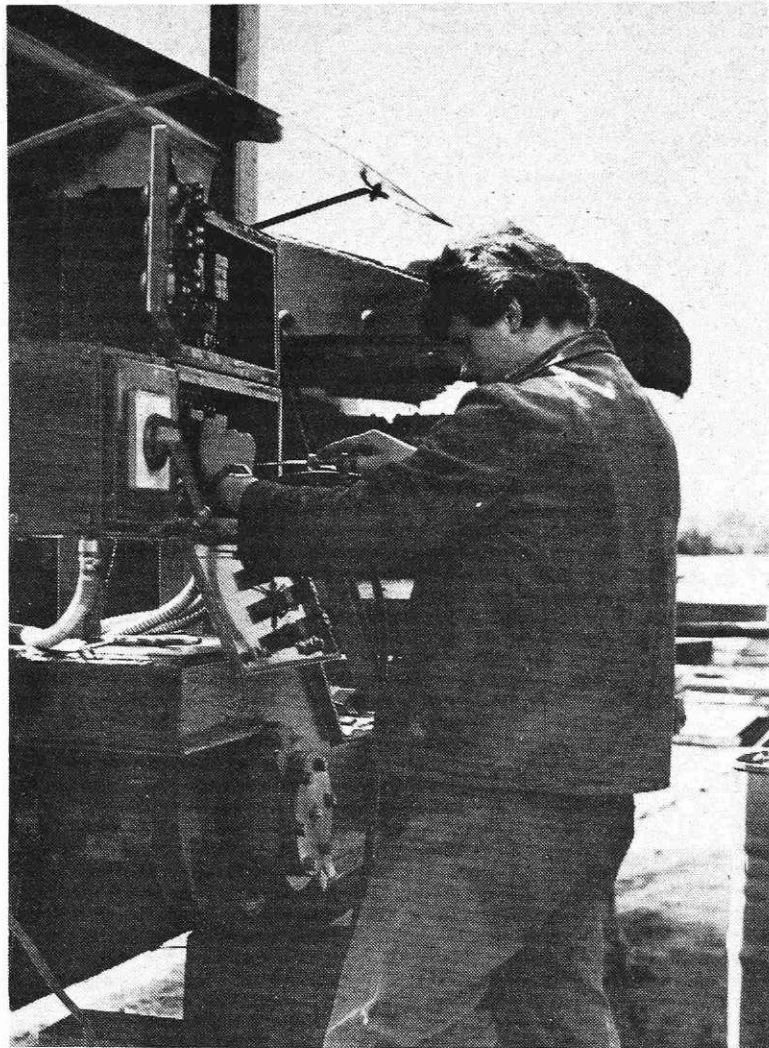
Sleherni diabetik, ki se zdravi z insulinom, se mora skrbno ravnati po pravilu: ob vsakem času mora

imeti pri sebi nekaj kosčkov sladkorja. Včasih deluje insulin premočno in če so hkrati znižane zaloge sladkorja, se lahko sladkor v krvi hudo zniža (hipoglikemija). Bolnik postane nenadoma zelo utrujen, razdražen, oblije ga pot, pred očmi mu miglja, trese se in je slaboten, včasih ima tudi motnje v zavesti in ravna nesmiselno. Ko poje nekaj kosčkov sladkorja, naglo mine takšen hipoglikemični šok. Diabetik, ki se mu je to zgodilo, mora takoj k zdravniku, da mu na novo določi primerno terapijo.

Med mnogimi boleznimi današnjega časa je sladkorna bolezen dovolj razširjena, zato menim, da je prav, da se ljudje o njej poučijo dovolj zgodaj; kajti preventiva je vedno boljše kot kurativa.

Če je kdo našel med vrsticami zase nasvet, morda celo odgovor, ali pa mu je bilo branje tega sestavka vzrok za razmišljanje o zdravem načinu življenja, ... mislim, da sem dosegla svoj namen.

T. J.

Sodelavec — električar pri svojem delu (Foto S. Kokalj)

ŠTIRILETNO GIBANJE AKTIVNIH ZAVAROVANCEV, UPORABNIKOV ZDRAVSTVENEGA VARSTVA IN SKUPNIH DOHODKOV TER IZDATKOV

(Nadaljevanje z 9. strani)

zelo visoko porabo pa izkazujemo pri bolnišničnem zdravljenju.

Da bi bilo to razmerje še bolj občutno, pogledajmo še naslednji podatke:

Na Jesenicah smo od skupnih prihodkov v letu 1979 namenili, oziroma porabili za zdravstveno varstvo kar 73,46 %, v gorenjski regiji le 71,71 %. Od tega smo za splošno ambulantno in dispanzersko zdravljenje porabili 17,32 %, v regiji le 15,99 %, za specialistično zdravljenje na Jesenicah 6,59 %, v regiji 10,20 %, za bolnišnično zdravljenje na Jesenicah 51,54 %, v regiji le 49,02 %.

Glede na stališča, postavljena že v prvem srednjeročnem obdobju, posebno pa še z začrtanimi smernicami v letih 1981—1985, se bomo morali

tudi na Jesenicah boriti za spremenjeno strukturo odhodkov v zdravstveni skupnosti. Glede na to, da je bolnišnično zdravljenje najdražja oblika zdravstvenega varstva, bomo morali zaradi že vnaprej predvidenih finančnih sredstev bolj uporabljati druge oblike zdravstvenega varstva, krepiti vlogo dispanzerjev in patrimonialno službo z uvajanjem nege na domu, za kar imamo vse možnosti. Le tako bomo uskladili manjši porast odhodkov z manjšim porastom prihodkov. Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da v letih 1978 in 1979 kljub zelo visokemu povečanju odhodkov nismo poravnali vseh zahtev za že storjeno delo v zdravstvenih delovnih organizacijah. Seveda tak način zbija akumulativnost zdravstvenih delovnih organizacij in se ne more dogajati v nedogled.

Stane Torkar

bilo v minulih dveh letih, kaže, da je ta doba minila z mnogimi pretresi, krizami, pa tudi radostmi in upanji na boljši jutri. Nekajkrat smo se v tem času znašli v zelo kočljivem položaju, ki smo ga vedno rešili z vrhuno mero potrpežljivosti dokaj ugodno, čeprav bi ga lahko tudi na zelo drastičen način, če bi reševali po prepričanju, po srcu in z ogorčenjem, ki se je pri nas takrat porajalo in smo ga z vso silo dušili. Minulo obdobje je značilno po tem, da smo s prizadevanjem celotnega kolektiva, vseh samoupravnih organov in uprave uspeli zavreti drsenje tovarne v izgubo, da smo ga uspeli zaustaviti in usmeriti zopet navzgor. Končno je minulo obdobje značilno tudi po tem, da smo se odločili za združitev slovenskih železarn, da smo s tem sprejeli sklep, ki bo vsekakor prišel v zgodovino slovenskega železarstva in morda ne povsem slučajno prav ob 100-letnici obstoja organiziranega železarstva v našem gorenjskem kotu. Minulo obdobje je tudi nova etapa nadaljnega razvoja samoupravnih odnosov v tovarni in zunaj nje, je obdobje, v katerem so v naši železarni prestale preizkušnjo nove oblike samoupravnega mehanizma, ki so končno dobile potrditev tudi v ustavnih dopolnilih in v resoluciji II. kongresa samoupravljalcev.

Po konstituiranju leta 1969 smo najprej sklenili ob obravnavi polletnega obračuna, da se dodatno in trajneje stimulira posamezne kategorije strokovnjakov, da se izravna velike razlike med osebnimi dohodki, da v 3. četrtletju še ni mogoče povečati mase osebnih dohodkov in da se naprej velja princip zaprtih vrat za zaposlovanje. Sklenili smo, da je še v tem letu treba preiti na 42-urni delovni teden. Vse to je bilo potrebno zaradi ukinjanja nerentabilne proizvodnje in zaradi zahtev sanacijskega programa za kritje izgube. Razpisali smo referendum za združitev, ki je bil 15. septembra in je zelo dobro uspel, pri čemer so pomembno vlogo odigrale in prestale preizkušnjo novo ustanovljene delovne skupine.

Leto 1969 smo uspešno zaključili in nekoliko bolj smelo startali leto 1970. Kmalu pa smo se spoprijeli z zelo kočljivim položajem, ko je koksarna v Lukovcu zagrozila, da bo ustavila vso dobavo, če ne bomo pristali na povečanje cen koka. Posle-

dice enostranskega sklepa koksarne in njenega monopolnega položaja ter razmer v našem gospodarstvu je vendar moral prestat kolektiv na svojih plečih. Zaradi pomanjkanja koka smo morali ustaviti en plač, kolektiv pa se je znašel v težkem položaju socialne ogroženosti. Takšna je namreč bila reakcija kolektiva na informacijo, ki smo jo v zvezi s tem objavili in obravnavali na sestankih delovnih skupin, ki so že drugič prestale veliko preizkušnjo. Prvo ogorčenje in revolt, ki se je čutil v kolektivu, sta prerastla v razumevanje in solidarnost s tistimi, ki so zaradi pomanjkanja koka in ustavitve plač bili najbolj ogroženi. Uspehi poslovanja v letu 1969, ki smo jih obravnavali ob zaključnem računu v februarju 1970, so nekoliko ublažili kritično stanje. Zavedali smo se, da bi bil uspeh v letu 1969 lahko še boljši, če bi v celoti uspeli izpolniti sanacijski program. Zadali smo si nalogo, da to rešimo v tem letu, zlasti pa je treba: zahtevati stalna obratna sredstva, doseči olajšave pri dolgoročnih kreditih, dobiti dodatne sanacijske kredite, doseči oprostitev obresti na poslovni sklad, urediti problem prodajnih cen in oskrbeti investicijske kredite za realizacijo srednjeročnega razvojnega programa slovenskih železarn.

Po preteku približno enega leta smo analizirali delo samoupravnih organov po novi organiziranosti. Ugotovili smo, da je široka decentralizacija ne samo organov temveč tudi nalog in pristojnosti centralnega organa upravljanja bila pravilna in se je že takoj pokazala kot uspešna. Predvsem je dosežen osnovni smoter uvajanja številnih kolektivnih izvršilnih organov, da se pospeši delo samoupravnih organov, da se delo samoupravnih organov dvigne na potreben strokovni nivo in da se delo racionalizira s tem, ko so se določile pristojnosti ne samo organom upravljanja temveč tudi kolektivnim in individualnim izvršilnim organom s pravico končnega odločanja. Razvejana struktura samoupravnih organov, številni kolektivni izvršilni organi in veliko število članov, skoraj 700 neposredno angažiranih v delu samoupravnih organov, so kazali sliko, da bomo za delo samoupravnih organov porabili veliko več časa. Analiza pa je pokazala nasprotno, porabili smo manj časa, zadeve pa smo

reševali mnogo hitreje in bolj strokovno. Menili smo, da v tej smeri lahko stanje še izboljšamo, če se bodo v pripravi za seje bolj angažirale strokovne službe.

Leto 1970 smo še bolj uspešno zaključili kot leto 1969. V letu 1971 nas je pa že v začetku doletela nova nadloga, ko je železniško transportno podjetje enostransko prekinilo pogodbo in ustavilo vse dovoze in odvoze blaga, zato ker Železarna zaradi nelikvidnosti ni mogla poravnati računa. Ta konfliktna in krizna situacija je bila hitro rešena in ni zapustila težjih posledic, razen velikega ogorčenja v kolektivu in še večjega občutka nesigurnosti in socialne ogroženosti.

Na koncu svojega poročila je predsednik strnil misli o delovanju delovnih skupin. Menil je, da so pridobile na svojem pomenu, da je to končno edina možna oblika, kako v naši tovarni ustvariti neposredno samoupravljanje. Delovne skupine so kot moč neposrednega samoupravljanja odigrale svojo pomembno vlogo v konfliktnih situacijah, celo v tistih, za katere je bil vzrok izven tovarne. Delovne skupine so dobile svojo afirmacijo v materialih za pripravo II. kongresa samoupravljalcev in so v kongresnih resolucijah potrjene. Delovne skupine so dobro sprejeli tudi delavci tovarne. V tem kratkem času obstoja in delovanja delovnih skupin pa smo si nabrali tudi precej izkušenj.

Poročilo glavnega direktorja Železarne o težkem gospodarskem stanju Železarne v letu 1968 in poročilo predsednika delavskega sveta o reševanju te situacije v naslednjih letih do leta 1971 kažejo, da se iz takšnih situacij lahko rešimo s prizadevanjem vseh. Zato bo mogoče ta prispevek tudi vzpodbuda za bolj energično spoprijemanje s težavami, ki se kažejo v naši železarni danes.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

10

Ponoči zaradi policijske ure taka pot ne bi bila varna. Nemcem se še sanjalo ni, da si upata dva oborožena partizana, povrhu tega še domačina, ki bi ju lahko marsikdo prepoznal in izdal, priti podnevi od Jesenic do Dovjega. Ogrnjena sta bila s črno pelerino, pod katero sta skrivala orožje. Slovenko je imel belo kučmo, pod pelerino je stiskal puško in pištolo. Živan je bil oborožen samo s pištolo, na glavi pa je imel klobuk. Peterokrake zvezde sta imela v žepu.

Na Dovje sta prispela okrog petih popoldne, ko se je že mračilo. Poznala sta le Jaka Rabiča, toda Jaka je bil takrat partizan v Cankarjevem bataljonu v Selški dolini. Razmišljala sta, kako ju bodo sprejeli pri Mlakarjevih.

Brez burje se je bližala najbolj viharina noč v zgodovini Dovjega, Mojstrane in Belce. Od hiše do hiše so švigale sence in sporočale vznemirljivo vest: UPOR!

Pri Ivanu Janši na Dovjem je glasnik sporočil: »Nocoj se bo uprla vsa zaslužena Evropa. Le še nekaj ur ali dni nas loči od svobode.«

H kmetu Pavlušu v Mojstrani je vstopil 50-letni Janez Hlebarja, znan gorski reševalec in vodnik ter glasno rekel: »Daj mi požirek žganja, da bom bolj korajžen.« Po prvem požirku je kot obad zapičil oči v Pavluša, očitno si je nečesa domislil in nadaljeval: »Ti imaš v hlevu državnega junca. Veš, nocoj se bomo uprli, Hitler bo zjutraj na kolenih. V počastitev zmage bomo zaklali junca in ga na raznju spekli sredi vasi. To bo veselje! Do novega leta ne bomo več delali.«

Tudi Janez Pavlovčič z Dovjega se je oglašil in Pavlušu dejal: »Če ne boš mogel streljati, ker si invalid, boš pomagal podirati dreve na cesto.« Kmalu se je pri Pavlušu zbralo staro in mlado.

»Pa orožje... kje bomo dobili orožje? so se spraševali, ker so le redki prinesli s seboj staro vojaško

ali lovsko puško. Nekdo je vedel povedati, da bo orožje vsak čas pripeljal tovarnjak. Od kod naj bi pripeljal orožje, tega nihče ni vedel. Menda od tam, kjer so že premagali okupatorja!

V tistih odločilnih trenutkih je bila prva misel organiziranih članov OF in partije, kje dobiti orožje. S to mislijo sta se ukvarjala tudi 36-letni Jože Pečar in 44-letni Pavel Krznarič, tovarniška delavca. Mahnila sta jo naravnost k državnemu lovcu Janezu Koširju v Mojstrani in od njega zahtevala lovsko orožje. Eno puško sta dobila pri Koširju, drugo sta staknila še nekje drugje, tako da sta bila oba oborožena. Preden je odšel na zborna mesto k Pavlušu, je Krznarič dejal ženi: »Dobro me poslušaj: ko bo ura deset, boš zaslišala plat zvona, v železarni bo zatulila sirena in na vrhu Mežaklje bo zagorel kres. To bo znamenje za splošni napad na Hitlerjevo trdnjavo, ki jo bomo še nocoj porušili.«

Ob desetih je Krznaričeva žena Stanka zaman prisluškovala, kdaj bo zaslišala zvonjenje. Upor je kmalu krenil v drugo, nepredvideno smer.

ZANDARJI SO SE V GOSTILNI STEPLI

Razporeženje upornikov na Dovjem nam najbolje ponazori naslednji dogodek: dan pred ustajo je bilo v gostilni pri Blažju na Dovjem več domačinov. Ko so vstopili nemški orožniki, je 23-letni vaški fant Janez Skumavc, po domače Šurkov, namerno treščil vrček piva v zid. Pivo je poškropilo goste, med njimi tudi orožnike. Komandir žandarmerijske postaje Kazianka je ukazal, da se mora Janez drugi dan javiti na žandarmerijski postaji. Janez se je tej grožnji le izzivalno nasmešnil in uprašal: »Kdaj pa, gospod komandir? Dopoldne bo prežgodaj, popoldne pa prepozno.«

Za ustajo na Dovjem so vedeli vsi vaščani od otrok do starčkov. Redka vas, ki na dan ustaje ni imela niti enega ovaduha, pa čeprav so v mraku vaščani že oboroženi hodili po vasi. Ko sta Slovenko in Živan vstopila v Rabičovo hišo, je tam že zasedal vaški štab za upor.

Po spominih Janeza Pavlovčiča so se tistega večera pri Rabiču zbrali: Ivan Dolžan, Janez Pavlovčič (pri Janesku), brata Maks in Lojze Rabič, Kristl Ražen, Martin Skumavc, Janez Skumavc-Šurkov in Jože Zima. Ti naj bi bili pri Mlakarju, ko sta vstopila partizana Ivan Vovk in Franc Konobelj. Težko je reči, kdo je koga bolj občudoval: partizana vaščane ali nasprotno. Če ne štejemo domačina Jaka Rabiča, ki je bil takrat v Selški dolini, sta bila to prva partizana v vasi. In morda od vseh najbolj presenečena. Polde Stražisar jima je rekel, naj gresta na Dovje, da bosta pripeljala nekaj fantov, ki želijo v partizane. Tu pa sta našla že štab ustaje in vse priprave na upor. Naj rečeta ljudem, da nista za to prišla na Dovje? Ne, tega nista mogla in smela, ker bi s tem zrušila vero ljudi v hrabrost partizanske vojske. Saj so jih vendar tako težko čakali kot danes otroci dedka Mraza. Ljudje pred tridesetimi leti so hrepenele in verjeli, da partizana prinašata diha svobode. To je bilo v tistih dneh najslajša beseda na svetu. Prisleda sta k mizi in v dobri uri je bil že izdelan načrt ustaje.

»Razorožimo orožnike,« je predlagal Lojze Rabič, ki je bil med vaščani najbolj bojevit. Tako sta Slovenko in Živan, ki sta prevzela vlogo voditeljev ustaje, zvedela, da orožniki večerjajo v vaški gostilni. Naj takoj povem, da so bili v vaški postojanki le trije žandarji. Komandir se je hranil v svojem stanovanju, ker je imel pri sebi ženo, druga dva pa v gostilni. Redno sta večerjala ob določeni uri v posebni sobi gostilne. Slekla sta suknjiča in orožje obesila na kljuke za vrati, sedla za mizo in večerjala. Glede na te podatke so voditelji upora pri Mlakarju sklenili, da bo prav v gostilni začel akcijo. Pastirja Martina Skumavca so poslali v gostilno, da bi opazoval prihod žandarjev, kam bosta sedla in odločila orožje.

Janeza Pavlovčiča, ki je bil že stara zveza med partijskim vodstvom na Jesenicah in Dovjem, so poslali v izvidnico na cesto in železniško progo. Njegova naloga je bila, da opazuje morebitne premike sovražnika proti vasi ali v okolici. Razen treh vaščanov, ki so bili pri Mlakarju, so vsi drugi odšli po vasi obvestiti fante in moške, naj pridejo na zborna mesto za Hrastarjevo hišo nad vasjo. Franc Konobelj-Slovenko je ostal pri Mlakarju, da bi lahko od tam usklajeval akcije upornikov.

Ivan Vovk-Živan se napada na žandarje takole spominja:

»Ko nas je Martin Skumavc obvestil, da žandarja večerjata v gostilni, smo šli v akcijo. V posebno sobo je vodilo dvojno vrata: ena skozi kuhinjo, druga skozi gostilniško sobo. Z Lojzetom Rabičem sva s pištolami v rokah planila v kuhinjo, kjer je gostilničarka od strahu skušala zakričati, a sem ji z dlanjo zaprl usta.

Nadaljevanje

Tik pred Matičevo smrtjo, ko mi je zaklical, da bo Breda rodila njegovega otroka, se mi je razkrilo, da ravnam napak. Hotel sem preprečiti. Prepozno. Žana sem udaril, čeprav je bil oborožen. Zagrozil sem mu, da ga ubijem.«

»Morebiti je to zadnje res, vendar — prepozno,« je zbežal, v zadregi odvrnil Blisk.

»Toliko lahko povem, da sem po tem dogodku, če se je res tako zgodil, videl Žana. Imel je veliko modrico pod očmi. Ne vem, če to kaj pojasni,« je rekel Jarman. Obrnil se je k očetu. »Prosim te, govori o Žanu, kar zasluži, samo ne poudarjaj — njegov Žan. Takega sina ne maram. In če smo že pri tem, vrgel sem bombo proti stražarju, Žanu nisem namignil, kje se skriva Matic, čeprav sem to vedel. Imam celo dokaz.«

Jarman je vstal in nesel Blisku list papirja. Blisk ga je z zanimanjem bral. Potem je kimal.

»Matičeva pisava, poznam jo. Piše, da mu je učitelj Jarman pomagal. Napadel je stražarja, z njim se je pogovarjal in prošil za to potrdilo, da ga ne bodo primerjali s sinom,« je rekel Blisk. Potem je gledal očeta in mamo.

»Mi smo odrasli. Vsak odgovarja le zase, za nobenega svojca. Ta vojna nas je čudno razdvojila. Hči skriva partizana, ki ga oče izda. Drugi oče pomaga partizanu, tvega življenje, čeprav je njegov sin zagrizen legijaš, ki pomaga policiji, ubija. Včasih tega ni mogoče razumeti. Pri nas smo vsi za partizane. Mi verjamemo, da je moj oče nepismen in je mama končala dva razreda osnovne šole. Pomagala pa sta prvim partizanom, ki so prišli v hišo. Prej sta dajala partizanom hrano, jih prenočila, skrivala, preden sem jaz lahko karkoli napravil zanje. Nekateri pa: imajo šole, bistri so, otroke bi morali učiti domoljubja, pa sodelujejo s tujimi fašisti.«

Breda, komaj da je poslušala. Kako je mogel oče to napraviti? Njen oče — izdajalec? Nikoli se ni ponašal s krepostjo, ni oznanjal morale, tudi do vere je bil mlačen, vendar nekaj človeški ponos, moškost, sočutje mu je prisojala. Nenadno pa? Je temu kriva pijača, ugodje, ubita volja? Je menil, da mora biti na strani sina, če je že v legiji? Kaj pa ona? Se ni opredelila za partizane? Kako je to mogel?

Pogledala je Bliska, ki je nekaj šepetaje razlagal partizanu, ki je potem to zapisal. Nato je Blisk s ostrim pogledom premeril očeta.

»Ste povedali vse po pravici? Boste to podpisali?«

»Bom!« je z ubitim glasom skrušen odvrnil oče. »Kriv sem, slutim, kaj me bo doletelo. Toliko povem, iskreno, zaradi Matice in

VINKO TRINKHAUS

45 IZDAJA

— izdajo obžalujem. Tega ne bi smel napraviti. Prej se nisem vmešaval, zakaj sem se moral ravno takrat.«

Blisk je počakal, da je partizan očetovo priznanje zapisal, potem je ponudil očetu list in ga opomnil, naj prebere in podpiše. Oče ni hotel brati. Le naglo se je podpisal in odrinil list od sebe. Blisk je pomignil partizanu, da je odpeljal očeta.

»Ga boste ustrelili?« je prestrašena vprašala mama.

»Mi ga bomo zaprli v klet. Zvečer ga bomo odpeljali v brigado, kjer ga bodo znova zaslišali, poslali naprej. Prav verjetno pa ga bodo ustrelili.«

Mama se je pognala proti Blisku. Živčno je krčila z rokami, trepetala.

»Zakaj bi ustrelili Antona? Matic se je sam zatekel v našo hišo...«

»Jaz sem ga povabila,« je vzklila Breda.

»Ko je bil že na dvorišču. Zakaj se je obrnil k nam? Nismo partizanski. Moj sin je bil pri legiji. Ustrelili so ga, partizani, če že hočete vedeti,« je divje, očitajoče vpila mama. »Zakaj je prišel Matic in nas pahnil v nesrečo?«

Blisk je z roko mahal mami, naj sede na stol. Nekoliko se je umaknila, sedla pa ni.

»Nič hudega vas ne bi doletelo, če bi Matica odpeljali iz hiše, kamor bi naročil. Tudi, če bi tam padel. Ampak vaš mož je obvestil Žana, legijaše, ki so Matica brez obsodbe, iz zasede ranjenega pobili. Nihče vas ne bi prisilil da z nami sodelujete. Le za hrano, prenočišče. Ne smete pa izdajati! S tem se bojujete proti nam. Zakaj nam očitane, če ravnamo po vašem načelu: Zlob za zlob! Naj bi se mirno puščali ubijati, mi, ki se upiramo, bojujemo za svobodo slovenskega naroda? Poleg vaših želja so še druge, večje, plemenitejše.«

Mama je mrko ošinila Bliska in se brez besed obrnila. Breda je gledala za njo, kako je hitela v kuhinjo. Tudi Breda se je pripravljala, da vstane in odide v svojo sobo. Blisk jo je z zanimanjem pogledoval.

»Bi se želeli še o čem pogovoriti z mano?« je vprašal.

Zelega, je pomislila Breda. Pravzaprav ne. Edino, če bi ji Blisk znal razložiti, kaj je očeta lahko navedlo na izdajo? Tega ni mogla razumeti. Plaho je pokimala. Blisk je poprosil Jarmana in partizana, ki je pisal, da sta odšla. Ko sta ostala sama, je Blisk v zadregi povsili glavo. Potem je le zbral pogum.

Nadaljevanje

Ob tej karavli v Mojstrani je padel Alojz Rabič (Foto arhiv ŽJ)

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

FRANC BAČNIK

36

ZAČETKI ARTILERIJE NA PRIMORSKEM — FORMIRANJE ARTILERIJE V 30. DIVIZIJI

Mitraljezcu Petru Sertiču sem naročil, da se umakne na vrh do naših enot, sam pa sem si naprtal mitraljez. Borci 19. brigade so med tem že obkolili hišo s sovražniki. Po močnem streljanju se je grupa oficirja in sedmih vojakov vdala. Vozili so municijo in sanitetni material za postojanko Klavže in Knežo. Vsem so naprtli na rame material s kamiona in jih odpeljali v ujetništvo na vrh Ponikve.

AKCIJA NA SOVRAŽNI TANK NA BUKOVEM 2. JUNIJA 1944

Po akciji 29. junija v Klavžah je naša artilerijska enota sodelovala v napadu na postojanko Kneža, ki je bila v neposredni bližini vasi in postojanke Klavže. Nismo se spuščali v dolino, ker je bila pot za prevoz topa zelo strma, še huje pa bi bilo priti nazaj na vrh Šentvitske planote. Zato smo streljali na cilje v dolini s položaja pod vrhom grebena planote. Zaradi velike oddaljenosti je bilo malo dobrih zadetkov. Popoldne nas je obiskala tudi »roda« ali »štorklja«.

Prvega julija popoldne je komandant artilerije 9. korpusa

dal povelje, naj se z enim topom odpravim na Bukovo, kjer je bil štab 31. divizije, ki je napadala postojanke od Podbrda prek Koritnice do Grahovega. Vozili ali hodili smo celo noč kajti noč je bila temna, pot slaba in nepoznana. Vseeno smo prispeli v jutru v štab divizije in se javili komandantu. Dal nam je nalogo, naj preženemo tank, ki je na cesti v dolini Bače. Odšli smo proti dolini in resnično zagledali na cesti tank, ob njem pa tri Nemce, ki so ogledovali teren. Top smo postavili in začeli streljati. Nemci so jadorno poskakali v tank in odgovorili z granatami. Uspehov niso imeli, pa tudi nas niso zadeli, ker je bila daljava prevelika, pa tudi zelo velika višinska razlika ni omogočala uspeha. Enota je ostala na položaju do poldneva, tank pa se je umaknil. Popoldne pa je že prišlo do spremembe. Sovražnik je dobil okrepitev in z obkoljevanjem ogrozil naše artilerijske enote na Ponikvah. Te so se umaknile prek Bukovega na Porezen, z njimi pa je odšla tudi naša topovska enota. Ponoči smo se srečali z bataljonom Heine, ki je prispel na teren Bukovo iz Idrije. Nismo imeli izgub, naslednjega dne pa smo se premaknili v Zakriž in Cerkno.

Naše akcije na Baško grapo so bile zelo uspešne in proga je bila razdejana za daljši čas. Dobili smo tudi precej plena.

S to akcijo se je končalo obdobje samostojnega delovanja artilerije 30. divizije. V vključitvijo v skupno enoto — artilerijo 9. korpusa, so se še bolj povečale možnosti delovanja na sovražne objekte, s čimer je bila olajšana borba naših enot vse do končnega obračuna pred Trstom, kjer je končana slavna epopeja naše armade s totalnim porazom sovražnika in začetkom mirnega napredka v novi Jugoslaviji.

PRIPIS: Avtor sestavka FRANC BAČNIK je bil komandir baterije artilerije 30. divizije.

MIRKO ZUPAN

PO TULCE ZA GRANATE V VIPAVSKO DOLINO — V RENČE

V septembru 1944 sta oba divizionarja artilerije IX. korpusa bivala na robu Trnovskega gozda v vasi Trnovo. Z ustanovitvijo artilerije IX. korpusa, oziroma s formiranjem dveh divizionov na Lokvah ob koncu avgusta 1944 in po uspešni akciji 11. septembra

1944 na belogardistično postojanko Črni vrh, v kateri je odločilno sodelovala tudi artilerija IX. korpusa, se je naša enota premaknila v Trnovo. V tej vasi smo septembra 1944 preživljali v pravem pomenu besede mirnodobsko vojaško življenje, saj smo imeli ustrezno celodnevni urnik dela, ki je natančno določal jutranje vstajanje, urejanje bivalnega prostora, jutranjo telovadbo in za tem usposabljanje ekip na posameznih orožjih — topovih. Oba divizionarja sta bila razdeljena na baterije, tem pa so bili dodeljeni topovi različnih kalibrov: havbici v prvem divizionu in dva 75 mm topova, protiklepni top in dva brzostrelna topova v drugem divizionu. Pri štabu artilerije so bili tudi ustrezni referati za uspešno opravljanje vseh nalog, ki jih neka enota potrebuje, kot referat za zvezo, obveščevalno službo, oborožitev, intendanco, saniteto, veterino, propagando, sodstvo.

V popoldanskem času so se borci na političnih urah seznanjali s položajem na bojiščih in uspehih partizanskih enot na ožjem območju Primorske in Slovenije, kakor tudi na območju Jugoslavije in na svetovnih bojiščih. Popoldanski čas smo koristili tudi za osebno higieno in urejanje bivališč. Večerne ure, običajno po večerji, so služile za kulturno dejavnost, predvsem za pevske vaje ob spremljavi harmonikarja.

Poleg tega in vsestranske razgibanosti naj omenim še za ta čas zelo zadovoljivo organizacijo prehrane. Preko intendature je bila celo organizirana peka kruha, kar je verjetno edinstven primer v NOB, vsekakor pa za območje pod kontrolo IX. korpusa. Nemalo časa smo v septembru porabili tudi za pripravo municije in smodnika za predvidene bodoče akcije brigad korpusa. Proti koncu septembra so namreč konkretno teklo priprave za akcijo in napad na Hotedršico.

Za havbico in ostale topove nam je bila potrebna municija. Predvsem za havbice in 75 mm topove smo predelovali šrapnel 100 in 75 mm v probojne ali vsaj v udarne granate. Vendar za te granate nismo imeli originalnih smodniških polnjenj, kakor tudi ne tulcev. Smodnik, ki je bil običajno zaplajen, smo pripravljali tako, da smo ga razrezali na kosčke, skojevke in mladinke so iz blaga padal sešile vrečke, te pa napolnili s predelanim smodnikom po vzoru originalnega smodniškega polnjenja. Smodnik, ki je bil običajno pred uporabo v bunkerjih, je bil vlažen, zato smo ga morali pred samo akcijo tudi sušiti.

Tulce obeh kalibrov smo skušali preko terencev in obveščevalcev pridobiti s terena. Po zbranih podatkih so se tulci, uporabni za nas, nahajali po Vipavski dolini, tudi kot vaza za rože v kapelkah in občestnih znamenjih.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Predsedstvo občinske skupščine Radovljica je na osnovi svojega plana sklenilo, da bodo ločene seje vseh treh zborov občinske skupščine 28. maja. Vsi zbori bodo obravnavali in sprejemali odloke o organizaciji in delovnem področju upravnih organov občine, osnutek odloka o organizaciji komitejev v občini, predlog odloka o organizaciji uprave inšpekcijskih služb Gorenjske, predlog odloka o spremembi odloka o urbanističnem planu občine, predlog odloka o spremembi odloka o urbanističnem načrtu Radovljica-Lesce-Begunje. Potrjevali bodo zaključni račun davkov občanov in zaključni račun prispevkov za starostno zavarovanje kmetov. Na dnevnem redu bo tudi obravnavanje poročil o delu vseh upravnih organov občinske skupščine. Zbora združenega dela in krajevnih skupnosti pa bosta razen tega obravnavala in potrjevala predloge odlokov o spremembi odloka o komunalnih taksah, odloka o razglasitvi splošne prepovedi prometa z zemljišči na območju Zg. Gorij in Bleda, posebej odloka o prepovedi prometa z zemljišči na območju Zasipa ter na območju vikend zone na Goreljeku in v katastrski občini Čestnjava. Sprejeli bodo tudi odlok o spremembi odloka o določitvi prispevnih stopenj za programe občinskih SIS družbenih dejavnosti v 1980. letu.

Izvršni svet OS Radovljica je sklical 95. sejo 15. maja v delovni organizaciji Veriga Lesce. Seje so se razen članov izvršnega sveta udeležili tudi delegati samoupravnih organov in DPO ter vodilni delavci Verige, predstavniki občinske skupščine in občinskih DPO. Celotna seja je bila posvečena oceni gospodarnosti tega največjega delovnega kolektiva v občini za 1979. leto in v prvem četrtletju 1980. leta. Beseda je tekla tudi o srednjeročnih in dolgoročnih proizvodnih usmeritvah, o investicijah in urbanističnih vprašanjih razvoja Verige.

Na 96. seji izvršnega sveta OS Radovljica 20. maja so razpravljali o predlogu družbenega dogovora o ukrepih za omejevanje splošne porabe v občinah za 1980. leto in o povzetku stališč odbora udeležencev dogovora za usmerjanje in razporejanje dohodka v I. tromesečju 1980, ki se nanašajo na izvajanje resolucijskih določil. V obravnavi je bilo tudi poročilo o prihodkih in razporeditvi prihodkov občinskega proračuna za obdobje januar-april 1980, poročilo o delu inšpekcijskih služb v 1979. letu, seznam prostih gradbenih parcel v občini ter predlog pogodbe z Institutom za geodezijo in fotogrametrijo FAAG v Ljubljani za obnovo katastrskih načrtov.

Med dvodnevno obiskom v radovljski občini je član CK ZKJ Svetislav Simić 14. marca sodeloval na volilni konferenci OK ZK Radovljica, kjer je delegatoma spregovoril o nalogah jugoslovanskih komunistov v izvajanju izročil tov. Tita s posebnim ozirom na zahtevno mednarodno politično in gospodarsko situacijo, gospodarjenje in stabilizacijo. Naslednjega dne se je visoki gost udeležil tudi sestankov osnovne organizacije ZK v Iskri Otoče in osnovne organizacije ZK v KS Lesce.

Predsedstvo OK SZDL Radovljica je prejšnji teden sklicalo posvet s tajniki vseh občinskih SIS družbenih dejavnosti, ki so se ga udeležili tudi predstavniki upravnih organov občinske skupščine in LRP Triglav Jesenice. Spregovorili so o poteku javnih razprav v združenem delu in usklajevanju ponudb elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov in vrednotenje programov SIS za plansko obdobje 1981-1985. Priporočila iz javnih razprav bodo obravnavale vse skupščine SIS konec maja. Na posvetu so se dogovorili o postopkih za podpis samoupravnega sporazuma z lokalno radijsko postajo Triglav Jesenice, ki ga nekatere SIS še niso obravnavale.

Sekretariat sveta za obranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij in spomeniško varstvo pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je na seji 22. maja pripravil gradivo za sejo sveta, ki bo konec maja. Podrobno so obravnavali organiziranost in metodo dela sekretariata in spregovorili o nalogah sveta v 1980. letu na osnovi v aprilu sprejetega delovnega programa.

Svet za družbenoekonomske odnose v kmetijstvu pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je 21. maja obravnaval program dela SZDL na področju kmetijstva v občini za 1980. leto in v zvezi s tem sprejel več konkretnih zaključkov. Na seji so obravnavali tudi osnutek samoupravnega sporazuma o samoupravnih razmerjih v organizaciji Kmetijsko zemljiške skupnosti ter njenega statuta.

Na povabilo predsedstva občinske skupščine Radovljica je bil prejšnji teden na obisku v občini delegat slovenske delegacije v zveznem zboru skupščine SFRJ Jože Božič. Občinskemu političnemu aktivu je govoril o osvobodilnih gibanjih v Afriki, s katerimi je dolga leta sodeloval kot predstavnik SZDL Jugoslavije. Zanimiva izvajanja zlasti o osvobodilni vojni v Angoli, kjer je sam sodeloval z borci, je popestril s številnimi barvnimi diapozitivi.

Na 22. seji predsedstva občinskega sveta ZSS Radovljica 21. maja, ki so se je udeležili tudi delegati MS ZSS za Gorenjsko, so ocenjevali že oblikovane planske dokumente TOZD in OZD v občini za 1980. leto. Razpravljali so tudi o gradivu za prihodnjo sejo medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko in v zvezi s tem sprejeli svoja stališča.

Prejšnji teden se je sestal koordinacijski odbor pri OK SZDL Radovljica za pripravo sprejema vlaka bratstva in enotnosti, ki prispe z gosti iz Srbije v Slovenijo 5. junija. Po dosedaj zbranih podatkih bo obiskalo svoje gostitelje v radovljski občini najmanj 40 srbskih gostov. Na seji odbora so se dogovorili za podroben program sprejema in bivanja gostov in tričlanske delegacije pobratene občine Brus.

Skupščina KS Radovljica je aprila sprejela elemente za naslednje srednjeročno obdobje 1981-1985. Prvotno predvideni gradnji občinskega družbenega centra se bodo morali zaradi stabilizacijskih ukrepov, ki povsem omejujejo nove gospodarske naložbe, bržkone odreči. Namesto tega so zadovoljili svet KS, da pripravi vse potrebne izračune za izgradnjo rekreacijskega centra s pokritim bazenom. Ta objekt bi gradili s sredstvi samoprispevka.

V radovljski občini je po podatkih občinskega odbora ZZB NOV Radovljica še okoli 150 preživelih borcev Kokrškega odreda. Vsem nameravajo za jubilejno 35-letnico osvoboditve podeliti knjigo Kokrški odred avtorja Ivana Jana, podobno kot so to storili pred leti, ko so prejeli knjige njihovih brigad in odredov drugi borci.

Na republiškem tekmovanju v počastitev junijskega kongresa slovenskih gasilcev, ki je bilo 17. maja v Domžalah, so med 60 oddelki za požarno varnost enot civilne zaštite največ uspeha dosegli gasilci iz radovljske občine, ki so zastopali gorenjske občine. V svojih skupinah oddelkov iz krajevnih skupnosti s člani do 45 let starosti so zmagali gasilci iz KS Begunje, nad 45 let starosti pa gasilci oddelka civilne zaštite iz KS Bled. V skupini oddelkov iz delovnih organizacij so zasedli prvo mesto gasilci iz Verige Lesce, drugo mesto pa gasilci iz Elana Begunje.

V prvem četrtletju 1980 se je proizvodnja v industriji radovljske občine povečala v primerjavi z lanskoletnimi izidi za 27%. Na tuje je porasel izvoz v primerjavi z lanskim za 28,4% od tega na konvertibilno področje za 20,6%. Vrednost uvoza pa se je v tem času zmanjšala za 26,6%.

Na vsakoletnem obrambnem dnevu, ki ga organizira Šolski center Radovljica, je 16. maja sodelovalo 360 učencev pedagoške gimnazije, srednje ekonomske, gostinske in poklicne kovinarske šole. Na pohodu od Radovljice do Ribnega ob Savi so učenci opravili vaje iz orientacije, ravnanja z vojaško puško, metanja bomb, streljanja z zračno puško in gašenje požarov.

V tovarni Veriga Lesce načrtujejo v 1980. letu izvoz na tuja tržišča v vrednosti 5,5 milijona dolarjev. Že do konca aprila so zaključili pogodbe za prodajo svojih izdelkov na tuje v vrednosti blizu 6 milijonov dolarjev. S tem je delovna organizacija že povsem zasedena z naročili in ho le stežka sprejemala nova naročila.

Osební dohodki zaposlenih v radovljski občini so se januarja 1980 povečali glede na lanske letne za 27%. Poprečje osebnih dohodkov v gospodarstvu je znašalo januarja 7.252 din, v negospodarstvu pa 8.457 din.

V prvih treh mesecih 1980 je turistične kraje v radovljski občini obiskalo 41.517 gostov, ki so ustvarili 206.952 nočitev. Čeprav je bilo v primerjavi z enakim obdobjem lani za 0,4% manj gostov, je bilo zaradi njihovega daljšega bivanja za 5,8% več nočitev. Delež prenočitev domačih gostov je bil 86, tujih pa 14%. V tem času je prenočevalo kar za tretjino več tujcev kot lani.

V počastitev dneva mladosti so likovniki študenti iz radovljske občine v sodelovanju z muzejsko galerijskim odborom pri Kulturni skupnosti Radovljica pripravili likovno razstavo v Sivčevi hiši. Svečana otvoritev razstave je bila v petek, 23. maja, ko je o pomenu dneva mladosti, ki je posvečen spominu tov. Tita, spregovorila predsednica OK ZSMS Radovljica Marjana Bešter. Razstava bo na ogled do 31. maja.

Po tednu žalovanja za umrlim predsednikom Titom je Kinopodjetje Radovljica organiziralo brezplačni predstavi s filmom o Titu za mladino in odrasle v kinu na Bledu in v Radovljici. Razen tega so po znižanih cenah predvajali v obeh dvoranah še tri filme s tematiko o revoluciji in NOB. Vse predstave so bile izredno dobro zasedene, šole pa so zagotovile organizirane obiske.

Na jubilejnim koncertu ob 25-letnici delovanja godbe na pihala DPD Svoboda Lesce so v nabito polni dvorani radovljskega kina 16. maja zvečer podelili za dolgoletno kulturno dejavnost in zasluge najvišje priznanje ZKO Slovenije Gallusove zlate značke 19 godbenikom, srebrne značke 6 godbenikom in bronaste značke 14 godbenikom. Posebna priznanja godbi sta podelila občinski svet ZSS in ZKO Radovljica. Godbeniki pa so podelili svoja priznanja »Pastirček s piščalco« dirigentu Branku Lacku, svetu KS Lesce, ustanovitelju godbe Jaku Erzenju, direktorju Verige ing. Vinku Golcu, direktorju Murke Milošu Šternu in konferenci osnovnih organizacij sindikata Verige. Leški godbi so ob jubileju podelili spominska darila tudi predstavniki vseh slovenskih železarskih godb, ter godbe iz Gorij, Medvoda in Kočevja.

V dvorani radovljske graščine je bil v soboto, 17. maja, občini zbor s kulturnim programom Kulturnega društva Radovljica. Udeležencem zbora je izvršni odbor društva podal obširno poročilo o svojem dvoletnem delovanju ter o dejavnosti vseh društvenih sekcij, pri čemer je posebno poudarjena težava s prostori. Delegati so izvolili nov članski izvršni odbor. Za novega predsednika društva je bil izvoljen Mirko Birk, izvršni sekretar OK ZK Radovljica.

Ob hudem potresu, ki je prizadel prebivalce pobratene občine Brus v Srbiji, je izvršni svet OS Radovljica takoj nakazal 150.000 din prve denarne pomoči. Pozval je vse delovne kolektive, SIS in družbenopolitične organizacije, da začnejo zbiralno akcijo za pomoč prizadetim krajem.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA UPKOJENCEV JESENICE

V soboto, 17. maja, je bil ob številni udeležbi v domu upokojencev na Jesenicah redni občni zbor društva. Občni zbor je pričel predsednik Hanzi Verdnic, ki je prvi del govora posvetil spominu na našega velikega voditelja Josipa Broza Tita. V njegov spomin je predlagal enominutni molk. Nato je pevski zbor društva zapel tri pesmi: Pozdrav Titu, Jugoslavija in Pleničke je prala, pesem, ki jo je tovariš Tito zelo rad poslušal.

Zelo obširno in zanimivo poročilo o delu društva je podal podpredsednik Franc Tepina. Jeseniško društvo upokojencev je po številu članstva najmočnejše izmed šestih društev v občini in šteje 1.323 članov, od tega številca je samo bivših železarjev 1.188 ali 89,2%. Člani živijo v krajevnih skupnostih B. Dobrava, Podmežaklja, Sava, Plavž, Hrušica in Planina pod Golico. Članstvo nenehno narašča, samo v preteklem letu se je društvo povečalo za 45 članov. Vendar s tem ne moremo biti zadovoljni, je poudaril poročevalec, kajti še vedno je okrog 30% upokojencev, ki niso vključeni.

Društvo ima 17-članski izvršni odbor in tričlanski nadzorni odbor ter pet komisij.

Komisija za finančne zadeve je v pretekli mandatni dobi opravila veliko delo, saj samo za leto 1979 izkazuje finančno poročilo po zaključnem računu skupaj v prihodkih in odhodkih 1.684.559,70 din. Društvo že od začetka ustanovitve dobro gospodari, čeprav se večkrat bori s finančnimi težavami.

Delavna je bila tudi komisija za gospodarstvo, čeprav ni mogla realizirati nekaterih sklepov. Ob tem moramo pripomniti, da veliko dela opravijo člani udarniško, kar nedvomno vpliva na zmanjšanje vzdrževalnih stroškov.

Največ delovnih uspehov sta dosegli komisiji za kulturno dejavnost, izlete in letovanja ter komisija za telesno kulturo in rekreacijo. Moški pevski zbor društva, ki šteje 22 pev-

cev, je imel skupaj kar 114 nastopov. Sodelovali so na raznih prireditvah in proslavah v občini, regiji in republiki ter prejeli tudi več priznanj. Zelo prizadeveni je bil ženski krožek ročnih del. Letos so žene ob 8. marcu - mednarodnem dnevu ženskega delovnega dneva pripravile zanimivo razstavo svojih izdelkov in v knjigi obiskovalcev dobile veliko priznanj. Žene se v krožku tudi vsestransko izražajo, v ročnem delu pa najdejo notranje zadovoljstvo in razvedrilo.

Ob državnih, republiških in drugih pomembnih praznikih je bilo organiziranih več proslav in kulturnih prireditev. Imeli so tudi dva brezplačna koncerta, ki so ju izvedli Slakovi pevci in Fantje s Praprotna. Člani društva so bili deležni več različnih izobraževalnih predavanj, nekatere je dopolnjeval tudi film ali diapozitivi.

V vseh letih je vladalo največ zanimanja za izlete. Od 34 izletov z udeležbo 1.696 članov jih je bilo največ po Sloveniji, nekaj v druge republike, dva pa v inozemstvo. Udeleženci izletov so nosili vse stroške sami.

Množična udeležba je bila tudi na športnem področju, saj so športniki kar 66 krat pomerili svoje moči doma in tudi izven občine ter večkrat dosegli solidne rezultate, kar potrjuje 15 osvojenih pokalov.

Lansko leto so v maju jeseniške upokojence obiskali člani društva upokojencev iz pobratenih Trbovlj. Letos bo obisk namenjen in že 14. junija

je predvideno tovariško srečanje upokojencev v Trbovljah.

Najtežje delo je imela komisija za stanovanjske zadeve, ki z reševanjem stanovanjskih problemov ne more biti zadovoljna. Čeprav so na razpolago zadostna finančna sredstva, komisija v lanskem letu ni uspela rešiti nobenega stanovanjskega problema, kljub temu, da nekateri upokojenci stanujejo v neprimernih stanovanjih. Obljubljeno je, da izboljšanje stanja lahko pričakujemo šele konec leta 1980 oziroma 1981.

Društvo nenehno skrbi za prijetno počutje svojih članov, saj ima v prostorih doma na voljo točilnico, radio, televizijski sprejemnik, električni harmonij, več šahovnic, igralne karte in knjižnico z več kot 200 knjigami. Vedno so na razpolago tudi dnevni časopisi.

V zaključku poročila se je Franc Tepina v imenu izvršnega odbora in članov društva lepo zahvalil delavcem TOZD in delovni skupnosti Železarne, sindikatu Železarne, občinskemu svetu sindikata, krajevnim skupnostim Sava in Zvezi društev upokojencev Slovenije, ki so vedno z razumevanjem podpirali dejavnost društva in mu nudili vso možno pomoč.

K doseženim uspehom so čestitali in obenem zaželeli novemu vodstvu društva še uspešnejše delo predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij, predstavniki KS Sava, ostalih DU v občini ter predsednik DU iz pobratenih Trbovlj.

Delovni predsednik Tone Groselj je izrek zahvalo vsem sodelujočim, vsem, ki so društvu nesebično pomagali in obenem poudaril, da bi tudi nekatere SIS morale imeti do društva nekoliko več razumevanja, isto velja tudi za občino. Kajti premalo je ovrednoteno delo društva, ki si že od svojega obstoja prizadeva nuditi ljudem, ki so svoje moči vložili za boljše jutri nas vseh, nekaj več razvedrila in družbene rekreacije v enoličnem življenju.

ORGANI DRUŠTVA INVALIDOV JESENICE O SVOJEM DELU

V petek, 16. maja, je bila prva razširjena seja novoizvoljenega izvršnega in nadzornega odbora, poverjenikov iz krajevnih skupnosti in članov komisij Društva invalidov Jesenice. Seja je bila v prvem delu posvečena spominu najdražjemu predsedniku TITU.

Predsednica društva Marica Potončnik je v svojem govoru rekla: »Ponosni smo, da ima naše društvo tri njegova pisma, s katerimi se nam je zahvalil za naše pozdrave in najlepše želje ob njegovem rojstnem dnevu. Ta pisma so nam neprecenljivi dragoceni spomini in nikdar pozabni.«

Na seji so pregledali realizacijo sprejetega programa dela društva in ugotovili, da je skoraj vse realizirano ali pa v izvajanju. Tako so ugotovili, da je nadvse lepo uspela proslava mednarodnega dneva invalidov, za kar gre zahvala tudi vsem, ki so sodelovali na proslavi, tako izvajalcem kulturnega programa kot organom DPD Svoboda Javornik - Koroška Bela in delavskega doma Julke in Albina Pibernik. Sestega tradicionalnega srečanja težjih invalidov Gorenjske (organizator DI Kranj), ki je bilo nadvse lepo pripravljeno, se je udeležilo 54 članov. Trinajst članov se je udeležilo pohoda po poteh okupirane Ljubljane, 42 delovnim organizacijam so bili posredovani osnutki za popis zaposlenih invalidov ne glede na status invalidnosti in za ustanovitev aktivov zaposlenih invalidov. Za praznik invalidov so obiskali težje invalide na domu, vendar vsega še niso izvedli.

Tudi na področju športne dejavnosti so bili aktivni. Tako so organizirali množično tekmovanje v kegljanju na asfaltu, streljanju in šahu, v počastitev mednarodnega dneva invalidov, na katerem so na

stopale ekipe iz vseh gorenjskih društev invalidov in Raven na Koroškem, s katerim imajo že nekaj let prijateljske stike. Domači športniki so dosegali zelo dobre uvrstitve.

Sprejeli so naslednje sklepe: - da se dokončno organizirano pristopi k popisu zaposlenih invalidov v OZD na območju občine,

- v počastitev meseca mladosti se organizira množično športno tekmovanje v kegljanju na asfaltu - povabi se športnike društev invalidov Gorenjske,

- organizira se izlet v Beograd na grob maršala Tita in ogled drugih znamenitosti,

- da se udeležijo pohoda na Pristavo na proslavo meseca mladosti, - organizira se enodnevni izlet v Goriška Brda - praznik čiščenja,

- v počastitev dneva borca, 4. junija, se organizira za težje invalide »srečanje med seboj«, ki ho že pto po vrsti,

- skrbeti za množično rekreacijo »hodi«.

Predsednik aktiva zaposlenih invalidov Železarne tov. Mlinarič je poročal da je organizacijsko še skoraj vse pripravljeno za srečanje zaposlenih invalidov iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, katerega organizator je letos aktiv Železarne. Srečanje bo 22. junija na Jesenicah in bo imelo poleg kulturnega programa tudi športna srečanja.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

OCENA DELOVANJA DELEGATSKEGA SISTEMA NA SEJI OBČINSKE KONFERENCE SZDL

(Nadaljevanje s 1. strani)

52 združenih delegacij in 35 splošnih delegacij. V osmih krajevnih skupnostih delujejo posebne delegacije in le v treh manjših splošne delegacije.

To je izredno močna osnova za uspešno delovanje delegatskega sistema v občini, saj je poprečno skoraj vsak peti volilec vključen v delegacije. Vendar pa, ugotavljajo v oceni, temu ni tako, kajti, poudarjajo, delegacije še niso aktivno in kontinuirano povezane z delovnimi ljudmi in občani oziroma s svojimi volilci. Vendar pa iz ocene delovanja delegatskega sistema, ki so jo podale krajevne konference SZDL, izhaja, da so pri delovanju delegatskega sistema precej bolj aktivne izven mestne krajevnosti skupnosti. Tako se, na primer, delegacije za zbor krajevnih skupnosti skupščine občine dovolj redno sestajajo, vendar pa v 90 % primerih na nivoju delegacij oblikujejo stališča in mnenja do posameznih vprašanj, čeprav so mnoga med njimi, ki so v pogledu odločanja neodtujljiva pravica in dolžnost vseh delovnih ljudi in občanov.

Mnogo slabše se v krajevnih skupnostih sestajajo delegacije za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti oziroma za njihove zbore porabnikov. Najbolj neredno se sestajajo delegacije za skupščine: kulturne skupnosti, telesnokulturne skupnosti, za raziskovanje, za zaposlovanje, vzgojo in izobraževanje.

Mnogi delegati, ki zastopajo svojo samoupravno skupnost, ne poznajo pravih ravnanj delegatov na sejah zborov skupščin in trmasto vztrajajo pri svojih stališčih in predlogih, čeprav oblikovanih v ozkem krogu, ker ne vedo ali nočejo vedeti, da je skupščina oziroma zbor mesto za demokratično usklajevanje različnih konkretnih interesov z interesi širše samoupravne skupnosti oziroma splošnimi družbenimi interesi.

Podobno oceno delovanja delegatskega sistema kot krajevne konference SZDL so opravile tudi samoupravne interesne skupnosti za: vzgojo in izobraževanje, kulturo, invalidsko pokojninsko zavarovanje, socialno varstvo, otroško varstvo, telesno kulturo, socialno skrbstvo, raziskovalno dejavnost in varstvo pred požarom, vendar bolj z vidika udeležbe na sejah, dnevnih redov in delovanja skupščin nasploh in njihovih organov. Skoraj nobena analiza pa ne vsebuje ocene delovanja delegatskega sistema v celoti, to je od informiranja do aktivne povezanosti delegatov s svojimi volilnimi bazami. V teh analizah ni ocenjeno delovanje konferenc delegacij, ki se pogosto sestajajo nesklepčne ali le zato, da določijo delegata za sejo skupščine. Zelo redki so primeri, da bi na konferencah usklajevali stališča posameznih delegacij, dogaja pa se tudi, da delegacija, ki je nosilka konference, avtomatsko delegira delegata v skupščino.

Strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti nimajo uvednih, še manj pa usklajenih metod za enotno spremljanje delovanja delegatskega sistema. Le v redkih primerih se na sejah skupščin zahtevajo zapisniki sestankov delegacij ali konference delegacij, vendar delegati ne prihajajo z zapisniki na sejo, niti jih kasneje ne pošljejo. To je verjetno tudi eden izmed kazalcev, da se delegacije in konference delegacij sploh ne sestajajo.

Pregledi udeležbe na sejah posameznih skupščin interesnih skupnosti tudi pokažejo, da se delegati iz posameznih delegacij oziroma temeljnih samoupravnih sredin niti enkrat v dveh letih niso udeležili seje. Te ugotovitve veljajo predvsem za delegacije združenega dela in krajevnih skupnosti, ki sestavljajo zbore uporabnikov, kjer se giblje udeležba delegatov od 55 % (varstvo pred požarom) do 75 % otroško varstvo.

V zborih uporabnikov skupščin samoupravnih interesnih skupnosti je ocenjena večja aktivnost pa tudi udeležba, saj se giblje od 57 % (telesnokulturna skupnost) do 83 % (socialno skrbstvo). Seveda pa je tudi pri delegatih v zborih uporabnikov vprašljivo, ali prihajajo na sejo s svojimi stališči ali ožimi stališči ali stališči delavcev svoje organizacije združenega dela. Zato se tudi večkrat dogaja, da prevladujejo ali odločilno vplivajo na posamezne odločitve zbori uporabnikov ob dejstvu, da se običajno oba zbora sestajata na skupnih sejah.

Iz ocene je razvidno, da so interesne skupnosti v tej mandatni dobi:

- 45 % dnevnega reda namenile za proceduralna vprašanja, oblikovanje raznih organov, volitve in imenovanja,
- 30 % materialni problematiki za delovanje skupnosti in
- 25 % sistemskim vprašanjem, vprašanjem o dejavnosti v bazi in

področja posameznih SIS, razprave o osnutkih in predlogih raznih zakonskih predpisov, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

Več kot 50 % gradiv za seje skupščin so pripravili izvršilni organi, medtem ko je ostalo gradivo prihajalo od republiških skupščin in zvez, iz temeljnih organizacij, družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine.

Ocena v nadaljevanju poudarja, da se delovanje delegacij v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih odraža v delovanju skupščine občine, oziroma njenih zborov. Tudi na tem področju se ugotavlja, da delegacije v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih še ne opravljajo v celoti svoje funkcije. V oceni je rečeno, da je razlog predvsem v tem, ker nekatere delegacije in konference delegacij skoraj ne delajo in v mnogih primerih določijo le delegata za sejo zborov ali še tega ne. Delegacije se še ne obravnavajo kot oblika organiziranosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in občanov za izvajanje oblasti in uveljavljanje svojih interesov v skupščini občine. To ocena podkrepljuje s tem, da delegacije v temeljnih skupnostih oziroma organizacijah niso aktivno povezane z delavci in občani v krajevnih skupnostih.

Za zbore skupščine občine je v tem mandatu izvoljenih 91 delegacij v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter 11 v krajevnih skupnostih. Poleg tega pa je 97 delovnih skupnosti, kjer celotna delovna skupnost sestavlja delegacijo. Od tega ima v združenem delu 27 delegacij samostojno delegatsko mesto v zboru, ostali pa se združujejo v 24 konferenc delegacij. Krajevne skupnosti pa imajo vsaka po

dve delegatski mesti v zboru krajevnih skupnosti.

Tudi v tem primeru poročilo oziroma ocena ugotavlja, da konference delegacij, v katere se povezujejo delegacije temeljnih samoupravnih organizacij, zaradi delovanja delegatov v zbor skupščine še niso postale mesto demokratičnega soočanja in usklajevanja interesov tistih, ki so povezani v konferenci. Opaža se celo, da konference opravljajo zgolj formalno obliko povezovanja zaradi določanja skupnega delegata, nekaj konferenc pa se sploh ne sestaja. Kar 23 delegacij je, ki od tri do petnajstkrat niso poslale svojega delegata v zbor združenega dela in po tem sodeč se tudi niso sestale. Le šest delegacij je, ki so redno na vse seje zbora poslale svojega delegata.

V krajevnih skupnostih je le ena delegacija redno pošiljala svojega delegata na sejo zbora, veliko primerov pa je, da so delegacije na sejo zbora pošiljale le po enega delegata.

V oceni je poudarjeno, da se iz tega vidi, da so družbenopolitične organizacije premalo vključene v delo delegacij in da delo delegatov ni vselej podprto z aktivnostjo družbenopolitičnih organizacij. Po delu delegatov in delegacij, ugotavlja ocena, se tudi vidi, da znotraj delovne organizacije niso povezane s samoupravnimi organi in strokovnimi službami, niti delegacije med seboj za usklajen nastop na zborih skupščine občine ali skupščine samoupravnih interesnih skupnosti.

V jesenski občini se zbori skupščine občine sestajajo na ločenih sejah, pri čemer pa ugotavljajo, da so delegati zbora združenega dela manj aktivni in zato tudi odločitve v zboru nimajo vsebinsko opredeljenih izhodišč iz celotnega združenega

dela. Čeprav je udeležba na sejah tega zbora 80 %, se včasih tudi pomembne stvari zelo formalno sprejemajo, zanimivo pa je, da od 19 sej na štirih sejah sploh ni bilo nobene razprave.

Večjo aktivnost ocena pripisuje zboru krajevnih skupnosti, čeprav tudi tu ugotavljajo premajhno povezanost delegacij s krajevno samoupravo in volilci nasploh. V tem zboru je poprečna udeležba na sejah 82 %.

V družbenopolitičnem zboru je poprečna udeležba na sejah 78 %, poprečno pa je na vsaki od 19 sej razpravljalo šest delegatov. Tudi tu še ni ustrezne povezanosti delegatov z družbenopolitičnimi organizacijami, predvsem s SZDL, ki bi morala bolj frontno delovati v tem zboru.

Ob sklepu ocena ugotavlja, da so v delu skupščine občine samoupravne interesne skupnosti še premalo vključene v obravnavo zadev, pomembnih za področja, na katerih te skupnosti delujejo. Dosedanje in še to bolj redke pobude za sodelovanje so prihajale iz skupščine občine. Sodelovanje skupščine občine in skupščin SIS še ni preraslo v stalno in urejeno obliko skupnega obravna-

vanja določenih vprašanj. Tega sodelovanja pa bo nedvomno več, je rečeno ob zaključku ocene, če bo prišlo tudi do večje povezanosti delegacij za skupščino občine in skupščine SIS.

Če smo le nekoliko kritični, moramo priznati, da je ocena delovanja delegatskega sistema v občini zelo borna, tu in tam nepregledna, predvsem pa neveljavna. V oceni, na primer, niti ni omenjeno informiranje, čeprav je to pogoj samoupravnega odločanja, nikjer ni govora o položaju in vlogi socialističnega subjektivnega faktorja v delegatskem sistemu, nikjer ni poudarjena vloga skupščin samoupravnih interesnih skupnosti kot enakopravnih zborov skupščine občine, manjka ocena delovanja državnih izvršilnih organov in strokovnih služb v delegatskem sistemu, še posebno mesto pa bi v oceni morali dobiti družbeni sveti, ki so v občini ta čas v nastajanju. Najbrž si ob tolikšni znanstvenopolitični literaturi, prodornih in jasnih stališčih kongresov, predvsem zveze komunistov in sindikata, pa tudi republiške konference SZDL, take površnosti ne bi smeli dovoliti.

DELOVANJE TITOVEGA SKLADA ZA ŠTIPENDIRANJE MLADIH DELAVCEV IN OTROK DELAVCEV

Letošnji šesti razpis Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev v SR Sloveniji poteka v znamenju težke izjube tovariša Tita, ki nas je vse prizadela in ko vsak dan znova izpričujemo enotno in neomajno voljo, da nadaljujemo začeto Titovo delo, ki je bilo vseh sedem desetletij njegove revolucionarne aktivnosti posvečeno človeku in njegovi sreči v socialistični samoupravni družbi. Številne organizacije združenega dela in posamezniki so nakazali sredstva v Titov sklad za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev, zato mislim, da morajo biti delovni ljudje in občani seznanjeni z družbenimi smotri in doseženimi rezultati tega sklada v SR Sloveniji.

Aprila 1973 so zveza komunistov Jugoslavije, socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije, zveza mladine Jugoslavije, zvezna skupščina SFRJ in gospodarska zbornica Jugoslavije sklenile družbeni dogovor o ustanovitvi Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev. V okviru tega splošno jugoslovanskega sklada so se ustanovili Titovi skladi po republikah in avtonomnih pokrajinah.

V SR Sloveniji smo Titov sklad ustanovili v decembru 1974. leta, ko smo sprejeli pravila o delu Titovega sklada, v katerih smo opredelili družbeni smoter sklada, ki na osnovi solidarnosti omogoča izobraževanje tistim mladim delavcem in otrokom delavcev, ki dosegajo izjemne delovne oziroma učne uspehe in s svojim družbenopolitičnim delovanjem dokazujejo pripravljenost, da sledijo poti tovariša Tita v izgradnji naše socialistične skupnosti.

Titov sklad v SR Sloveniji za razliko od drugih republik in avtonomnih pokrajin deluje v pogojih samoupravno urejenega štipendiranja, ko s kadrovskimi in solidarnostnimi štipendijami zagotavljamo ustrezno družbeno pomoč pri izobraževanju slehernega učenca in študenta in je Titov sklad zato usmerjen v štipendiranje nadarjenih, prizadevnih in ustvarjalnih ter druž-

benopolitično aktivnih mladih delavcev in otrok delavcev. Pri delovanju sklada smo v preteklosti posvečali največ pozornosti opredeljevanju kriterijev, ki jih je moral izpolnjevati kandidat za podelitev štipendije. Še največ dilem je bilo pri opredeljevanju pojma proizvodnih delavcev, ki je bil glede na dosežen družbenoekonomske razvoj preozko postavljen.

Titov sklad je bil vseskozi usmerjen v uresničevanje ciljev kadrovske politike združenega dela, saj je svoje štipendiste usmerjal v prednostne in združenemu delu najbolj potrebne poklice. S štipendiranjem mladih delavcev za izobraževanje iz dela pa je Titov sklad uresničeval načelo permanentnega izobraževanja kadrov in povezanosti dela in učenja. Prizadevali smo si za uveljavitev družbenopolitične vloge Titovega sklada in štipendij iz tega sklada v združenem delu SRS ter še bolj demokratizirati postopek predlaganja in izbire kandidatov ter spoštovanja dogovorjenih kriterijev za predlaganje kandidatov.

Rezultati te akcije se kažejo v rasti števila Titovih štipendistov in kvaliteti predlaganih kandidatov tako v republikah kot tudi v naši občini.

Pregled Titovih štipendistov v SRS in občini Jesenice:

šolsko leto	SRS število štipendistov	število štipendistov	občina Jesenice učenci študentje	mladi delavci
1975/76	93	0	-	-
1976/77	88	0	-	-
1977/78	61	1	-	1
1978/79	294	9	3	2
1979/80	370	10	2	4

V šolskem letu 1979/80 smo v naši občini imeli deset Titovih štipendistov (treh štipendistov, ki niso izpolnili pogojev za napredovanje v višji letnik ne štejemo). Kljub temu je jeseniška občina po številu štipendistov na 1000 zaposlenih nad povprečjem SRS. Poudariti velja, da nam je izvršni odbor skupščine Titovega sklada potrdil vse predlagane kandidate, kar kaže na kvaliteto in odgovorno delo tako predlagateljev, kot tudi izvršnega odbora skupne

komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov v občini Jesenice.

Zahtevni pogoji glede učnega uspeha, za učence se zahteva odličen uspeh, za študente pa povprečna ocena najmanj osem, izhajajo iz družbenih smotrov Titovega sklada.

Učenci in študentje imajo ob izpolnjevanju teh kriterijev rešen gmotni položaj, saj od 1. januarja 1980 znašajo štipendije Titovega sklada v SRS:

	učenci	študentje	mladi delavci
doma	2.246 din	3.628 din	iz dela 7.393 din
vozači	2.592 din	3.904 din	ob delu 3.696 din
v domu	3.368 din	4.750 din	

V letu 1979 smo za Titove štipendije potrebovali 14.417.670 din., za leto 1980 pa smo planirali 18.122.087 dinarjev.

Mislim, da ob višini štipendij ni potrebno poudarjati upravičenosti zahtev, da morajo Titovi štipendisti dosledno izpolnjevati zahtevne kriterije ter velike odgovornosti predlagateljev kandidatov za Titove štipendiste, da izberejo res najboljše mlade delavce in otroke delavcev.

Letošnji razpis Titovih štipendij, ki je bil objavljen v DELU 26. maja 1980, se od razpisov v preteklih letih razlikuje v tem, da v kategoriji mladih delavcev omogoča kandidiranje tudi tistim, ki so redno dokončali štiriletno srednjo šolo. Delo

v neposredni proizvodnji ni več pogoj, temveč le prednostni kriterij pri izbiri štipendistov Titovega sklada. Kljub spremenjenim kriterijem, ki omogočajo evidentiranje možnih kandidatov med večjim številom mladih delavcev in otrok delavcev, pa nas za dosego cilja: na 1000 zaposlenih en Titov štipendist, čaka zahtevna in odgovorna naloga, saj moramo ob upoštevanju štipendistov, ki bodo dokončali šolanje v letu 1980, kadrovati osem novih štipendistov. Tu bodo morali svojo vlogo odigrati samoupravni organi OZD, organi družbenopolitičnih organizacij, SIS, krajevnih skupnosti in vzgojnoizobraževalnih organizacij. Franjo Kragolnik

NA JESENICAH BOMO SPREJELI GOSTE IZ SR SRBIJE 5. JUNIJA

Utrjevanje in krepitev bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, čemur je Tito posvetil največji del svojega z bojem izpolnjenega življenja, je glavni porok za našo zmago v revoluciji in za našo obrambo v primeru morebitne agresije. Utrjevanje in krepitev te neprecenljive vrednote je in bo stalno prisotna med ljudmi vseh naših narodov in narodnosti.

Potrditve tega velikega Titovega dela je dobila svoje konkretne dimenzije v vlaklu bratstva in enotnosti med SR Srbijo in SR Slovenijo.

Zamisel se je porodila na Štajerskem, prvi vlak pa je bil organiziran leta 1961. Tej zamisli je sledila tudi Gorenjska. Takratni okrajni odbor ZB NOV v Kranju je imenoval poseben odbor, ki je pričel z organizacijskimi pripravami vlaka bratstva in enotnosti. Dogovor s tovariši iz SR Srbije je bil, da se v letu 1963 organizira vlak iz SR Srbije in nato vsako drugo leto izmenično.

Prvi gostje naših izgnancev so bili iz področja Valjeva, to je iz krajev, kamor je bilo izgnanih največ Gorenjcev. Vlak je prispel 11. oktobra 1963 z okrog 450 gosti. Takrat je prišlo na Jesenice okrog 200 Valjevcev in okoličanov. Leta 1965 bi se moral organizirati vlak v SR Srbijo, vendar se srbski tovariši tega dogovora niso držali. Na Gorenjskem so si stalno prizadevali, da se začeto delo nadaljuje. Ko je vlak bratstva in enotnosti, ki je prihajal na Štajersko, dobil republiški pomen, smo se Gorenjci takoj leta 1974 priključili k skupni organizaciji vlaka. Seveda se je s tem število udeležencev v obe smeri bistveno zmanjšalo, ker je število udeležencev zaradi kapacitet vlaka omejeno.

Letošnje srečanje gostov in naših bivših izgnancev iz Gorenjske je peto po vrsti, kajti vlak prihaja izmenično vsaki dve leti. V tem obdobju se je tudi struktura udeležencev vlaka bistveno spremenila. V bodoče naj bi v vlaklu z naše strani sodelovali predvsem izgnanci in mladina, na katero naj bi se tudi prenašala udeležba in s tem nadaljnje utrjevanje in krepitev bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi.

Pomen vlaka pa je tudi v utrjevanju družbenoekonomskih odnosov, kar je v teh letih pokazalo vidne rezultate. Združevanja dela in sredstev, zaposlovanje itd. so prisotni in utirajo pot za poglobljanje sodelovanja med pobratenimi občinami.

Letošnji vlak ima še toliko večji pomen za nas vse, da z dejanji dokazemo, da smo vredni velikega Titovega dela pri ustvarjanju bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti in da tresničujemo njegovo izročilo o nadaljnji krepitvi največje vrednote naše socialistične domovine.

Koordinacijski odbor vlaka bratstva in enotnosti pri OK SZDL Jesenice obvešča občane, da pride na Jesenice 44 gostov iz SR Srbije 5. junija. Podroben program bo objavljen v prihodnji številki Železarja in radiu Triglav.

Prostovoljni gasilci Železarne med strokovnim predavanjem v učilnici gasilskega doma Železarne (Foto B. Blenkuš)

DELO INFORMATIVNO PROPAGANDNE KOMISIJE PRI OK ZRVS JESENICE

V sredo, 21. maja, je predsednik komisije za informativno-propagandno dejavnost pri OK ZRVS Jože Urh sklical redno sejo, na kateri so obširno spregovorili o dosedanjem delu in nalogah, ki jih bo treba izvajati v bodočem obdobju.

Informativno-propagandna dejavnost pri občinski konferenci ZRVS Jesenice ima več nalog. Gre za informativno-propagandno dejavnost kot sestavni del splošne aktivnosti občinske organizacije ZRVS v SLO in družbeni samozastiti, pa tudi propagandno dejavnost kot medij za krepitev obrambnih priprav nasploh. Tej dejavnosti so organi občinske konference ZRVS v letu 1979 posvetili posebno pozornost. Tako, na primer, pri OK ZRVS doslej niso imeli nobenega sestanka, na katerem ne bi razpravljali tudi o informativno-propagandni dejavnosti. Izkušnje govorijo, da je mogoče prav na ta način natančneje oceniti stanje informativno-propagandne dejavnosti in definirati akcijski program za njen nadaljnji razvoj in krepitev. Glede dejavnosti komisije pri OK ZRVS za informativno-propagandno dejavnost lahko rečemo, da v tem mandatnem obdobju občutno napreduje. Pri tem delu se komisija nikdar ne opira na klasičen novinarski kader, temveč samo na ljudi iz vrst RVS, ki imajo smisel za takšno dejavnost, znanje in izkušnje. Pri tem pa velja omeniti tudi to, da smo uspeh dosegli tudi na podlagi velikega razumevanja glavnega in odgovornega urednika tednika Železar Joža Varla in celotnega uredniškega odbora. Mnogi članki in obvestila, ki so bila posredovana tedniku Železar, so do sedaj v njem našla dosledno mesto. Uspešno pa je tudi sodelovanje z uredništvom časopisov Glas in TV-15.

Izkušnje kažejo, da smo glede obveščanja naredili uspešne korake, vendar se kažejo tudi določene pomanjkljivosti, ki jih bomo morali odločneje odpravljati. Predvsem smo na področju informativno-propagandne dejavnosti še premalo povezani in organizirani z ostalimi obrambnimi strukturami v občini. Manjka nam določen sistem, ki bi zagotovil predvsem enotno in učinkovito informacijo, s katero bodo delovni ljudje in občani informirani o vseh dogodkih in naših programih na področju dela ZRVS. Pripravi na splošni ljudski odpor in družbeno samozastito. Velja omeniti, da prav v letošnjem letu že beležimo prve rezultate sodelovanja z enoto teritorialne obrambe in enoto protiletalske obrambe.

Programska usmeritev komisije za informativno-propagandno dejavnost za leto 1980 pri občinski konferenci ZRVS Jesenice se uresničuje v skladu s položajem in vlogo, ki jo ima ZRVS v naši socialistični samoupravni družbi, na podlagi izkušenj o dosedanjem delu ZRVS in nalog, ki izhajajo iz dokumentov 8. kongresa ZKS in 11. kongresa ZKJ, sveta predsedstva SRS za ljudsko obrambo, republiške konference SZDL Slovenije in pobude tovariša Tita o kolektivnem delu, odločanju in odgovornosti.

LETOVANJE OTROK IZ JESENIŠKE OBČINE V NOVEMGRADU

Pri občinski zvezi društev prijateljev mladine Jesenice so že oblikovali program letovanja otrok iz jeseniške občine v letovišču v Novemgradu. Letošnja sezona letovanja bo podaljšana skoraj za mesec dni, in sicer se bo začela že 8. junija s šolo v naravi. Naj ob tem povemo, da bo šola v naravi za učence iz jeseniške občine organizirana prvič, in sicer ob skupnem sodelovanju izobraževalne skupnosti, vzgojnoizobraževalnega zavoda in občinske zveze društev prijateljev mladine. Prva izmena šole v naravi bo od 8. do 15. junija, ostale tri izmene pa bodo od 31. avgusta do 21. septembra. V tej šoli se bodo zvrstili učenci četrtilih razredov iz vseh osnovnih šol jeseniške občine.

Ostale izmene letošnjega letovanja v Novemgradu pa se bodo začele 15. junija. V prvi izmeni do 26. junija se bodo zvrstili otroci iz vseh vzgojnoizobraževalnih ustanov v občini. V ostalih izmenah do 31. avgusta pa se bodo zvrstili učenci posameznih osnovnih šol.

Letovišče v Novemgradu so konec prejšnjega tedna začeli urejati in pripravljati. Med drugim bodo prepletkali notranjost vseh hišic v letovišču ter uredili okolico in plažo. Večino teh opravil bodo prostovoljno naredili člani občinske zveze društev prijateljev mladine skupaj z ostalimi.

J. R.

Iz področja informiranja javnosti o delu ZRVS znotraj njene organizacije in širše javnosti bo komisija zagotovila trajno sodelovanje z redakcijami: Železar, Glas, TV-15, Naša obramba, Vestnik ZRVS in lokalno radijsko postajo Triglav. Velja poudariti, da smo tudi pri lokalni radijski postaji Triglav našli na veliko razumevanje pri uresničevanju naših želja. V svoj redni program bo lokalna radijska postaja Triglav vsak prvi četrtek v mesecu uvrščala oddajo o delu ZRVS. Za vsebino oddaje je zadolžen član komisije oziroma novinar radia Triglav Janko Rabič.

Komisija si bo prizadevala, da bo v knjižnicah na razpolago vojaška strokovna literatura, ki je namenjena članom ZRVS in drugim bralcem. V sodelovanju z vsemi obrambnimi strukturami bo komisija nadaljevala z akcijo pridobivanja novih naroč-

nikov za časopis TV-15 in revijo Naša obramba.

Da bo Vestnik ZRVS dejansko vršil svoje poslanstvo, je treba zagotoviti redno mesečno poročanje iz vseh krajevnih organizacij in osnovnih organizacij na občinsko konferenco ZRVS in to do vsakega 2. v mesecu. Vsebinska poročanja bo prikazovala dejavnost organizacije in aktivnost posameznih članov v določenem obdobju. Za poročanje iz krajevnih organizacij so zadolženi člani komisije za informativno-propagandno dejavnost. Zaradi pasivnega odnosa do dela v komisiji za informativno-propagandno dejavnost je v letošnjem letu prišlo do manjših kadrovskih sprememb, oziroma so v krajevni organizaciji ZRVS Kranjska gora in Zirovnica izvolili nove člane, ki so pripravljeni aktivno delati v komisiji.

Izredno pomembna pridobitev za komisijo je fotografski aparat Praktica L2. Ta nam omogoča zbiranje slikovnega gradiva in zato bo ob letošnjem 22. decembru – prazniku JLA organizirana slikovna razstava o delu organizacije ZRVS.

Komisija za informativno-propagandno dejavnost pri OK ZRVS

GASILSKO DRUŠTVO JESENICE – MESTO VABI MLADE

Danes, ko je mladinsko in pionirsko tekmovanje že za nami, lahko vidimo, da nam je mladinski klubski prostor v našem domu resnično zelo koristil.

Res nismo dosegli vrhunskih uspehov, dosegli pa smo vsaj to, da so se fantje teoretično usposobili vsaj še enkrat bolj kot prejšnja leta in tako upamo, da bo tudi praktično delo v naslednjem letu prišlo do pravega izraza.

Za letošnje leto moramo priznati, da nismo bili v polni »formi«, saj smo mlajši pionirji dosegli le tretje mesto, četrto mesto starejši pionirji, mladinci pa so dosegli le »skromno«, peto mesto. Vendar je bilo vseh desetih kar osemindvajset.

Cepprav so bili rezultati nekoliko skromnejši, ne smemo prezreti dela mladinskih mentorjev-članov. Vse priznanje zasluži mladinski referent Milan Kolman in njegova pomočnika Jože Potočnik in Lojze Gregorič. S strokovnim delom in nasveti sta veliko pomagala tudi poveljniki GD Jesenice-mesto Marjan Skubic in predsednik društva Stanko Trampe.

Razen tega, da smo imeli prenašičen program z vajami, smo s prostovoljnim delom očistili dvorišče našega doma, saj nam je od »remonta« mladinskega prostora ostala taka navlaka, da gasilskemu domu resnično ni bila v okras. Pri tem delu

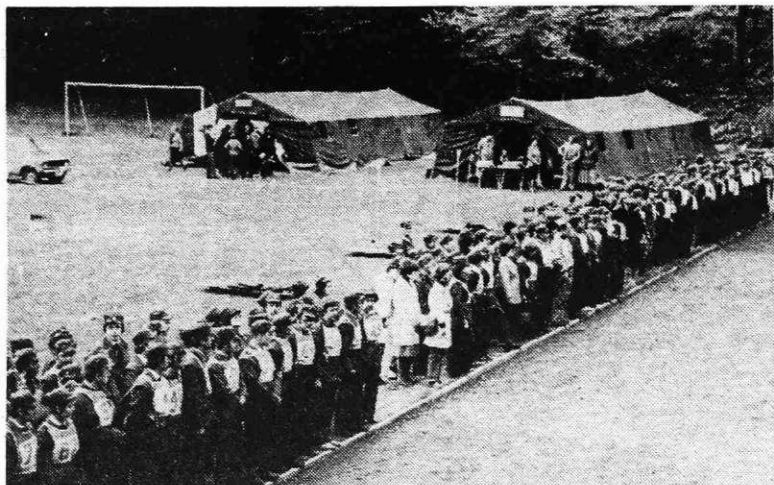
so se izkazali predvsem mladinci, saj je bilo potrebnega precej težaškega dela, kateremu pionirji prav gotovo ne bi bili kos.

Naša nadaljnja naloga je, od pionirjev do članov, da uredimo dvorišče ob gasilskem domu, tako da bo primerno tudi za razne športne dejavnosti. Vsekakor pa moramo izpolniti načrt, ki smo si ga zadali že preteklo leto, to je ureditev balnišča.

Bolj bomo morali okrepiti sodelovanje z občinskim vodstvom ZSMS, kajti trudimo se, da bi bili prisotni pri vseh akcijah, ki jih organizira občinsko vodstvo mladih. Seveda pa moramo razumeti tudi to, da je večina naših gasilcev – pionirjev in mladincev, osmošolcev, oziroma dijakov in jih tako že v šolah nekaj »ukradejo« za različne akcije in nam ostane le bore malo mladih za sodelovanje v akcijah.

Že dolgo bi radi ustanovili tudi žensko deseto. Sicer imamo nekaj članic, da bi lahko sestavili kompletno deseto. Zato vabimo dekleta, ki želijo sodelovati pri našem humanem delu, od gašenja požarov do prve pomoči sočloveku, da pridejo v Gasilsko društvo Jesenice-mesto (na Plavžu) in se javijo v zgornjih prostorih doma vsak dan od šestnajste ure naprej.

L. G.

Pred pričetkom tekmovanja enot prve pomoči jeseniške občine (Foto B. Blenkuš)

RDEČI KRIŽ VABI IN POZIVA

Rdeči križ Slovenije organizira V SREDO, 4. JUNIJA, že trinajsto zaporedno akcijo zbiranja oblačil, obutve, posteljnine in pohištva.

Tudi letos bo akcija potekala hkrati po vsej Sloveniji in bodo darovane predmete aktivisti RK POBIRALI OD 17. DO 19. URE.

Lani so občani in delovni ljudje v SR Sloveniji oddali RKS okrog 170.000 kg raznega blaga. To je bilo potem razdeljeno družinam in posameznikom, katerim je taka pomoč še potrebna. Del pa so ga organizacije RKS shranile za pomoč ob naravnih in drugih nesrečah.

Ko boste letos pripravljali blago, ki ga ne potrebujete več, vas prosimo, da posebno pozornost posvetite odbiranju otroških in moških oblačil, perila in posteljnine. Če pa nameravate oddati pohištvo, vas prosimo, da to poprej sporočite občinskemu odboru RKS.

Prav tako vas pozivamo, da ob tej priliki oddate vse neuporabne tekstilne predmete.

Vse odbrane uporabne in neuporabne predmete zvežite v svežnje, NA KATERIH VIDNO OZNAČITE, ALI VSEBUJEJO UPORABNO ALI NEUPORABNO BLAGO. Svežnje nato oddajte na zbirno mesto v vaši krajevni skupnosti V SREDO 4. JUNIJA DO 17. URE. V mestu Jesenice (KS Plavž, Sava, Podmežaklja) pa na C. m. Tita 65.

Vabimo vas, da v tej akciji po svojih močeh sodelujete.

Rdeči križ Slovenije
Občinski odbor RK Jesenice

Narcisne poljane v Plavškem rovu (Foto B. Blenkuš)

OBČINSKO PRIZNANJE – 1. AVGUST

Na podlagi 5. člena odloka o priznanju občine Jesenice (Ur. vestnik Gorenjske št. 18-156/78) odbor za izbor nagrajencev in podelitev priznanj občine Jesenice

RAZPISUJE OBČINSKO PRIZNANJE 1. AVGUST ZA LETO 1980

Občinsko priznanje 1. avgust se podeli:

1. zaslužnim delavcem ali skupinam delavcev za večletno uspešno in vidno delo v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, društvih ter drugih organizacijah in skupnostih v interesu skupnosti in družbe; ali za izjemno pomembna družbeno koristna dejanja in naloge na kateremkoli področju delovanja ter za aktivno družbenopolitično in samoupravno udejstvovanje, ki prispeva k napredku pri uveljavljanju socialističnega samoupravljanja;

2. organizacijam združenega dela, delovnim in drugim skupnostim, družbenim in drugim organizacijam ter društvom za:

– nadpoprečne in izjemne rezultate v gospodarjenju ter uresničevanju samoupravljanja, ki so prispevali in prispevajo k razvoju in splošnemu napredku občine;

– uspehe, dosežene v dograjevanju samoupravljanja oziroma samoupravnega sistema v neposrednem izražanju splošnih in dolgoročnih interesov s pravilno usmeritvijo v politiki oblikovanja in delitvi dohodka in spoštovanja načela nagrajevanja po delu;

– delo, opravljeno na področju družbenih in drugih dejavnosti, prežeto z znanstvenim marksističnim pogledom na svet in vsakodnevno usmerjeno k izgradnji socialistične samoupravne družbe;

– uspešno oblikovanje izjemnih organizacijskih oblik samoupravnega organiziranja in samoupravnega urejanja družbenih odnosov ter učinkovito izvajanje planiranih nalog.

Predloge za podelitev priznanj lahko dajo organizacije združenega dela, krajevnne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije, društva in družbene organizacije, delovne in druge skupnosti.

Obrazloženi predlogi morajo biti predloženi Skupščini občine Jesenice – odboru za izbor nagrajencev in podelitev priznanj občine do 30. junija 1980. V predlogu morajo biti navedeni tudi splošni osebni podatki o predlaganem kandidatu.

Odbor za izbor nagrajencev in podelitev priznanj občine Jesenice

ŽENSKÉ IZ KS PLAVŽ NA IZLETU

Sicer pozna in muhasta pomlad je prebudila iz prezimovanja tudi članice sekcije za družbenopolitično aktivnost žensk pri KK SZDL Plavž, ki smo se v soboto, 24. maja, zbrale pred zdravstvenim domom na Jesenicah in se ob šestih uri z avtobusom Globtours odpeljale po Gornjesavski dolini.

Na kratkem postanku v Kranjski gori sta nas sofer Emil in spremljevalec Franci »počastila« in tako še povečala že prej odlično splošno razpoloženje, k temu je prispevalo tudi vreme, saj se je, kljub ne ravno ugodni vremenski napovedi, rojeval prekrasen spomladanski dan.

Mimo Trbiža smo med Karnijskimi in Julijskimi Alpami prispeli v Karnijsko dolino.

Prispeli smo na področje, kjer je potres leta 1976 bolj ali manj prizadel vsa naselja. Kot prvo smo obiskali Naborje, kjer so kljub temu, da je naselje precej obnovljeno, še močno opazni sledovi potresa. Tudi vas Pontebela je bila prav tako močno prizadeta, od Pušje vasi (Venzona) pa so vidne le ruševine visokega kamnitega obzidja, ki jo je obdajalo. Nova vas je, tudi s prispevkom Jugoslavije, povsem obnovljena in danes vaščani stanujejo v prijaznih montažnih hišicah.

Po krajšem postanku v naselju Lessi, poleg Humina (Gemona), smo nadaljevali pot po lepi dolini, kjer so nam dvojezična krajevna imena dokazovala, da tu živi še mnogo Slovencev. Tu žive narodnostno močno zavedni ljudje, tu je deloval

Bevkov kaplan Čedermac. Jezik, ki ga govorijo, je rezijansko narečje, ki pa je za nas bolj težko razumljivo.

Prešli smo v pokrajino Furlanijo, rodovito in bogato z razvito lesnopolitično industrijo.

Skozi Tricesimo, ki je bil v času Rimljanov obrambna postojanka in kjer je že opazna obmorska arhitektura in skozi Videm (Udine), lepo in čisto mesto s 96.000 prebivalci, smo nadaljevali pot do Redipuglie in se ustavili ob mogočnem spomeniku v prvi svetovni vojni padlim italijanskim vojakom.

V programu našega izleta je bil tudi ogled Doberdoba »slovenskih fantov groba«, vendar nas je pot skozi Tržič (Monfalcone) pripeljala le do vasi Doberdob, medtem ko smo spomenik, žal, obšli.

Ob robu Stare Gorice smo v Rožni dolini prešli italijansko-jugoslovansko mejo in ob Novi Gorici nas je pot peljala do gradu Kromberk, kjer smo, po krajšem ogledu novogoriškega muzeja – čas nam je bil že odmerjen, v prijetni restavraciji ob dobri postrežbi imeli kosilo.

Prijetna je bila tudi vožnja po prelepi Soški dolini, skozi Kobarid in Bovec, po prekrasni dolini Trente ob vznožju naših gorskih velikanov, pa čez še zasneženi, a že prevozni Vršič.

Se kratek postanek v Kranjski gori in že smo bili, hvaležni predsednici Gizeli Velikonja in ostalim sodelujočim za dobro organizacijo, spremljevalcu za izčrpno razlago in pripoved, soferju pa za varno vožnjo, spet na Jesenicah.

V. J.

PAPIRNA AKCIJA 1980

Tudi v letošnjem šolskem letu smo organizirali papirno akcijo. Nanjo smo se učenci vse leto skrbno pripravljali. Težko bi bilo prekositi lansko rekordno količino zbranega papirja kar za šest ton in več, če ne bi papirja vse leto skrbno zbirali. V treh dneh smo z vozički in s prikolicami pripeljali v šolo 27.810 kg papirja.

Najboljši so bili učenci 4. a razreda, ki so zbrali 102 kg na učenca, drugi pa so bili učenci 7. a s 97,5 kg, tretji pa učenci 6. b z 91 kg papirja na posameznika.

Papirno akcijo smo vključili v tekmovanje za najboljši razred

šole, zelo vabljiva pa je bila tudi nagrada – prosti dan za najboljši oddelek tako na višji kot na nižji stopnji.

Škoda, da ne zbiramo tudi steklenic in drugih steklenih predmetov, starih krp in drugih za nas nekoristnih stvari, saj jih naše gospodarstvo zelo potrebuje.

Šolska skupnost učencev je sklenila, da bomo del denarja za zbrani papir namenili za potrebe učencev v šoli, preostali denar pa bomo naložili na svoje finančne knjižice.

Barbara Zupančič, 6. b
COŠ Gorenjski odred Zirovnica

V MAUTHAUSENU IN DACHAU

Komisija za bivše politične zapornike, internirance in izgnance pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice je skupaj s poslovalnico KOMPASA na Jesenicah ob 35-letnici osvoboditve koncentracijskih taborišč in spominskih svečanosti v teh krajih organizirala za bivše internirance, njihove svojce in člane ZZB NOV jeseniškega in radovljanskega območja tridnevno potovanje v Mauthausen in Dachau.

DELAUSKEMU RAZREDU, DELOVNIM LJUDEM IN OBČANOM, NARODOM IN NARODNOSTIM SOCIALISTIČNE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE, UMRL JE TOVARIS TITO.

To je bila nenadna novica 4. maja ob 19. uri, ki smo jo slišali na valovih radia Ljubljana v avtobusu Kompas v okolici Spittala v sosednji Avstriji. Vozili smo se proti avstrijsko-jugoslovanski meji, proti naši domovini, zadovoljni, da smo se udeležili potovanja, na katerem smo se ob 35-letnici osvoboditve nacističnih koncentracijskih taborišč poklonili spominu milijonom nedolžnih žrtev uničenih in dolgoletnem pokolu, katerega so z neverjetno pedantnostjo in krutostjo izvajali zločinci Hitlerjevega novega reda.

Zgodilo se je tisto, kar smo po tistem in s skrbjo slutili, toda nismo mogli verjeti. Mislili smo, da Tita fizično ne bomo izgubili nikoli. Za to je bila vest o njegovi smrti sprejeta z veliko bridkostjo v srcih vseh nas v avtobusu. Ne moremo verjeti, toda novico, za katero smo upali, da še dolgo ne bo prišla, ponavlja glas iz radia, na to pa še razglas CK ZKJ in predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. Solze pritiskajo na oči. V avtobusu je nema tišina. Na prvem parkirišču ob cesti ob 19.30 se avtobus ustavi. Tišina... Vodič Kompas prosí, da vsi zapustimo vozilo. V tišini zapuščamo avtobus in stopimo v temno deževno noč. Nihče nam ni ukazal, kaj naj storimo. Po inerciji tistega, kar se mora zgoditi, smo se postavili v polkrog. Stojimo molče... največji moči je zmogla mladinka Darja Cimžar, ki je objokana stopila pred nas in predlagala minuto molka v spomin pravkar umrlemu tovarišu Titu. Želela je govoriti, toda vse njene besede so odnesle solze, ki so se ji zlivale iz oči. Minute, te krute, črne minute nihče ni želel prekiniti. Kaj je minuta? Saj v tem kratkem času ne moremo izkazati vsega spoštovanja, žalosti in zahval največjemu sinu naših narodov in narodnosti. V tišini, ki je kot svinec pritiskala na naša čustva pripadnosti tovarišu Titu, je bilo slišati v temi samo jok in težke kaplje dežja, ki so se pridružile neizmerni žalosti. Nekdo si je vseeno drznil in nas predramil iz tega molka z besedami: SLAVA MU!

Tako nekako, saj vseh čustev ni mogoče opisati, je skupina 50 Jeseničanov, med katerimi so bili trije iz Radovljice in eden iz Kranja, med njimi pa tudi sedem preživelih internirancev, v tujini počastila spomin na ljubljene Tita. Kilometri do meje so se nam vlekli v neskončnost. Težko smo pričakovali prestop v domovino, po kateri smo ta trenutek začutili še večje hrepenenje. Na meji so bile zastave že na pol droga. Obvezne formalnosti ob prestopu meje so tokrat zamenjale tihe besede milčnikov in carinikov: dober večer, lahko noč, srečno. Že se spuščamo v dolino, brez besed, žalostni. Tudi gost dež, ki neprenehoma lije, kakor da oznanja globoko žalovanje in veliko izgubo, ki je doletela pobratene narode in narodnosti Titove Jugoslavije. Jesenice so bile prazne, tihe, le posamezna zakasnela potniška vozila so hitela proti domu...

Z Jesenic smo odpotovali 2. maja ob 5. uri. Napolnili smo udoben Kompasov avtobus z vodičem Janezom Habjančičem in voznikom Francem Gorzetičem. Na poti proti Trzinu je predsednica komisije za bivše politične zapornike, internirance in izgnance pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice, Reška Prešern vsem potnikom zaželela prijetno potovanje in na kratko orisala njegov pomen. V imenu komisije je izrazila veliko zadovoljstvo, da se je potovanja udeležilo toliko mladih, posebno pa, da so nekateri starši vzeli s seboj tudi svoje otroke, ki naj bi se seznanili, kje in kako surova usoda je doletela veliko tistih, ki so ljubili svobodo svoje domovine. Poimensko je pozdravila Simonu Šanca, 12 let in Marjana Kerštajna, 13 let, oba učenca osnovne šole Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora. Mojca Noč, 10 let in Boštjana Kos, 13 let, oba učenca osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice. Predstavila je tudi bivše internirance iz taborišča

Mauthausen, Miša Mirkovića-Miha in iz taborišča Dachau Bineta Kobentarja, Petra Obida in Franca Žumra ter Marijo Paušič, katere mož je bil sežgan v krematoriju v Dachau. Potovanja so se udeležili še interniranci iz taborišča Oswiecim, poleg Reške Prešern še Alba Kosel z Jesenic in Janez Mubi iz Kranja. Bivše internirance iz koncentracijskih taborišč Mauthausen in Dachau je Reška Prešern zaprosila, naj potovanje obogatijo s svojimi spomini na čas, ki so ga preživeli v taboriščih. Ker smo se bližali Ljubljani, na katerem so nacisti imeli eno od podružnic taborišča Mauthausen, je vodič Janez podal nekaj osnovnih podatkov o tej podružnici in zaprosil tovariša Miša Mirkovića, da pove nekaj o življenju in mučenju internirancev v tej ljubeljski podružnici. Mirković je povedal, da je bil aretiran na Jesenicah leta 1942. Nekaj časa je bil zaprt v Begunjah, nato pa transportiran v Mauthausen. Ko je »uspešno« izdržal vse faze karantene, drugih preizkušenj in izživljanja raznih kapojev je — kriminalcev, so ga kot »sposobnega«, čeprav je tehtal le nekaj čez 40 kg, poslali v podružnico na Ljubelju. Podružnica na Ljubelju je bila 49. od 72. kolikor jih je bilo v sklopu koncentracijskega taborišča Mauthausen. Interniranci so delali pri gradnji predora Ljubelj. Mirković je pripovedoval o strahotnih pogojih, v katerih so živeli in delali, o pretepanju in drugih zločinških početih nacistov. Z nekaterimi najboljimi in zaupnimi tovariši je nenehno koval načrt za pobjeg iz taborišča. To mu je uspelo leta 1944. Z dvema tovarišema je uspel pobegniti zasledovalcem, ki so jih spremljali psi. Pridružil se je partizanom in sodeloval v zaključnih bojih proti nacistom in domačim izdajalcem, pri dokončni osvoboditvi naše domovine.

Na poti od Ljubelja skozi Koroško do Mauthausena nam je vodič Janez razlagal kulturne in gospodarske zanimivosti in zgodovinske posebnosti mest, skozi katera smo se vozili. Posebno zanimivo je bilo njegovo opisovanje številnih gradov, ki imajo veliko zgodovinsko vrednost.

Po prihodu v koncentracijsko taborišče Mauthausen smo se takoj napotili k spomeniku umorjenih internirancev iz naše domovine. Tovariš Mirković je z dvema pionirkama v imenu ZZB NOV Jesenice k spomeniku položil venec, pionirke pa so prižgale sveče. Z enominutnim molkom smo počastili spomin žrtev strahotnega uničevanja v tem zloglasnem taborišču. Bine Kobentar je pred spomenikom spregovoril o letošnjem praznovanju 35-letnice zlozlo nacistične Nemčije in osvoboditvi koncentracijskih taborišč. Orisal je težke čase, ki jih je naše ljudstvo preživljalo pod nacistično okupacijo v času boja za obstoj naših narodov in narodnosti. Poudaril je, da so posebno težke čase preživljali tisti, ki so se znašli v zaporih in koncentracijskih taboriščih, zato njihovih žrtev in prispevka k osvoboditvi ne smemo nikoli pozabiti. Nazivem in fašizem skušata tu ali tam zopet dvigniti glavo, toda upajmo, je naglasil tov. Kobentar, da se strahote koncentracijskih taborišč ne bodo nikoli več ponovile. Slovesnost pred spomenikom je bila zaključena z recitalom, ki sta ga izvedli tovariši Slavka Gasar in Ivanka Torkar. Ogledali smo si spominski park, v katerem stojijo umetniško oblikovani pomniki, posvečeni žrtvam iz vseh evropskih narodov. Mislim, da je ta spominski park najlepši, kar jih je urejenih v počastitev žrtvam nacističnih koncentracijskih taborišč. Skoraj pri vsakem spomeniku smo se zadržali nekaj trenutkov in zaželeli, da naj bi bili ti pomniki resnično večni opomin, da se nikoli in nikjer ne ponovijo zločini, ki so uničili milijone ljudi.

Najbolj pretresljivi trenutki so nas prevzeli pri ogledu kamnoloma tik pred taboriščem, do katerega vodi 178 stopnic, strmo vklesanih v živo skalo, po katerih so morali interniranci za kazni nositi iz kamnoloma težke tovore kamna. Mnogim so te stopnice pomenile smrt — krogo v glavo. Na appelplatzu (zborno mesto za internirance) nam je tovariš Mirković povedal veliko pretresljivih in grozljivih podatkov. Kaj vse so počeli Hitlerjevi rablji, ki so bili sami kriminalci in zločinci najvišje stopnje. Razkazal nam je barako, v kateri je prebital težke dneve svojega bivanja v

tem taborišču. Pozorno smo poslušali pripovedovanja še žive priče nacističnih zločinov in glej naključje in ironijo. Nenadna strahovita nevihta nas je pregnala z appelplatza, katerega Mirković in tisoči drugih internirancev niso smeli zapustiti tudi v najslabših vremenskih razmerah. Zaključili smo z ogledom Mauthausena in nadaljevali pot proti Münchenu.

Po poti nam je tovariš Bine Kobentar, interniranci iz Dachaua, pripovedoval o težkem življenju internirancev v tem koncentracijskem taborišču. Vedno isto. Lakota, težko delo, pretepanje, ubijanje s koli, izmišljevanje vedno novih in novih načinov uničevanja. Vse to pa je spremljalo poniževanje medicinski poskusi na živih ljudeh, blok smrti, obvezen appelpplatz, zverinska početja pijanih esesovcev in kriminalcev kapojev, ki so imeli na vesti številna zločinstva in kot finale v tem tekmovalju uničevanja ljudi — dušitev s plinom in sežiganjem v krematoriju. Pripovedoval je o organiziranosti in solidarnosti internirancev, kar je rešilo ali vsaj malo olajšalo življenje mnogim obupanim ali obolelim tovarišem. Osvoboditev so pričakovali organizirano in pripravljeni tudi na boj. Po osvoboditvi so interniranci prevzeli skrb in odgovornost za organizirano življenje. Na žalost je nekaj internirancev po osvoboditvi podleglo zaradi pretiranega uživanja hrane. Izčrpan organizem ni prenesel obremenitev in zato so nekateri tovariši umrli. Tako smo bili delno seznanjeni in pripravljeni na obisk taborišča Dachau, ki je bil v programu našega tridnevnega potovanja.

Drugi dan smo izkoristili za ogled Münchena. To je lepo mesto. Njegova zgodovina sega že v 1158. leto. Poln je spomenikov, kulturnih ustanov, lepo urejenih in negovanih parkov. Promet je dobro urejen. München se ponaša z najlepšo železniško postajo v Evropi. Podzemeljska železnica je nekaj posebnega. Kulturno življenje je zelo razgibano (glasbeniki samostojno koncertirajo na trgih, kjer tudi slikarji slikajo ali razstavljajo svoja dela), tu je tudi »sladko življenje«, številne trgovine so prava paša za oči. V drugi svetovni vojni je bil München 66 krat cilj zračnih napadov zavezniških letal. Posebno je bilo porušeno središče mesta. Sedaj je vse popravljeno, celo tisto, kar je izgledalo nemogoče. Poleg mesta so zgradili za olimpijske igre leta 1972 veliko olimpijsko mesto in stadione za vse športne panoge. Ponosni so na visok olimpijski stolp, ki je del sodobne arhitekture. Prelistaval sem različne prospekte tega mesta, toda tudi v tistih delih prospektov, ki govorijo o bogati zgodovini te bavarske prestolnice, nikjer nisem zasledil zapisa o obdobju, ko se je Hitler pripravljala na nacistično ekspanzijo, iz katere so nastala tudi koncentracijska taborišča. Zapisano pa je, da je v Münchnu živeti zadovoljstvo.

Naslednjega dne, 4. maja, smo se napotili v Dachau, kjer je bila predvidena osrednja slovesnost ob 35-letnici osvoboditve vseh koncentracijskih taborišč v Nemčiji. Pred slovesnostjo smo si ogledali muzej taborišča, cerkve, ki so zgrajene v svobodi (krščanska, evangelična in židovska), nekatere barake, ki še stojijo, plinske »kopalnice« in krematorij.

Prvi del slovesnosti je bil pred zgradbo krematorija. Čeprav je bilo vreme deževno, se je na tesnem dvorišču ob zgradbi krematorija zbralo veliko ljudi raznih starosti in narodnosti. Slišati je bilo francosko, angleško, poljsko, rusko, madžarsko, nemško, srbohrvaško, slovensko... V dežju povešene zastave vseh narodov Evrope so oznanjale svečan dogodek. Veliko bivših internirancev je v zebastih taboriščnih oblekah, nekateri so na invalidskih vozičkih. Fanfare so oznanile začetek komemoracije v počastitev vseh sežganih v tem zloglasnem koncentracijskem taborišču. Sledijo komemorativni govori, minuta molka in žalostinka mladinske godbe iz Münchena, s katero je končan prvi del slovesnosti. Vsa zbrana množica se je v povorki napotila na več kot kilometer oddaljeni prostrani appelpplatz, na katerem je bil ob prisotnosti nepregledne množice ljudi in praporov osrednji del slovesnosti. Množici je govoril predstavnik predsednika Zveze republike Nemčije in predsednik komiteja bivših internirancev v Dachau in predstavniki nekaterih drugih naprednih organizacij. Ob zvokih fanfar je bil k spomeniku vseh žrtev taborišča Dachau najprej položen venec Zveze republike Nemčije, potem pa veneci vseh držav Evrope, med katerimi je bil tudi venec Socialistične federativne republike Jugoslavije. Med skoraj enournno komemoracijo je bilo položenih okoli sto vencev, med katerimi je bil tudi venec ZZB NOV Jesenice, ki so ga položili interniranci tega taborišča: Bine Kobentar, Peter Obid in Franc Žumer. Kako ponosni smo bili, ko je bilo objavljeno ime borčevske organi-

zacije Jesenice — Jugoslavija... Od jugoslovanskih predstavnikov so vence položili še predstavniki borčevske organizacije iz Maribora, Reke in Pule.

S polaganjem vencev je bila slovesnost sklenjena. Razšli smo se z globokim spoštovanjem do žrtev, ki so jih narodi Evrope tako slovesno počastili. Ker je vse, kar smo videli in zvedeli, nemogoče opisati v kratkem zapisu, priporočam vsem, ki so se udeležili potovanja in ostalim bralcem Železarja, da lahko veliko

več o koncentracijskih taboriščih preberejo v posebni številki LI-STOV, ki je kot priloga Železarja izšla 8. maja.

Na koncu sem dolžan v imenu vseh udeležencev potovanja izreči zahvalo vozniku avtobusa Francetu in vodiču Janezu za prijetno vožnjo oziroma strokovno vodenje potovanja, pozornost in razumevanje do vseh potnikov, posebno pa do starejših.

Franjo Ropret

Slavka Gasar recitira pred spomenikom v Mauthausnu (Foto F. Ropret)

Grupa Jeseničanov pred jugoslovanskim spomenikom v Mauthausnu (Foto F. Ropret)

7 srečanje pihalnih orkes

Iz sedmega srečanja pihalnih orkestror delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, ki je bilo 17. maja v Lescah.

ČUFARJEVI ŠČURKI V BRECHTOVSKI IZVEDBI

Pretekli četrtek, 22. maja, smo na Jesenicah doživeli izjemen kulturni dogodek, ko se nam je predstavilo Slovensko narodno gledališče Maribor – drama z grotesko našega rojaka Toneta Čufarja ŠČURKI, ki je v Mariboru doživela krstno izvedbo. Imenitna režija Aleša Jana, ki je v zahtevni Čufarjev tekst, ki se razteza med ekspresionizmom, novo stvarnostjo in socialnim realizmom, vključil songe, je resnično dala predstavi brechtovski dramaturški slog. Seveda je k odlični izvedbi prispeval ves izredni igralski ansambel in ostali strokovni sodelavci. Le z obiskom smo Jeseničani še enkrat razočarali, saj je bila dvorana le polovično zasedena, vendar pa z gledalci, ki so ob koncu predstave Mariborčanom pripravili prave ovacije.

Iz življenja in dela Toneta Čufarja, ki ga je v njegovih Izbranih delih, ki jih je izdal leta 1976 kulturno umetniški klub pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, opisal prof. Emil Cesar, vzemo, da se je Čufar pred letom 1935 intenzivneje ukvarjal z obsežnejšim delom pod naslovom Mali Babilon, prvič pa ga je omenjal v pismu Edi Komavljevi 19. marca 1935, ko je že razmišljal, da bi ga naslovil Ščurki. Tako pravi v pismu:

»Z grotesko, ki bi se vršila v mrtvašnici, bi rad prikazal spačen obraz družbe! Tudi naslov že imam! In glavno vsebino! Nastopali bi brezposelni, tihotapci, zaljubljeni, samomorilci, pijanci, grobarji, oblast itd. Imenitna misel, ki me vselej opaja, kadar jo razglabljam...« (Tone Čufar, Izbrana dela, str. 291)

Čufar je bil 28. januarja 1936 še z mnogimi drugimi aretiran in sodišče za zaščito države ga je obsodilo na eno leto robije in pet let izgube častnih pravic. S pisanjem Malega Babilona oziroma Ščurkov je nadaljeval v ječi. Aprila 1936 je v pismu Edi Komavljevi že sporočil: »V praznikih mi ni manjkalo dobrot, vendar sem si sam pripravil najlepše pirhe: dovršil sem grotesko!!!« V pismu 24. maja pa je to še komentiral: »Če ne bi bil zaprt, bi jo prav gotovo ne spravil pod streho v dobrih dveh mesecih. Je precej dolga in ima pet slik. Kakšna bo njena usoda (uprizoritev in tisk), pač še ne vem. Jasnó je, da želim uprizoritev.« (Izbrana dela, str. 293)

Ko je Čufar prišel februarja 1937 iz zapore, si je prizadeval, da bi s Ščurki prodrl v poklicno gledališče, kjer pa ni imel sreče. Zato je grotesko pod naslovom Mali Babilon izdal leta 1939 v drobni brošuri NAŠ KOVINAR, oziroma uredništvo tega glasila jeseniških železarjev. Naslovni linorez je oskrbel Jože Polanjo. Prvo dejanje pa je izšlo tudi v Dobrotnosti leta 1938.

Po 43 letih so tako Ščurki doživeli krstno uprizoritev v Slovenskem narodnem gledališču v Mariboru. V zvezi s tem je v gledališkem listu Bojan Stih zapisal:

»V letošnjo sezono pa vstopajo tudi nekateri naši gledališki spomini. Zdej, ko pripravljamo krstno uprizoritev Čufarjevih Ščurkov, se naš spomin srečuje z mrtvim avtorjem, pa tudi z mrtvim, a vendarle živim Bojanom Stupico. Ne vem več natančno, ali je bilo v novembru ali decembru 1941. leta ali pa že v januarju 1942. leta, ko mi je Tone Čufar izročil rokopis Ščurkov na Šentjakobskem mostu v Ljubljani, da ga spravim v roke Bojana Stupice. Že takrat, v vojnih letih je Bojan Stupica razmišljal o odrski podobi Ščurkov, a bil je preveč hud čas, da bi mogel kaj storiti. Rokopis je ostal pri Stupici, ki ga je nekajkrat zaradi beganja v vojnem času in povojnih selitev založil. Vendar so ga srečne okoliščine spet odkrile. Leta 1951 sva v beograjski Bircaninovi ulici, v pritlični starosrbski zgradbi, v kateri je nekdanja stanova prva dvorna dama kraljice Natalije, spet obnovila razgovor o Ščurkih. Toda že takrat je Bojan Stupica vedel, da ne bi bilo ne koristno in ne pametno dejanje, če bi jih najprej postavil na enem beograjskih gledaliških odrov. Razmišljal je takrat Stupica o Ščurkih kot logičnem nadaljevanju Grumovega Dogodka v mestu Gogi. V pozni jeseni 1961 in prvih mesecih leta 1962, ko se je Buča vrnil po skoraj petnajstih letih odsotnosti in »izgnanstva« iz ljubljanske Drame na svoj domači oder, sva v času študija Dürrenmattovega Romulusa Velikega in MercEAUJEVEGA Jajca spet obnovila razgovore o Ščurkih. Ali venomer se je dogajalo nekaj, kar je preprečevalo postavitev Ščurkov. Programski termini, Stupiceva potovanja po gledaliških Evrope, bolezen, pa spet trenutna izguba rokopa. Potem pa je nenadoma prišla leta 1970 smrt, ki je iz naše srede za večno odpeljala Bojana Stupico.

In če smem tako reči, sem ostal sam s Ščurki. Iskal sem režiserja. A zaman. Skoroda nihče jih ni poznal, če pa jih je kdo že prebral, jih je prečital v diagonalni in ni jih razu-

mel. Igralci in igralkе Mestnega gledališča so začuden gledali vame, ko sem jim pripovedoval zgodbo Ščurkov. Tisti pa, ki se ukvarjajo z dramaturško teoretičnimi problemi gledališča, so bili zadržani, kadar sem omenil nujnost odrske preizkušnje Ščurkov. Nekateri posamezniki, v katerih je skeptični duh že povsem zmagal, so se vpraševali, kaj bi rekli na Francoskem, če bi videli Ščurke: najbolj radikalni med njimi pa so si celo zastavljali vprašanje, kaj bi dejal veliki Artaud, če bi jih prebral. In tako sem nekaj let iskal priložnost ali celo možnost, uvrstiti Čufarjevo grotesko v program tega ali onega gledališča. Brez uspeha.

V tem iskanju gledališča se mi je vnovič potrdilo spoznanje, da je bistvo naše gledališke zgodovine in literarnozgodovinske vednosti – nevednost. Mi smo na žalost kulturna skupnost, v kateri največkrat avtorji berejo le sami sebe. Drug drugega ne beremo. Nočemo brati. In ta tragična farsa traja že pravzaprav dvesto let, saj že Kopitar ni maral brati Vodnika in so bile zaman Zoisove prošnje za tolerantne odnose med pesniki in pisatelji. In tako je eden izmed neresničnih talcev naše nevednosti prav gotovo tudi Tone Čufar. Njegovo telo so sicer nacisti ubili, niso pa mogli pokončati s strelji tudi njegovega duha in dela, ki sta ostala v Ščurkih živa in delujoča. Prepričan sem, da so tri povojna desetletja, ki je v njih Tone Čufar čakal na vstopni vizum v slovensko gledališče, črni madež nas vseh in celotne naše dramaturgije. Kajti Ščurki so nadaljevanje Dogodka v mestu Gogi, tako kot je Goga nadaljevanje Pohujšanja v dolini Šentflorjanski in je Kozakov Kongres nadaljevanje Ščurkov. Farsa, groteska, ironija, tragedija. Naša tetralogija o smrti in upanju.

»Z GROTESKO BI RAD POKAZAL SPAČEN OBRAZ DRUŽBE«

France Koblar je v svoji Slovenski dramatik II. (Slovenska matica, Ljubljana 1973) o Čufarjevem dramskem delu zapisal: »Tone Čufar (1905–1942) je v vrsti dram uveljavljal družbeno kritiko, bodisi da je smešil tedanjo meščansko tekmo v strankarski politiki, bodisi trgovske, ljubezenske in ženitvene skrbi kapitalistične družbe. Čeprav je zapisal, da se skozi fabriški dim prepleta nešteto tragedij, je pisal večinoma komedije in groteske, v katerih je prikazoval nesmiselnost in pokvarjenost meščanske družbe. Njegove prve drame Jutranja molitev ne poznamo... Medtem ko resna Čufarjeva dela (Tragedija v kleti, Ljubezen v kleti) preveva čustvena toplota, so njegove komedije polne neskandja in nezdružljivih nasprotij, bogastva in revščina, denarja in brezposelnosti, sovraštva in ljubezni. Njegove najpogostejše osebe so prebrisani študentje, spogledljive in nezveste žene, kljubujoče in dogodivščin željne hčere, ustrezljive hišne, bogati trgovci in bankirji, tovarniški uslužbenci in delavci, kar

priča, da je skušal življenje zajeti v vsej njemu dostopni širini in sodobni problematiki. V njegovem delu se pozna velika prizadevnost, zlasti volja, da bi dohitel tisto izobrazbo, ki mu jo je odreklo proletarsko življenje. Bil je še neumirjen in nedozorel talent, ki bi bil sčasoma utegnil priti do pomembnih del. To napovedujejo predvsem miselno zaostreni dialogi v groteski Mali Babilon...« (Strani 244 in 246.)

Nada Šumi pa je v gledališkem listu SNG Maribor pod naslovom ČUFARJEVI ŠČURKI MED EKSPRESIONIZMOM, NOVO STVARNOSTJO IN SOCIALNIM REALIZMOM med drugim zapisala:

»V delu delavskega pisatelja, socialnega realista Toneta Čufarja imajo Ščurki posebno mesto, ne le zaradi zapletenega neuresničenega potovanja po predelih ljubljanske in mariborske Drame, ampak zlasti po svoji oblikovalni volji, ki je našla prostor za prikazovanje Čufarju imanentne tematike v območju ekspresionistične dramske tehnike oziroma slogovne smeri.

Te zahtevne umetniške naloge se je Čufar lotil z vsem razpoložljivim formalnim instrumentarijem zlasti slovenske in naše ekspresionistične dramatike, medtem ko socialna tematika in realistični dialog govorita za uvrstitev drame v novo stvarnost. Ta očitna slogovna neizenačenost je povzročila tudi različno uvrščanje Čufarjeve dramatike v sodobnih literarnih zgodovinah.

Tudi režiserjeva zamisel uprizoritve tega doslej gledališko še nepreverjenega dramskega besedila je vzela nase to slogovno hibridnost, še več: z vključitvijo songov kot izrazito novostvarnostne (brechtovske) dramaturške poteze je režiser dosegel tudi formalno enakovredno sopostavitve obeh slogovnih prvin. Glede na časovni odmik smemo ta poseg šteti za aktualizacijo širšega literarnozgodovinskega obdobja – torej ekspresionizma in nove stvarnosti – znotraj katerega je drama nastala, hkrati pa za intimno bližanje besedila sodobnemu gledalcu...«

Da je to režiserju Alešu Janu uspelo narediti s Čufarjevim besedilom Ščurki, je potrdila tudi jeseniška predstava. Gledalci so z izjemno pozornostjo spremljali uprizoritev in, kakor smo že poudarili, s pravimi ovacijami nagradili izvajalce ob končani predstavi.

Hvala vam, mariborski gledališki ustvarjalci, ker ste nas obogatili z novimi spoznanji o literarnih prizadevanjih našega rojaka Toneta Čufarja. Upamo, da bo to spodbudilo tudi naše jeseniške gledališke delavce, da bodo segli po njegovih še neuprizorjenih dramskih tekstih.

LITERARNI VEČER

Občinska knjižnica Jesenice prireja v petek, 30. maja ob 18. uri v pevski sobi Titovega doma na Jesenicah (prvo nadstropje) LITERARNI VEČER, na katerem bodo brali pesmi JOŽETA KOŠIRJA. – Vstop prost.

36 UČENCEV RAZSTAVLJA SVOJE IZDELKE

V petek, 23. maja, so v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah odprli v organizaciji likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar že drugo leto zapored razstavo likovnih del učencev osnovnih šol jeseniške občine v počastitev praznika mladosti.

Vabilu organizatorja so se odzvale osnovne šole: Tone Čufar, Prežihov Voranc in Polde Stražisar z Jesenic, Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora, 16. december Mojstrana in Gorenjski odred Žirovnica, manjkala je tako le osnovna šola karavanški kurirji NOB Koroška Bela.

Učenci teh šol razstavljajo čez 40 risb in plastik, ki so jih za razstavo izbrali njihovi likovni pedagogi. Prav gotovo je to lep prikaz likovne ustvarjalnosti na naših šolah. Škoda le, da na Jesenicah nimamo večjih razstavnih možnosti, da bi zajeli še večje število del oziroma avtorjev, kajti po razstavi sodeč imamo v občini med učenci osnovnih šol veliko likovnih nadbudežev, kar je nedvomno tudi jamstvo, da likovna ustvarjalnost, ki se v glavnem odvija

prek likovnega kluba DOLIK, v jeseniški občini ne bo zamrla, nasprotno, z uresničitvijo zamisli, ki je bila izrečena na razgovoru z učenci in njihovimi likovnimi pedagogi, da naj bi se osnoval MLADI DOLIK, bo le ta še bolj zaživela. K temu pa naj prispeva tudi vsakoletna pregledna razstava likovnih del učencev osnovnih šol naše občine ob prazniku mladosti.

Ob otvoritvi so krajši kulturni program izvajale učence jeseniške glasbene šole – klavir: Marjetka Velepec, Nataša Jenko, Marta Mesec, Sonja Legat in Maja Komel, ki jih poučuje glasbena pedagoginja Rajka Pejič. Žal pa ob otvoritvi razen mladih razstavljalcev in njihovih pedagogov ter posameznih odraslih ni bilo nobenega predstavnikariti iz občinskega vodstva ZSMS, da bi mladim dal spodbudo za njihovo nadaljnje likovno ustvarjanje.

Razstava likovnih del učencev osnovnih šol jeseniške občine je odprta, vsak dan, razen nedelje, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure do vključno 4. junija.

RAZSTAVA V OSNOVNI ŠOLI PREŽIHOV VORANC

V petek, 23. aprila, so v avli osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice odprli vsakoletno razstavo likovnih del in izdelkov ročnih del učencev z naslovom Padlo je drevo, ostale so korenine in solze. Letošnjo razstavo so pripravili v počastitev rojstnega dne tovariša Tita, 70-letnice rojstva tovariša Edvarda Kardelja in dneva mladosti.

Na razstavi so bili prikazani številni izdelki učencev te šole, ki so jih izdelali pri likovnem pouku in pri številnih interesnih dejavnostih. Poleg likovnih izdelkov in risb so bili med razstavljenimi deli še umetniški izdelki raznih oblik ter ročna dela vezena.

Na otvoritvi je zbranim spregovoril ravnatelj osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice Jože Berce, ki je poudaril pomen vsakoletne razstave, ki jo pripravijo učenci, saj je iz njihovih izdelkov najbolj razviden njihov navdih in volja po ustvarjanju. Simboličen naslov razstave je povezan z velikonom naše zgodovine tovaršem Titom, ki smo ga izgubili v prvih majskih dneh. Tudi delo in ustvarjanje učencev je povezano z obljubami tovarišu Titu, da bodo sledili njegovemu delu, mislim in vizijam.

Na otvoritvi razstave je v kulturnem programu nastopil šolski pevski zbor in recitatorji.

J. R.

SOBOTNA PREMIERA NA HRUŠICI

Dramski odsek delavskega prosvetnega društva SVOBODA Hrušica se je v soboto 17. maja predstavil na domačem odru z igrico Josipa Ogrinca V Ljubljano jo dajmo. To je po Maticku prvo boljše odrsko delo, ki obravnava čitalniško obdobje.

Igralci – člani dramskega odseka so kljub vsem obveznostim in težavam pridno hodili na vaje in se dobro pripravili za premiero in s tem hoteli pripraviti prijeten večer krajanom ter jim pokazati, kako pridno delajo.

Člani odseka so čisti ljubitelji, ki žrtvujejo veliko prostega časa. Njihova največja nagrada je tak ali drugačen obisk na predstavi. V soboto pa je bil pogled na prazno dvorano več kot žalosten in tega ni nihče pričakoval. Nemalokrat se sliši od vaščanov: »Tako lep dom, taka dvorana, dela pa nihče.« Ravno teh domačinov pa ni videti na nobeni predstavi, kaj šele, da bi na kakršenkoli

način pomagali ali prispevali, da bi bilo bolje.

Kje so bili vsi tisti, ki so govorili, da imajo raje domača dela kot moderne igre.

Kje so bili vsi tisti, ki so sedeli doma in so za predstavo vedeli in kje so bili predstavniki družbenopolitičnih organizacij, krajevne skupnosti itd.

Vsak vidi le svoje interese, mladi na ples in zabavo. Lahko si predstavljate, kako so se počutili igralci. Obiskovalcev je bilo namreč za tri vrste. Lahko se jim le zahvalimo za obisk in bodrilni aplavz, ki so ga igralci več kot potrebovali.

Dobro bi bilo, da bi se krajan Hrušice ob tem malo zamislili in če že ne sodelujejo pri pripravah (marsikaj se sliši: »Mi smo svoje že naredili, naj še mladi«), naj vsaj pridejo na predstave, saj so namenjene njim in so zaradi njih.

DELOVNA VZGOJA

Doslej je bilo v naših programih osnovnih šol zelo malo vsebin, ki bi razvijale delovno vzgojo pri mladih generacijah. Posamezni poizkusi so bili zgolj poizkusi posameznih navdušencev, ki opozarjajo, da delovne vzgoje ne moremo uresničiti z besedo, ampak s konkretnimi vsebinami. Eden takih, seveda že nekoliko bolj izdelan program proizvodnega dela, nastaja na osnovni šoli Gorenjski odred Žirovnica.

Že nekaj let teče široka dejavnost proizvodnega dela. Učenci izdelujejo tapiserije, okrasne rože in izdelke iz makrameja. Izdelki nastajajo med prostim časom, v času rekreacije, pri interesni dejavnosti, skupinske izdelke pa organizirano izdelujemo tudi med poukom. Te dejavnosti vodi Marija Mencinger, pri delu pa ji pomagata Ljubica Zima in učenka osmega razreda Nevenka Filipič.

Krožek tapiserije je svoje izdelke že dvakrat razstavil v prostorih osnovne šole ob zaključku šolskega leta.

V Kranju je bil 16. maja odprt sejem malega gospodarstva. Na tem sejmu se je predstavila z izdelki tudi šolska zadruga in trgovina Kekec iz naše osnovne šole. Na sejmu v Kranju smo razstavili več skupinskih tapiserij, različne izdelke iz makrameja in okrasne rože. Obiskovalci sejma so bili nad našo razstavo navdušeni, na njihovih obrazih je bilo čutiti, da nam dajejo pohvalo. Poleg tega, da smo okrasne rože in izdelke iz makrameja prodajali, je bila na sejmišču tudi manjša skupina, ki je prikazala, kako nastane skupinska tapiserija. Obiskovalci so lahko naročili izdelek, ki so ga želeli. Sejem je bil odprt od 16. do 21. maja.

Učencem se s tem delom vcepljajo delovne navade, smisel za estetsko oblikovanje in natančnost – razvijajo se lastnosti, brez katerih ni ustvarjalnega napredka. Učenci so to delo vzljubili. Največ veselja imajo najmlajši, kar dokazuje, da zanimanje za to interesno dejavnost ne bo upadlo. Prav to pa je že velika nagrada mentorjem in šoli.

Jasna Ambrožič, 8. b –
novinarski krožek
COS Gorenjski odred
Žirovnica

PREDSTAVA GLASBENE MLADINE

V torek, 20. maja, smo si vsi učenci celodnevne osnovne šole Prežihov Voranc ogledali glasbeno pravljico Kresniček, ki jo je uglasbil Radovan Gobec.

Pravljico so pripravili učenci osnovne šole iz Skofje Loke. Pripovedovala je o Kresničku, ki ni ubogal svojih sestrice kresničk. Svoje vloge so prikazali s čudovitim petjem. Pravljica je bila razgibana in lepa. Bila je najlepša glasbena pravljica, kar smo jih do sedaj poslušali.

Učenci bodo gostovali še v drugih krajih in jim želimo še veliko uspeha. Upamo, da bo tudi drugim otrokom prav tako všeč, kot je bila nam.

Tanja Karlin 4. b

OŠ Prežihov Voranc Jesenice

ŽELEZARJI IN PATRONAT

V januarju letošnjega leta smo lahko v Železarni prebrali članek: »Kdo bo prevzel patronat«. S tem članom je bila začeta akcija Planinskega društva Jesenice, ki se je v skladu s priporočilom republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije obrnila na posamezne TOZD za prevzem pokroviteljstva nad enim izmed planinskih objektov, ki jih upravlja PD Jesenice ali enim izmed odsekov, ki delujejo v okviru PD Jesenice. Istačasno je bila s tem začeta splošna družbena akcija za razširjanje planinstva.

Kot nadaljevanje akcije je bil v preteklem tednu sklican sestanek predstavnikov vseh organizacij združenega dela na področju delovanja PD Jesenice. Med drugimi smo se sestanka udeležili tudi predstavniki štirih TOZD iz Železarn (Jeklar, Strojne delavnice, Vzdrževanje in Remontne delavnice).

Predstavniki Planinskega društva Jesenice so nam razložili namen akcije in povedali svoje težave. Mislim, da je prav, da v skupih besedah to ponovimo, ker se mi zdi, da je bila živa beseda planinskih aktivistov mnogo več, kot je bilo mogoče razbrati iz članka o. dopisa.

Beseda »patronat« je zelo širok pojem. Prevzem patronata nad planinsko postojanko ali nad enim izmed planinskih odsekov je zelo obvezujoč. Zato je bil morda začetni odziv na akcijo bolj zadržan, kajti obdobje, v katerem živimo, je vse prej kot ugodno za odziv na take vrste akcije – in to še posebej velja za Železarno.

Predstavniki PD so nam strogo obvezujoči smisel patronata omilili. Razložili so nam, da ne pričakujejo finančne pomoči, temveč predvsem sodelovanje. Zaradi vse večjega števila ljubiteljev gora in vedno večjih zahtev so tudi povečane obveznosti planinskih društev glede nudenja prenočišč in uslug v planinskih postojankah. Povečane so zahteve pri vzgoji kadrov in vzdrževanju planinskih odsekov (alpinisti, reševalci, mladinski odsek). Tej povečani – predvsem gospodarski dejavnosti so s skromnim številom zaposlenih le težko kos. Zaradi znanih stabilizacijskih ukrepov namreč ne morejo povečati števila zaposlenih. Primanjkuje jim personala – kadra za opravljanje te gospodarske dejavnosti. Pri skoraj pet milij. din prometa to silno hromi njihovo dejavnost.

Primanjkuje jim mentorjev za delo in vzgojo kadrov. Želijo si razširjati planinsko dejavnost in krepiti povezavo z organizacijami združenega dela, krajevnimi skupnostmi in drugimi. Želijo si, da bi bili tu zameški organizirane planinske dejavnosti, ki bi se povezovala z društvom. Podarjajo psihološki moment, da človek, ki sam gradi oziroma pri gradnji sodeluje, zna to gradnjo tudi ceniti in čuvati, kot so znali in znajo stari planinski gorniki čuvati planinske domove, ki so jih sami soustvarjali. V patronatu vidijo predvsem moralno in delovno pomoč. Dosedanja neorganizirana hoja po hribih naj bi postala bolj organizirana. Planinski izleti, npr. sindikalnih organizacij, bi bili lahko pove-

zani z delovnimi akcijami, ki bi jih organizirala »planinska sekcija«, ki bi delovala v osnovni organizaciji sindikata. Veliko bolj kot denarna pomoč je mišljena pomoč v materialu, ki bi ga društvo lahko dobilo po ugodnejši ceni itd.

Nekatere TOZD v Železarni, kjer je med delavci veliko število ljubiteljev gora, so takšne patronate že sprejele. Tako sta patronat nad Staničevim oz. Prešernovo kočjo prevzeli TOZD Valjarna debele pločvine in TOZD Valjarna bluming-stekel. Tu di nekatera podjetja že dolga leta skrbijo za to koristno organizacijo. Tako je zavarovalnica Triglav pokrovitelj gorske reševalne službe, ki je samostojni odsek Planinskega društva Jesenice.

Ključno so: Erjavčeva koča in Tičarjev dom na Vršču, bivali 1. 2 in 3, koča pod Spikom, katero hodo v letošnjem letu zgradili novo, koča pri izviru Soče. Lipovčeva koča in zavetlišče železarjev na zadnjem Voglu, ki ju upravlja mladinski odsek Planinskega društva Jesenice, nova – hodoča planinska postojanka na Golici na temelju bivše spodnje koče, nova koča na Močilih.

Vse te obveznosti so preveliko breme za Planinsko društvo Jesenice. Porazdeliti jih bomo morali tudi na druga ramena. Večina denarja za izgradnjo je sicer zagotovljena, potrebno pa bo še veliko drugega, predvsem razumevanje, soustvarjanje in prizadetost. Potem bomo znali bolj ceniti in čuvati to, kar imamo.

Sam sem prišel na sestanek brez pooblastil, s priporočilom vodje TOZD, da je treba oblikovati enotno stališče v Železarni in da se zaenkrat za posamezne pokroviteljstva nismo dogovorili. Na sploh smo bili predstavniki Železarn – pa tudi ostali – sila zadržani z obljubami zaradi splošno

znanega stanja in strogih stabilizacijskih ukrepov, ki jih izvajamo v Železarni in drugod.

Obljubili pa smo, da bomo želje planincev prenesli v kolektiv. Oblikovali smo tudi nekakšno skupno stališče, da bi bili zameški planinske dejavnosti v TOZD v planinskih sekcijah, ki bi delovale v okviru sindikalne organizacije, z mrežo poverjeništev po obratih in delovnih skupinah. S to mislijo bo treba iti pred kolektiv, o tem razpravljati, oblikovati skupna stališča in jih posredovati planinskemu društvu.

Večjih denarnih pomoči sicer ni pričakovati zaradi že povedanega in zaradi tega, ker TOZD ne razpolagajo z denarjem in verjetno tudi v bližnji bodočnosti ne bodo. Možne so skromne pomoči v okviru sindikalnih organizacij ali komisije za športno rekreacijo pri sindikatu Železarn, ki razpolaga s sredstvi določenimi iz sklada skupne porabe.

Konkretno se ogrevam za vabljivo misel, ki jo predlagam kolektivoma TOZD Remontne delavnice in Vzdrževanje – za prevzem pokroviteljstva nad mladinskim odsekom Planinskega društva Jesenice, kjer se posebno aktivno in prizadevno delujejo naši najmlajši cicibani, pionirji in mladinci. Odsek je po svoji organiziranosti in dejavnosti najboljši v naši republiki in je za svoje delo dobil že številna priznanja. Upravlja in skrbi za Lipovčovo kočo nad Martuljkom in za kočo na Zadnjem Voglu. Možne so mnoge oblike sodelovanja in pomoči. Če bi to idejo lahko realizirali bi mnogo pripomogli temu, da akcija planinskega društva ne bi zamrla.

Upam, da sem dal vsaj nekaj misli, kako se železarji lahko akciji pridružimo. Mislim, da je dolžnost nas vseh, da akcijo po svojih možnostih podpremo, saj so planinske postojanke naša skupna last – le skupaj bomo lahko premostili težave in prepričan sem, da bomo v tem našli tudi svoje lastno zadovoljstvo.

M. I.

JADRALNI PILOTI TEKMOVALI PO GORENJSKI

Ob dnevu mladosti je bilo po končanem državnem prvenstvu še enodnevno tekmovalje jadralskih letalcev za pokal občinske konference SZDL Radovljica. Tekmovalje je 15 letalcev iz petih slovenskih aeroklubov. Tekmovalje je bilo ob ugodnih vremenskih razmerah, kakršnih tekmovalci državnega prvenstva niso imeli niti en dan. Tekmovalna disciplina je bila izredno zanimiva in prvič preizkušena v Jugoslaviji. Tekmovalcem omogoča veliko svobode pri odločitvi smeri letenja. Določeni je bilo pet točk na Gorenjskem: Lesce, Kranjska gora, Krvavec, Škofja Loka in Železniki, med katerimi so letalci poljubno preleteli. Vsako obratno točko pa so morali fotografirati kot dokaz preletne točke. Zbrane razdalje med vsemi preletnimi točkami so dale skupno preleteno razdaljo. Za največ preletenih kilometrov je dobil tekmovalac 500 točk, ostali pa manj, sorazmerno s preletenimi razdaljami. Naslednjih 500 točk je prejel tekmovalac, ki je dosegel na preleteni razdalji največjo prečno hitrost, ostali so dobili za sorazmerno manjše hitrosti toliko manj točk. Končni zmagovalac je postal tisti, ki je zbral največ točk iz seštevka za dolžino in za hitrost.

To je bil novi državni prvak Janez Pintar, ki je močno premagal vse tekmece.

Mnogo mu je pomagala zemeljska ekipa, ki je sproti izračunavala najugodnejše variante in najprimernejše hitrosti glede na vremensko situacijo. Po radiu je dobival vse potrebne podatke, ki jih je dobro izkoristil.

Pintar je dosegel največjo hitrost 81,166 km/h in preletel je največjo razdaljo 242,8 kilometrov. Piloti so imeli na voljo čas od 10.40 do 14. ure, ko so morali vsi pristati. Kdor bi pristal po tem času, bi izgubil vse točke za vrednotenje hitrosti. To se ni zgodilo in vsi so pristali pred to uro. Izven letališča so pristali samo trije in so izgubili točke za hitrost, ostali pa so opravili obe nalogi.

REZULTATI:
1. Janez Pintar (ALC) – 1000 točk (242,8 km + 81,166 km/h), 2. Vojko Starović (Celje) – 872 (219,6 + 67,813), 3. Janez Stariha (Ljubljana) 870 (219,6 + 67,615), 4. Miha Thaler (ALC) 785 (186,8 + 64,755), 5. Marjan Kikelj 779 (178,8 + 66,771), 6. Herman Debevc (oba Ljublj.) 647 (122,4 + 64,158), 7. Borut Berčič 588 (134,8 + 50,288), 8. Boris Robar (oba Mrb.) 580 (144,8 + 45,670), 9. Franc Peperko (Celje) 575 (132,0 + 49,015), 10. Pavel Potočnik (ALC) 523 (105,6 + 49,494) ...

M. I.

USPEŠNA ZIMSKA SEZONA ALPINISTIČNEGA ODSEKA JESENICE

Zimski alpinizem alpinističnega odseka pri PD Jesenice že več let ni dosegel takega kolektivnega uspeha kot to leto. Zimska dejavnost, ki je zaradi slabih zimskih razmer v preteklih letih nekako stopila v ozadje, je po uspešni odpravi v pogorje Mt. Kenya našla mesto v delovanju mlajšega rodu naših alpinistov, k čemur so seveda pripomogle ugodne razmere v februarju in začetku marca.

Desember in januar sta pokazala zobe, tako da kljub zagnanosti, razen grap v področju Vršču, ni bilo vzponov. Te grape so pravzaprav postale kar nek prostor preizkušnji in sproščanja energije mladim. Meniskusov žleb v Robičju je postal prizorišče »sindikalnih« izletov, Butinarjeva grapa je doživela drugo »pasjo ponovitve« in dva naša člana sta sestopila po njej, le Oroševa grapa v Nad Sitom glavi se ni otresla vrhnjega skoka in je tako zahtevala uporabo vrvi in malo znanja. Vendar so bile te ture z mnogimi pristopi na dvatisočake dobra priprava na zahtevnejše vzpone v drugem delu zime.

Jugo-zahodna smer (III, 500 m, 5 ur) v Dovškem Gamsu v direktna v jugo-vzhodnem razu (II – IV, 300 m, 3 ure) v Dolkoševici sta bili smeri, ki sta potrdili dobre razmere in pripravljenost naših alpinistov. Ti dve smeri je preplezala trilateralna mešana naveza Javorški – Sodja – Pšenica. Dva tedna kasneje pa sta prvo smer preplezali še dve navezi: Not – Trušnovec in Valontar – Bučak. Zlasti zadnja dva, ki sta še pripravnika, presenečata, saj sta teden kasneje preplezala tudi Deržajeva smer (II – III, IV, 300 m, 10 ur) v Mali Mojstrovki, ki sicer že ima nekaj zimskih ponovitev, še vedno pa velja za težaven zimski vzpon. Ob koncu februarja smo zabeležili tudi vzpon naveze Jeršin – Stravs po Spikovem grabnu in vzhodnem razu Špika (II – III, 900 m, 6 ur). Ugodne razmere so se končale v začetku marca z vzponom naveze Javorški – Sest – Pšenica po zahodni grapi (II, 1300 m, 4 ure) v Frdmanih polinah, in navezi Kunstelj – Kocijančič po Jesihovi smeri (II – III, 300 m) v Rusici.

Prvi dve, v sestavku omenjeni smeri, sta tudi prvi zimski ponovitvi, ostale pa sodijo med pozimi redko ponovljene smeri v Julijcih. Mislim, da smo s ponovnim razmahom zimskega alpinizma na Jesenicah lahko vsi zadovoljni in da bo tudi letošnja letna sezona z načrtovano odpravo na Lofotsko otočje na polarnem severu Norveške ravno tako ali še bolj uspešna!

Jan Pšenica, AO PD Jesenice

V VODSTVU ELAN BEGUNJE

V okviru programa sindikalnih športnih iger radovljiških sindikatov za leto 1980 so bila do sedaj izvedena občinska sindikalna prvenstva v športno rekreativnih panogah in sicer: v smučanju, smučarskih tehnik, kegljanju na asfaltu v borbenih partijah in streljanju z zračno puško.

V mesecu aprilu so bila izvedena tekmovalna v kegljanju na asfaltu in streljanju.

Na tekmovalju v kegljanju na asfaltu v borbenih partijah, ki je bilo na kegljišču doma upokojencev v Radovljici, je nastopilo 52 moških in 28 ženskih ekip ali skupaj 510 članov sindikata iz 62 osnovnih organizacij. Najboljša mesta so osvojili:

Moški: 1. Veriga Lesce 1. 944 kegljev, 2. HTP Bled 937, 3. Iskra Otoče 934, 4. Veriga Lesce II. 928, 5. Elan Begunje 1. 924 kegljev itd.

Ženske: 1. Iskra Otoče II. 566, 2. Elan Begunje 1. 531, 3. Iskra Lipnica 1. 453, 4. Dom dr. J. Benedika Rad. 449, 5. LIP Bled I. 447 kegljev itd.

Ekipno skupaj: 1. Iskra Otoče 110 točk, 2. Veriga Lesce 87 točk, 3. Elan Begunje 85 točk, 4. HTP Bled 71 točk, 5. LIP Bled 53 točk itd.

Na tekmovalju v streljanju z zračno puško, ki je bilo v dvorani TVD Partizan Podnart in ga je organizirala strelska družina Podnart, je nastopilo 190 moških in 58 žensk ali skupaj 248 strelcev in strelk iz 44 osnovnih organizacij. Najboljša mesta pa so osvojili:

Moški do 40 let: 1. Stane Bešter – Iskra Lipnica 173 krogov, 2. Jože Korosec – PTT Rad. 172, 3. Boris Kozinc – Elan

Begunje 172, 4. Janez Bešter – Veriga Lesce 171, 5. Rudi Kokalj – Elan Begunje 167 krogov.

Moški nad 40 let: 1. Andrej Resman – Elan 160 krogov, 2. Stefan Fuje – LIP 160, 3. Polde Gros – LIP 160, 4. Justin Potočnik – osn. Sola Lipnica 154, 5. Anton Albinini – Elan 54 krogov.

Ženske nad 40 let: 1. Vera Odar – Veriga 145 krogov, 2. Romana Gatej – Veriga 96, 3. Anica Pinžar – Iskra Lipnica 89, 4. Majda Donoval – GG Bled 79, 5. Erna Varl – Vezanine Bled 76 krogov.

Ženske do 40 let: 1. Darja Stariha KTP 160, 2. malči Podipece – Elan 148, 3. Lidija Razinger – Iskra Lipnica 137, 4. Milena Klavara – LIP 136, 5. Angela Mrak – Elan Begunje 126 krogov.

Vrstni red ekipno moški: 1. Elan Begunje 55 točk, 2. Veriga Lesce 45, 3. LIP Bled 37, 4. Iskra Lipnica 30, 5. Iskra Otoče 24 točk.

Vrstni red ekipno ženske: 1. Elan Begunje 33 točk, 2. LIP Bled 25, 3. Iskra Lipnica 20, 4. Veriga Lesce 18, 5. Kemična Podnart 14 točk.

Vrstni red ekipno skupaj: 1. Elan Begunje 203 točk, 2. Iskra Lipnica 162, 3. Veriga Lesce 152, 4. LIP Bled 141, 5. Vezanine Bled 69 točk.

V tekmovalju osnovnih organizacij zveze sindikatov za letošnje uvrstitev na sindikalnih športnih igrah za leto 1980 pa je po štirih športnih panogah trenutno v vodstvu Elan Begunje s 549 točkami, druga je Veriga Lesce 411 točk, tretji LIP Bled 309 točk, četrti do peti sta Iskra Otoče in Iskra Lipnica s 278 točkami itd.

Skupaj je do sedaj na sindikalnih športnih igrah radovljiške občine za leto 1980 nastopilo 1540 članov sindikata iz 87 osnovnih organizacij zveze sindikatov.

M. I.

RAZPIS V ŠOLE ŽIC

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER
Razpis v šole ŽIC za redne učence in študij ob delu
J E S E N I C E

RAZPISUJE VPIS UČENCEV v šolskem letu 1980/81

a) ŠOLA ZA METALURŠKE DELAVCE

Vpisali bomo učence za učenje naslednjih metalurških poklicev:

- talilec
- valjaver
- žičar
- hladno valjavec
- livar-kalupar
- kovač

Šolanje traja dve leti. Vpisali so bodo lahko učenci, ki so uspešno končali šest razredov osnovne šole in zaključili obveznost osnovnega šolanja.

b) POKLICNA KOVINARSKA, METALURŠKA IN ELEKTRO ŠOLA

Vpisali bomo učence za učenje poklicev:

- strojni mehanik (strojni ključavničar)
- ključavničar varilec
- orodni ključavničar
- strugar
- monter vodovodnih naprav
- obratovni električar
- klepar

Šolanje traja tri leta. Vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo in tisti, ki imajo negativno oceno iz tujega jezika.

c) TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

Vpisali bomo:

- učence v metalurški oddelek in
- učence v strojni oddelek

Vpišejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo. Prednost pri vpisu imajo odlični in prav dobri učenci.

Vpisna pogoja za vse šole sta še: da je učenec telesno in duševno zdrav in starost največ 18 let.

UGODNOSTI ŠOLANJA:

Učenci imajo možnost, da se prijavijo za štipendije, ki jih razpisuje železarna Jesenice. Železarna Jesenice regresira oskrbnino v domu učencev ŽIC svojim štipendistom iz oddaljenih krajev. Učenci šol pod a) in b) dobijo regresirano malico in v času šolanja dve oziroma tri delovne obleke.

Učenci vseh šol so zdravstveno in neizgledno zavarovani.

PRIJAVA ZA SPREJEM:

Za sprejem priložite:

- izpolnjeno prijavo – obr. 1.20 Drž. zal. Slov., v kateri naj bo naveden poklic, za katerega se želite usposobiti.
- drž. kolek za 4 –
- spričevalo o končani osnovni šoli
- zdravniško potrdilo, da je učenec primeren za poklic, ki ga je izbral.

Pričetek pouka bo v vseh šolah 1. 9. 1980 ob 8. uri.

RAZPIS

sprejema delavcev za študij ob delu za šolsko leto 1980/81

a) POKLICNA KOVINARSKA METALURŠKA IN ELEKTRO ŠOLA

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana osnovna šola (pozitiven uspeh iz tujega jezika ni pogoj)
- zaposlenost v kovinarski stroki

Šolanje traja 3 leta.

b) DELOVODSKA ŠOLA METALURŠKE IN STROJNE SMERI

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana poklicna šola ustrezne smeri
- ustrezna zaposlitev v stroki

Šolanje traja 2 leti.

c) TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

Pogoji za sprejem:

- za metalurge
- uspešno dokončana osnovna šola
- za strojnike
- uspešno dokončana osnovna in dokončana poklicna šola kovinarske smeri
- zaposlenost v metalurški oz. kovinarski stroki.

Šolanje traja za metalurge 4 leta, za strojnike pa 3 leta.

Kandidati za vpis študija ob delu morajo biti stari najmanj 18 let.

Za sprejem je potrebno vložiti na tajništvo strokovnih šol:

- prošnjo, kolkovano z državnim kolekom za 4 –
- zadnje šolsko spričevalo
- rojstni list
- potrdilo o zaposlitvi
- izjavo oz. potrdilo podjetja o plačevanju solnine.

Oddelki na posameznih šolah bodo odprti, če bo zadostno število kandidatov.

V NEDELJO TOMBOLA NA BLEDU

Hokej-drsalni klub BLED prireja v nedeljo, 1. junija, ob 14.30 na nogometnem igrišču na Bledu

VELIKO TOMBOLO

Dobitki: osebni avto Renault – IMW 4, zastava 750, dva avtomobila FIAT 126 P ter več glavnih, večjih in manjših dobitkov.

Pohitite z nakupom tombolskih kartic, ki so v predprodaji v kioskih TP TOBAK.

Parkirišče zagotovljeno ob prireditvenem prostoru.

VABI HDK BLED

NA PRVENSTVU ŽELEZARNE JE NASTOPILO 286 KEGLJAČEV IN 42 KEGLJAVK

Pretekli teden se je na kegljišču v Podmežaklju odvijalo prvenstvo Železarne v kegljanju na asfaltu. Na prvenstvu je nastopilo 286 kegljačev in kegljačic iz 22 TOZD in delovnih skupnosti. Tekmovalci so se pomerili med seboj v disciplini 36 lučjav, na vsaki stezi pa so bili na voljo 2 x 3 lučaji na tischej. Za ekipo uvrstitev so steli po štirje najbolje uvrščeni moški tekmovalci in dve ženski, lahko pa je nastopilo neomejeno število kegljačev.

Najbolje število so se tekmovalci udeležili sodelavci iz delovne skupnosti SEO-TKR-NG (42 moških in 15 žensk). Ekipo so pri moških in ženskah zmagali kegljači delovne skupnosti SEO-TKR-NG in to prepričljivo. V moški konkurenci so kegljači dosegli 519 podrtih kegljev in to v postavi: Puzar 132, Lagoja 131, Babič 128, Nadižar 128. Drugo mesto je zasedla ekipa TOZD Jeklarne s 499 keglji v postavi: Sabolič 137, Markovič 128, Drukič 119 in Sokič 117, tretja pa je bila ekipa TOZD Vzdzevanje s 491 keglji v postavi: Kovačević 127, Pintar 123, Kapus 122 in Glivar s 119 podrtimi keglji.

Med ženskami ekipami so prvo mesto osvojile kegljačice delovne skupnosti SEO-TKR-NG v postavi: Metka Koblar 111 in Diana Azman 101 – skupno 212 kegljev. Druge so bile kegljačice TOZD HV Bela v postavi: Valerija Jelsevar 106 in Ana Benkovič 88, skupno 194 kegljev, tretje pa kegljačice delovne skupnosti KSI v postavi: Maja Junež 94 in Lilijana Markez 93, skupno 187 kegljev.

Med posamezniki je prepričljivo zmagal Ludvik Smrke – TOZD Valjarna žice in profilov s 141 keglji pred Dragom Sobolcem 137 iz TOZD Jeklarne in Srečkom Sodja 133 iz TOZD Valjarna bluming-stekel.

Med posameznicami je zmagala ravno tako prepričljivo Metka Koblar – 111 kegljev iz delovne skupnosti SEO-TKR-NG pred Valerijo Jelsevar, 106, iz TOZD HV

Bela in Diana Azman, 101, iz delovne skupnosti SEO-TKR-NG.

Rekreacijsko tekmovalstvo je pokazalo, da je za kegljanje med našimi sodelavci precej zanimanja, vsekakor pa je spodbudno to, da je na tekmovalstvo lahko nastopilo neomejeno število tekmovalcev. Seveda pa je bilo od aktivnosti športnih referentov precej odvisno, kolikšno število kegljačev so uspeli pripeljati na kegljišče.

Vrstni red ekip – moški: Delovna skupnost SEO-TKR-NG 519 kegljev, 2. TOZD Jeklarne 499, 3. TOZD Vzdzevanje 491, 4. TOZD Valjarna bluming-stekel 486, 5. TOZD Energetika 482, 6. TOZD Strojne delavnice 479, 7. TOZD Jeklarne 478, 8. TOZD Jeklarne 478, 9. TOZD HV Bela 487, 10. TOZD Valjarna žice in profilov 455, 11. TOZD Jeklovle 455, 12. TOZD Jeklarne 452, 13. TOZD Elektrode 445, 14. Del. skupnost KSI 445, 105. Del. skupnost KO-Fl 427, 16. TOZD Plavz 424, 17. TOZD HV Jeklarne 420, 18. TOZD Valjarna debele pločevine 406, 19. TOZD Livarna 404, 20. TOZD Vratni podboji 395, 21. TOZD Družbena prehrana 390 in 22. TOZD Transport 213 kegljev (2 udeležence).

Ženske: 1. Del. skupnost SEO-TKR-NG 212, 2. TOZD HV Bela 194, 3. Del. skupnost 187, 4. TOZD Remontne delavnice 185, 5. TOZD Elektrode 180, 6. TOZD HV Jeklarne 162, 7. TOZD Jeklarne 151, 8. TOZD Družbena prehrana 142, 9. TOZD Strojne delavnice

Šport za vsakogar

JANEZ PINTAR DRŽAVNI PRVAK V JADRALNEM LETENJU

Na dan mladosti 25. maja je bilo na letališču v Lescah slovesno zaključeno 25. jubilejno državno prvenstvo v jadrlnem letenju. Ob številnih gledalcih in predstavniki družbenopolitičnih organizacij občin Gorenjske, republike in Jugoslavije ter JLA je tekmovalce in organizatorje prvenstva pohvalil za opravljeno delo pokrovitelj prvenstva generalni sekretar predstavitelja SFRJ generalpolkovnik letalstva Ivan Dolničar.

Slovesni zaključek, ki so ga popestrili padalci s atraktivnimi skoki, je bil v lepem sončnem vremenu, kakršnega so si tekmovalci želeli vsaj en dan v času državnega prvenstva. Ves čas, od četrtka, 15. maja, pa do zadnjega tekmovalnega dne, 24. maja, je bilo izredno neugodno vreme za šport, kakršen je jadrlni letenje. Če že ni ves dan deževalo, pa so se krajevne nevihte pojavljale tudi že v dopoldanskem času, v popoldanskem pa prav vsak dan. V desetih dneh so tekmovalci samo v šestih poletih na prelete. Veljavni je bilo samo pet tekmovalnih dni, en dan pa ni veljal za tekmo, ker so kvalifikacijsko razdaljo preleteli samo štirje tekmovalci.

Tekmovalna komisija je imela izredno težko in odgovorno nalogo, ki je morala pošiljati tekmovalce ob slabem vremenu na tekmovalne discipline. Posledice so bile kar težke predvsem za nekatere največje favorite, ki so se prvi dan tekmovalja prijavili po njih, že po 20 do 50 km od startne linije v Lescah. To se je pripetilo Beograđanin Gatočinu, Celjanu Peperku, Lesčanu Pintarju in še mnogim iz izkušnim tekmovalcem. Kako slabi vremenski pogoji so bili med tekmovaljem, pove tudi podatek, da je ob 168 startnih poletih uspešno tekmovalcem prišlo do cilja samo osemkrat. Vsi ostali so se končali predčasno na njihovi ali oddaljenih letališčih.

Tudi brez zlonov ni šlo ob takem vremenu. Poškodovana so bila tri letala. Materialna škoda je precejšnja, noben letalec pa ni bil poškodovan, za kar gre zahvala sodobnim konstrukcijam plastičnih letal. Za Lesčane bo ostalo 25. državno prvenstvo zapisano z zlatimi črkami. Ob odlični organizaciji tekmovalja je tudi končni zmagovalac in naslov državnega prvaka ostal pri hiti. Lansko leto je bil zmagovalac Ivo Simenc, ki je zdaj na odloženju vojaškega roka, letošnji zmagovalac pa je Janez Pintar, laniški republiški prvak. Novi prvak je po poklicu kapetan na letalu DC-9 Inex-Adria-avioprometa in mu je to prvi naslov državnega prvaka. Zaradi zahtevne službe ima zelo malo časa za športno letenje, vendar tudi z malo treniranja na vsakem tekmovalstvu dokazuje svojo izredno sposobnost.

Pintar si ni zlahka priboril naslova. Po prvem dnevu, ko je bil na začetju med 28 tekmovalci, je že kazalo, da je prvo mesto nedosegljivo. Zmagovalac prvega dne Vojko Starovič iz aerokluba Celje je bil edini, ki je prvi dan prišel do cilja v disciplini hitrostnega preleta Lesce – Celje – Lesce in si nabral pred Pintarjem skorajda nedosegljivo prednost 880 točk, ostali pa so razmeroma manj. Naslednji dan, v drugi disciplini preleta Lesce – Krivavec – Kranjska gora – Škofja Loka – Lesce, v skupni dolžini 167,8 km je prišel do cilja samo Pintar. Prebil se je že na 8. mesto, Starovič pa je imel še 715 točk prednosti. Pintar se je pričel boriti za tretje ali morda drugo mesto. Starovič na prvem mestu je bil še nedosegljiv.

Za tretji tekmovalni dan so sodniki določili disciplino hitrostnega preleta od Lesce do Loza in nazaj do Lesce v skupni razdalji 146,8 km. Te sorazmerno kratke razdalje ni preletel nihče. Vsi tekmovalci so pristali na njihavi in travniških. Najdlje sta priletela Pintar in Gatočin, ki sta pristala v Poljanek dolini ter oba prejela po tisoč točk. Vodilni Starovič je zaostel skoraj za dvesto točk. V skupni razvratitvi pa se je Pintar že prebil na četrto mesto in ena od kolajn mu je bila že zelo blizu. Za prvim je zaostajal še za 530 točk.

Sledil je neuspeli dan. Za priznanje tekmovalnega dne bi moralo vsaj pet tekmovalcev preleteti razdaljo Lesce – Kranjska gora – Lesce, vendar je to uspelo samo štirim.

Močna nevihta nad Kranjsko goro je preprečila tekmovalcem fotografiranje obratne točke. To je uspelo Pintarju, ki se je nad vse junaško upustil v nevihtno črtno in zavestno dejal ter markiral točko. Uspelo je tudi Celjanu Lili in dvema ljubljancema. Osnovno napako je napravil pred

ce 137, 10. Del. skupnost KO-Fl 96, 11. TOZD Vzdzevanje 88 in 12. TOZD Jeklarne 81 kegljev.

Moški posamezniki (286 tekmovalcev): 1. Smrke – TOZD Valjarna žice in profilov 141, 2. Sabolič – TOZD Jeklarne 137, 3. Sodja – TOZD Valjarna bluming-stekel 133, 4. Omanović – TOZD Jeklarne 133, 5. Železnikar – TOZD Energ. 133, 6. Pazlar – del. sk. SEO-TKR-NG 132, 7. Lagoja – del. sk. SEO-TKR-NG 131, 8. Vilman – TOZD HV Bela 130, 9. Lapanja – TOZD Jeklarne 130, 10. Sebanič – TOZD Strojne delavnice 129, 11. Čelik – TOZD Jeklovle 129, 12. Babič – del. sk. SEO-TKR-NG 128, 13. Razinger – TOZD Str. delav. 128, 14. Nadižar – del. sk. SEO-TKR-NG 128, 15. Domevšek – del. sk. SEO-TKR-NG 128, 16. Ilič – TOZD Remontne delavnice 127, 17. Brglez – TOZD Energ. 127, 18. Kovačević – TOZD Vzdzevanje 127, 19. Marković – TOZD Jeklarne 126, 20. Bernot – del. sk. SEO-TKR-NG 125, 21. Kero – TOZD Valjarna bluming-stekel 124, 22. Zupan – del. sk. SEO-TKR-NG 123, 23. Čerin – TOZD Jeklarne 123, 24. Ključević – TOZD Elektrode 123, 25. Pintar – TOZD Vzdzevanje 123, 26. Kapus – TOZD Vzdzevanje 122, 27. Benedičič – del. sk. SEO-TKR-NG 121, 28. Zupan – del. sk. SEO-TKR-NG 120, 29. Glivar – TOZD Vzdzevanje 119, 30. Džukić – TOZD Jeklarne 119.

Ženske (42 tekmovalke): 1. Koblar – del. sk. SEO-TKR-NG 111 kegljev, 2. Jelsevar – TOZD HV Bela 106, 3. Azman – del. sk. SEO-TKR-NG 101, 4. Rebolj – del. sk. SEO-TKR-NG 97, 5. Kralj – del. sk. KO-Fl 96, 6. Zvan – TOZD Remontne delavnice 96, 7. Junež – del. sk. KSI 94, 8. Markez – del. sk. KSI 93, 9. Skumavc – TOZD Elektrode 91, 10. Svetina – del. sk. KSI 91, 11. Gasperin – TOZD Remontne delavnice 89, 12. Zuber – TOZD Remontne delavnice 89, 13. Rožič – TOZD Vzdzevanje 88, 14. Benkovič – TOZD HV Bela 88, 15. Marinkovski – del. sk. SEO-TKR-NG 86, 16. Pintar – del. sk. SEO-TKR-NG 85, 17. Hočevar – TOZD Rem. delav. 85, 18. Košir – del. sk. SEO-TKR-NG 84, 19. Dokl – TOZD HV Bela 84, 20. Anderle – TOZD HV Jeklarne 81.

Udeležba po TOZD: 1. delov. sk. SEO-TKR-NG 57 (42 + 15), 2. TOZD Strojne delavnice 42 (40 + 2), 3. TOZD Remontne delavnice 30 (27 + 3), 4. TOZD Vzdzevanje 24 (23 + 1), 5. TOZD HV Bela 22 (19 + 3), 6. TOZD Jeklarne 19 (14 + 5), 7. TOZD Jeklarne 17 (17 + 0), 8. TOZD Energetika 14 (14 + 0), 9. TOZD Elektrode 11 (8 + 3), 10. del. sk. KSI 11 (8 + 3).

hef

Kranjsko goro Lesčan Miha Thaler, ki je imel enake možnosti za fotografiranje kot Pintar, a se ni spustil v dež, ker ni hotel tvegati in pristiti v Zgornjesavski dolini. Tako nihče ni dobil točk.

Vreme se tudi naslednjega dne ni izboljšalo. Ostali pa so samo še trije dnevi do zaključka prvenstva. Ponovno je bila določena kratka disciplina Lesce – Lož – Lesce. Začetek starta je bil obetačen, vendar se je zaradi visoke vlažnosti zraka in nizkih temperatur pričela kondenzacija vlage že na visinah tisoč metrov. Začetni lepi kumulusi pa so začeli rasti v nevihtne kumulimbe, da so se zlivali vodo v slapovih. Večina tekmovalcev se je že vračala iz Loza, ko jim je nevihta nad Jelovico in Šk. Loko povsem preprečila dolet do Lesce. Nihče ni verjel, da je možno skozi nevihtni pekel preleteti z jadrlnim letalom. A vendar je to uspelo Lesčanoma Pintarju in Brodniku, ki sta složna letela in našla pot skozi zavese oblakov in se v močnem dežju spustili varno na letališče v Lescah. To je bil enkratni podvig in plod elanov, dela obih letalcev in zemeljske ekipe, ki jima je pomagala preko radijske zveze najti prehod skozi luknjo v oblaku.

Tako si je Pintar priboril že tretjo zaporedno zmago, za Starovičem pa je še zaostajal za 426 točk. Tudi Brodnik se je z uspehom v četrti disciplini prebil na deveto mesto, Thaler, ki je bil po dveh dneh tretji, pa je padel na deseto mesto.

V soboto, 24. maja, je bil zadnji tekmovalni dan. Določeni je bil hitrostni prelet na relaciji Lesce – Krivavec – Slov. Gradec – Krivavec – Lesce v dolžini 160,4 km. Ker se je pokazalo sonce, ki je obetalo lep zadnji tekmovalni dan, so tekmovalci pričeli močno taktizirati. Pri tem so izgubili dragocen čas, ker so večkrat preleteli startno linijo. Starovič in Brodnik sta zadnja preletela linijo, ko so prvi bili že v Slov. Gradu in uspešno obrnili. Pintar je bil nekje v sredini in za las ujel še toliko vremena nad letališčem v Slov. Gradu, da se je umaknil nastajajoči nevihti. Starovič je zamudil in se je zaradi napetih odločitev moral spustiti na slovenjegraško letališče. Pintar je uspešno nadaljeval in priletel do Lesce z drugim najboljšim časom za Celjanu Lilijem. Do cilja je priletel samo pet tekmovalcev.

Ker Starovič ni znal obraniti svoje velike prednosti, je povsem zaslužen postal državni prvak Janez Pintar, na Elanovem letalu DG-100-Elan. To je njegov prvi naslov prvaka, je pa že peti v Alpskem letalskem centru. Dvakrat je bil prvak Franc Štukelj, Miha Thaler in Ivo Simenc pa po enkrat.

Nekoliko je razočaran z enajstim mestom Thaler, ki si je zapravljal mesto in državni reprezentanci za svetovno prvenstvo. Brodniku pa je bila to prva tekma in je z devetim mestom dosegel več, kot smo upali. Potokučnik pa se je poznalo, da je imel pre malo treningov in mu ni šlo najbolje. Pristal je na 18. mestu.

REZULTATI:

I. TEK. DAN: Lesce – Celje – Lesce (165,2 km): 1. Vojko Starovič (Celje) – 1000 točk, 2. S. Petrovič (Ptuj) 938, 3. Miha Thaler 852, 7. – 8. Pavel Potočnik 586, 16. Brane Brodnik 500, 21. Janez Pintar (vsi ALC) 127.

II. TEK. DAN: Lesce – Krivavec – Kranjska gora – Škofja Loka – Lesce (167,8 km): 1. J. Pintar 715, 2. M. Thaler (oba ALC) 610, 3. V. Starovič (Celje) 558, 5. B. Brodnik 426, 12. P. Potočnik 151 (oba ALC).

III. TEK. DAN: Lesce – Lož – Lesce (146,8 km): 1. – 2. Pintar in Brodnik Gatočin (Beograd) 1000, 3. Ivan Filko (Novi Sad), 915, 20. Thaler 410, 21. Brodnik 228, 22. Potočnik 213.

IV. TEK. DAN: Lesce – Lož – Lesce (146,8 km): 1. Pintar 1000, 2. Brodnik 977, 3. 4. Bogdan Lili in V. Starovič (oba Celje) 846, 15. – 18. Potočnik 162, 17. – 19. Thaler 153.

V. TEK. DAN: Lesce – Krivavec – Slov. Gradec – Krivavec – Lesce (160,4 km): 1. Lili (Celje) 1000, 2. Pintar 984, 3. Marjan Medić (Ljubljana) 976, 9. – 12. Brodnik 470, 13. – 17. Potočnik 151, 18. Thaler 428.

KONČNA RAZVRSTITEV: 1. Janez Pintar (ALC) 3826 točk, 2. Vojko Starovič (Celje) 3644 točk, 3. Marjan Medić (Ljubljana) 3592 točk, 9. Brane Brodnik 2801, 11. Miha Thaler 2453, 18. Pavel Potočnik 1540 (vsi ALC).

M. I.

RAZPIS POHODA NA OLŠEVO

KOMISIJA ZA ŠPORTNO REKREACIJO PRI IZVRŠNEM ODBORU SINDIKATA ŽELEZARNE

RAZPISUJE

POHOD DELAVCEV DELOVNIH ORGANIZACIJ SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE NA OLŠEVO 1980, KATEREGA ORGANIZATOR JE KONFERENCA O OZS ŽELEZARNE RAVNE.

Pohod bo v soboto, 7. junija. SMER PRISTOPA IN SESTOPA TER PROGRAM POHODA: Udeleženci se zberejo v soboto, 7. junija, ob 7. uri pred upravnim poslopjem železarne Ravne, odkoder bo odhod posameznih skupin z avtobusi in vodniki v Koprivno (Lipold).

Nadaljujemo pohod preko zadnjih Kosovih travnikov po razmeroma zložitnih severnih pobočjih na greben Olševe, od koder ni več daleč do vrha. Vračali se bomo po grebenu na zgornje Sleme in po poti do kmetske Meznarja pri sv. Jakobu. Nadaljevali bomo pot do Lipolda in do osnovne šole v Koprivni. Kjer bo poskrbljeno za okrepitvo in razvedrilo.

Prijave pošljite do srede, 4. junija, na sindikat železarne Jesenice (tel. 216). Udeleženci naj bodo opremljeni v primerno planinsko opremo. Odhod avtobusa izpred Čufarja na Jesenicah ob 4.30 zjutraj. V prijavi navedite mesto vstopa.

Pohod bo organiziran ob vsakem vremenu.

SEDEM JESENJSKIH EKIP V BOJU ZA TOČKE

ALPINA: JESENICE (mladinke) 76:75 (31:34)

Igralke Jesenice so proti favorizirani ekipi Alpine iz Žirov nesrečno izgubile tekmo v republiški ligi – zahod, čeprav so to pot zaigrale zelo borbeno in s tem dokazale, da lahko dobro zaigrajo tudi na tujem, če se zavedajo, da so vse pripadnice istih klubskih barv.

Za Jesenice so igralce Borenović 1, Strazišar 12, Azman 10, Učar 6, Vavpotič 46, Slamnik, Čuder, Ališić, Mačnik, Komel in Lah.

Že v prvem polčasu sta se ekipi do 17. minute menjavali v vodstvu. Nato so Jeseničanke pobegnile za tri koše, domačinke pa so jih loville. Do odmoru so gostujoče igralke uspelo obdržati prednost.

Že v prvi minuti drugega polčasa so domačinke močno napadle in z agresivno igro uspelo povesti. Prihobile so si šest točk prednosti. Pred koncem srečanja pa so se Jeseničanke ponovno približale Žirovkam na samo koš razlike. Ko je kazalo, da bodo uspelo celo zmagati, sta z nekaj odločitvami v korist domačih pomagala prevesti tehniko na žirovsko stran domačih sodnikov.

Poraza ne gre jemati tragično, saj jeseni gostuje Alpina na Jesenicah. Pomembno je, da igralke Jesenice obdržijo borbeno moralo in se resno ter brez podcenjevanja lotijo vsake tekme.

GORENJSKA LIGA – KADETINJE

JESENICE A: JESENICE B 53:26 (28:14)

V medsebojni tekmi so igralke prve ekipe, čeprav v nepopolni sestavi, visoko premagale mlajše klubske kolegice. Jesenice A: Slamnik 6, Strazišar 11, Mačnik 23, Komel 9, Markez 4, Berus in F. Kantarčević.

Jesenice B: Tomešič 8, Kučina 4, Suhošnjak 9, Katnik 5, Erlih, Štih, Malkoč, Sekovič, Sever, Kozamernik, Režek in Deumic. Omembe vredno je, da tudi mlajše igralke v drugi kadetski ekipi kljub porazom igrajo iz tekme v tekmo boljše in dokazujejo, da je bila odločitev, da se jim omogoči nastopanje v ligi, pravilna.

GORENJSKA LIGA – KADETI

JESENICE A: TRIGLAV B 120:76 (61:37)

Jesenjska prva ekipa v letošnjem prvenstvu še ni bila poražena. Na vsaki tekmi doslej pa so dosegli preko 100 košev. Za Jesenice so igrali: Strmec 9, Novak 33, Brgant 28, Tusek 32, Catak 18, Crnkovič, Murn, Prešeren, Softič in Cvetkovič.

Klub odstopnosti Dušanica gostje Jesenicanom niso bili enakovredni. Jeseniški trener je vso tekmo izbral za igravanja agresivne obrambe in pokrivanje nasprotne po celem igrišču. Zaradi visoke razlike so dobili možnost igrati vsi igralci. Ob dobrih rezultatih na dosedanjih tekmah se vidi, kaj bi ta ekipa lahko dosegla tudi v republiškem finalu, če bi se ekipi pridružila še po dva najboljša kadeta iz MOJSTRANE in KRANJSKE gore, ki sedaj ne igrajo nikjer. Posebej visoki Petras iz Kranjske gore bi se lahko razvil v zelo dobrega košarkarja.

Kadete Jesenice čakajo v naslednjih kolih zelo težke tekme. Že v četrtek gostujejo v

Kranju proti Triglavu A, kjer so domačini favoriti, naši fantje pa jih bodo skušali presenetiti.

JESENICE B: JESENICE A 41:100 (19:63)

V četrtek so člani boljše jeseniške vrste visoko premagali mlajše kolege. Jesenice B: D. Vezosi 12, Stanojevič 3, Budimir 11, Praprotnik 8, Kristan 7, Zimic in Lunder.

Jesenice A: Strmec 18, Brgant 18, Catak 18, Prešeren 2, Dušanec 33, Tusek 21, Crnić, Cvetkovič, Softič in Muren.

Tudi kadeti B ekipe pod vodstvom trenerja Bačiča dobro napredujejo, tako da bo drugo leto imel košarkarski klub dobro kadetsko ekipo.

SENČUR: JESENICE B 103:31 (58:11)

V nedeljo so se srečali mlajši kadeti z ekipo iz Senčurja in v gosteh visoko izgubili.

Za Jesenice so igrali: Vezosi 2, Budimir 10, Praprotnik 8, Kristan 8, Lunder 3, Zimic, Stanojevič in Blagne.

Za Senčur igrajo letos najboljši igralci iz Kranja. Računajo, da se bodo v prvenstvu Gorenjske uvrstili v sam vrh, tako da naša ekipa ni mogla doseči več, kot je s tem, da je prikazala borbeno igro.

GORENJSKA LIGA – MLADINCI

KLADIVAR: JESENICE 72:68 (36:25)

V težki tekmi v Zireh so Jeseničani izgubili tekmo v zadnjih minutah. Jesenice: Novak 19, R. Vezosi 2, Malkoč 23, Domevšek 10, Dušanec 8, Tusek 6, Brgant, Kristan in Strmec.

Domačini so povedli v 16. minuti prvega polčasa, ko jeseniški mladinci pri rezultatu 25:26 štiri minute niso uspeli doseči koša.

V drugem polčasu so Jeseničani zaigrali boljše, predvsem bolj agresivno, zaradi česar sta jim domača sodnika nasodila veliko osebnih napak. Jeseničani so se v predzadnji minuti uspeli približati domačinom na dva koša razlike – 70:68. Takrat pa je moral igro zaradi osebnih napak zapustiti še peti jeseniški igralec, tako da so ostali na igrišču le s štirimi igralci proti petim domačinom. To pa je bilo tudi usodno.

GORENJSKA LIGA – ČLANI

RADOVLJICA: JESENICE 78:64 (39:24)

V slabih tekmah v Radovljici so oslabiljeni domačini prikazali boljše igro od gostov v Jesenici in zaslužen zmagoali.

Radovljice: Dolenc 5, Ješe 18, Pogačar 19, Potočnik 8, Zupan 11, Novak 17, Markelj, Kozole, Vidic, Dežman in Erman. Jesenice: Janjič 12, Novak 4, Rizvanović 3, Jelovčan 2, Subotič 4, Grzetič 3, Božić 25, Vauhnik 4, Domevšek 4, Berginc, Malkoč in Dušanec.

Pri domačinih nista nastopila Pirih in Šter, gostje pa so prišli v Radovljico brez obolelega Azmana.

Domačini so že v deseti minuti vodili 20:12, do konca polčasa pa so prednost povečali na 15 košev razlike. Jeseničani so v drugem polčasu uspeli urediti svoje vrste in ga dobili z rezultatom 39:40, kar pa je le slaba uteha za sled vtis, ki so ga zapustili. Jeseničane sicer pesti nekaj težav z neurenostjo igrarstva, prihodom študentov iz Ljubljane na treninge, vendar pa bodo morali v maršmetu spremeniti tudi svoj odnos do igre.

V.

GORENJSKO PRVENSTVO SREDNJIH ŠOL V KOŠARKI

V sredo in četrtek, 21. in 22. maja, je šolsko športno društvo gimnazije Kranj organiziralo področno prvenstvo srednjih šol Gorenjske v košarki za fante in dekleta. Na stadionu Stanka Mikarja v Kranju se je v sredo zbralo šest ženskih, v četrtek pa devet moških ekip. Z Jesenice sta se tekmovalca udeležili obe ekipi centra srednjih šol in ekipa šole za zdravstvene delavce.

Tekmovalje je potekalo po pravilih košarkarske zveze Jugoslavije. Igralni čas v predtekmovalju je bil dvakrat deset minut, v finalu in polfinalu pa dvakrat 15 minut čiste igre. Ekipa so pred tekmovaljem z žrebom razdelili v dve skupini.

Pri dekletih so prvo mesto zanesljivo osvojile dijakinje gimnazije iz Kranja, odlične druge so bile dijakinje CSS z Jesenice, tretje dijakinje šolskega centra Radovljica in četrte dijakinje AESC Kranj. Peto in šesto mesto so si delile dijakinje gimnazije iz Škofje Loke in šole za zdravstvene delavce Jesenice.

Organizacija je bila dobra, tekme so bile borbeno in povečini izenačene, ob drugem nem žrebu pa bi bil tudi končni vrstni red drugačen.

REZULTATI – I. skupina: CSS JESENICE: AESC KRANJ 43:28 (19:18).

Za Jesenice so nastopile: Lakota 10, Potok 12, Potočnik 22, Vavpotič 7, Pavkovič 2, Tancar, Zupan, Makovec, Kastelic, Sudžuković, Lah in Košir.

AESC KRANJ: ŠOLA ZA ZDRAVSTVNE DELAVCE JESENICE 28:23 (16:18).

Koše za jeseniško šolo so dosegli: Cuznar 12, Jeršin 10, Marsimović 2 in Grnjič 1.

ZDRAVSTVENA ŠOLA JESENICE: CSS JESENICE 14:28 (10:10).

Koše za CSS so dosegle: Lakota 2, Potok